

De priesteropleiding in het bisdom Ieper (1626-1713)

Bij de dood van bisschop de Hennin op 1 dec. 1626, iets meer dan zestig jaar na het afsluiten van het concilie van Trente (1545-1563) waren de structuren voor de opleiding van de seculiere clerus in het bisdom Ieper net getekend en stevig uitgebouwd.

Het verloop van de stichtingsperiode hebben we in een vroegere bijdrage geschetst¹. Thans zouden we deze geschiedenis willen doortrekken tot de vrede van Utrecht (1713). Deze periode was een tijdvak van bijna ononderbroken oorlogen, eerst van Spanje tegen de Verenigde Provinciën en daarna, maar nu aan de zijde van deze Provinciën, tegen Frankrijk, vooral onder Lodewijk XIV. Ze begonnen reeds na het Twaalfjarig Bestand (1621) met de Dertigjarige oorlog, besloten door de verdragen die men de vrede van Westfalen noemt (1648) en de vrede van de Pyreneeën (7 nov. 1659) en werden daarna voortgezet tot de vredesverdragen van Utrecht en Madrid (1720) die uiteindelijk leidden tot de verdeling van de Spaanse successie, en het Oostenrijks bewind in de Spaanse Nederlanden. Het

1. P. Declerck, *De priesteropleiding in het bisdom Ieper (1565-1626)*, *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis gesticht onder de benaming Société d'Emulation te Brugge*, Brugge, 1965, dl. C, jaar 1963, afl. 1-3, blz. 7-67. We citeren dat tijdschrift *HSEB.* en dat artikel als *Priesteropleiding*. Meer algemeen hebben we het seminarieprobleem bestudeerd en een ruime bibliografie aangegeven in onze artikelen: P. Declerck, *Het Seminariedecreet van Trente, Collationes Brugenses et Gandavenses* (CBG), 1965, blz. 3-41 en *De diocesane priesteropleiding na Trente (1563-1789)*, *ibidem*, 1967, blz. 373-389 en *De priesteropleiding in de Mechelse Kerkprovincie na Trente (1563-1796)*, *ibidem*, 1967, blz. 487-517, en 1968, blz. 82-101.

grensbisdom Ieper heeft sterk onder deze oorlogssituatie geleden. Bij de vrede van Aken (1668) kwamen reeds Winnoksbergen en Veurne onder Frans bewind en vanaf de vrede van Nijmegen (1678) ook de stad Ieper. Sindsdien behoorde het diocees Ieper voor de rest van zijn bestaan gedeeltelijk ook tot Frankrijk. In de voornaamste inlichtingsbron² voor de kennis van de seminarie-geschiedenis: de registers van de provisorenacten, worden meermaals verzoeken van pachters om vermindering van pachtgeld wegens oorlogsschade behandeld en in 1649 komt in de rekeningen het geval Egidius van den Eecke voor, die wegens de recente bezetting van Ieper niet naar het seminarie kon komen, en van Elias Van den Eecke die op 28 februari 1651 vermindering van pensioengeld bekam « *pro medio mense captivitatis ipsius apud Francos Bergis Sancti Winnoci* », wegens een halve maand arrest bij de

2. De voornaamste bronnen voor de geschiedenis van het Ieperse seminarie berusten op het Archief van het Bisdom Brugge, Fonds Bisdom Ieper, waarvan een beknopte inventaris bij B. Janssens de Bisthoven, *Het fonds van het bisdom Ieper op het bisschoppelijk archief te Brugge*, HSEB, Brugge, 1965, dl. C, jaar 1963, afl. 1-3, blz. 197-205. Stukken uit dat fonds citeren we I met het nummer aangegeven in vermeld artikel, dat echter op blz. 202 moet aangevuld worden met het nummer 88bis. Voor de hier behandelde periode zijn de voornaamste stukken de *Handelingen van het seminarie* of de registers van de verslagen van de provisorenvergaderingen I 88 en I 89 alsook de bundel *Notitiae quaedam rerum seminarii*, I 88bis. I 88 bevat de verslagen van de provisorenvergaderingen van 2-1-1606 - 24-2-1610, 12-10-1630 - 8-7-1644, 26-8-1647 - 19-10-1654, 7-3-1659 - 10-5-1666; I 89 van 6-7-1666, 6-10-66, 16-4-68, 17-10-1711; I 88 bis bevat een vijftal *Notitiae*-bundels: *Not. I Chartae conferentes ad cognitionem Status bonorum seminarii ac aliorum traditae Perillustrissimo ac Reverendissimo Episcopo Janssenio, 1637* en een paar losse stukken, *Not. II*: het voornaamste daarin is de *Notitiae quaedam rerum Seminarii Episcopatus Iprensis a Francisco Persyn presbytero Ecclesiae cathedralis Iprensis canonico tamquam ejusdem seminarii praeside collectae in junio 1642* en een aantal lijsten uit de jaren 1640-50, *Not. III* losse stukken, vooral enkele namenlijsten uit 1650-59, *Not. IV* losse stukken waaronder een paar goederenverklaringen 1660-1712, *Not. V* Statuten. Verder maakten we gebruik van I 1, *Inventaris van het bisschoppelijk archief van Ieper*; I 24, *Register van formulieren*; I 26, *Processtukken*; I 59, *Handelingen van de vikarissen 25-8-1687 - 11-6-91*; I 95-101, *losse stukken betreffende het seminarie*; andere gegevens vonden we vooral bij: J. F.

Fransen³. Op religieus gebied werd de katholieke restauratie verder doorgezet, maar de eeuw werd toch sterk getekend door de moeilijkheden rond het Jansenisme, welke ook wel nagolven in het bisdom Ieper. Jansenius was en bleef te Ieper een vereerd bisschop; voor het seminarie zijn er m. i. geen sporen van jansenisme; daarop wijst trouwens het feit alleen reeds dat de professoren Jezuïeten bleven.

Tegen boven-geschetste politiek-religieuze achtergrond moet ook de geschiedenis van de priesteropleiding worden beschouwd en uitgebeeld. Deze opgave wordt bemoeilijkt door de schaarste en het administratief-zakelijk karakter van de documentatie, die betrekkelijk weinig gegevens aan de hand doet voor het concrete seminarieleven. Ook het feit dat de organisatie reeds voorheen zo goed was uitgebouwd versterkt de indruk van een ietwat eentonige stabilisatie die

Van De Velde-F. X. De Ram, *Nova et absoluta Collectio synodorum tam provincialium quam dioecesanorum archiepiscopatus Mechliniensis*, Mechelen, 2 dln., 1828-29 (gec. Syn. Belg.); L. Jadin, *Procès d'information pour la nomination des évêques et abbés des Pays-Bas, de Liège et de Franche-Comté d'après les archives de la Congrégation Consistoriale*, Bull. Inst. Hist. Belge de Rome, 1928, dl. 8, 1929, dl. 9, 1931, dl. 11 (gec. Proc. + dl. en blz.); J. Paquay, *Les Rapports diocésains de la province ecclésiastique de Malines et du diocèse de Liège au Saint Siège*, Tongeren 1930, blz. 103-116 en *Les Préconisations des Evêques des Provinces Belges au Consistoire 1559-1853*, Lummen, 1930; *Statuta in synodis episcopatus Yprensis et Decreta per Reverendissimos Dominos Episcopos ejusdem reimpressa*, Antwerpen, Plantyn-Moretus, 1673, 424 blzn. (gec. Statuta); A. Van denpeereboom, *Cornelius Jansenius, septième évêque d'Ypres, sa mort, son testament, ses épithapes*, 243 blzn.; *Le Chapitre de l'Eglise Cathédrale d'Ypres*, 140 blzn., Brugge, 1882 Ypriana VI (gec. *Jansenius en Chapitre*); ID., *Tuindag et Notre Dame de Tuine*, Ypriana V, Brugge, 1881, 423 blzn.; A. Sanderus, *Flandria Illustrata*, dl. II, Den Haag, 1735; *Biographie Nationale*; in verband met het Jansenisme raadpleegden we verscheidene bijdragen van L. Ceysens, gebundeld in *Jansenistica*, 4 dln., Mechelen, 1950-1962 en *Jansenistica Minora*, 6 dln., Mechelen, 1950-1962 (gec. *Jans. en Jans. Min.*). Voor gegevens over het Iepers Jezuïetencollege was zeer nuttig *Histoire et Lettres annuelles du Collège d'Ypres*, Algemeen Rijksarchief Brussel, *Archives Jésuitiques, Province Flandro-Belgique*, nr. 983 over de jaren 1583-1693 (gec. *Hist.*) en A. A. De Backer-Sommervogel, *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus*. Voor de geschiedenis van Ieper: J. E. Cornillie, *Ieper door de eeuwen heen*, Ieper, 1950.

3. I 88bis, Not. III, B. *Notitia commensalium*, blz. 3 en blz. 6.

in de bronnen meestal minder sporen nalaat dan de beweogenheid en wisselvalligheid der veranderingen, wat natuurlijk niets afdoet aan de historische invloed van de stabiele instellingen. Daar het seminarie wezenlijk een bisschoppelijke instelling was, zou de chronologische opeenvolging der episcopaten een geschikt kader voor de uiteenzetting kunnen zijn ; toch willen we eerst een meer systematische indeling volgen.

I. *De Seminariestatuten*⁴.

De allereerste statuten van het Iepers seminarie zijn bij ons weten niet bekend en ook niet dateerbaar. In 1707, kort na het overlijden van de 77 jarige aartsdiaken en president Johannes Viny († 16-11-1706) en waarschijnlijk ter gelegenheid van de benoeming van zijn opvolger Michel Vander Valck S. J., wilde bisschop de Ratabon door vernieuwing en aanvulling van de statuten de ingeslopen misbruiken en verslappung keren en door een tuchtvolle vorming de seminaristen op hun latere functies voorbereiden. Hij maakt er melding van verordeningen van de bisschoppen Simons en Chamberlain, doch de tekst van Simons is mij niet bekend. Een uittreksel van Chamberlain is de *Ratio studiorum pro Theologis Seminarii Iprensis* ons bewaard uit het jaar 1630⁵. Uit de tijd tussen Simons en Chamberlain is er in afschrift een kort uittreksel uit de seminariestatuten van bisschop de Hennin uit 1618 bewaard⁶. Na het overlijden van president Fr. Persyn († 6-4-1661), tijdens wiens ziekte verslappung was ingetreden, werden door de provisoren een stel verordeningen klaargemaakt om daaraan te verhelpen. Ze werden op 17-10-1661 aan al de seminaristen voorgelezen, maar ook deze bepalingen schijnen op het bestaan van

4. Cfr. *Bijlage*.

5. *Ibidem*, Reglement 1707, inleiding en nr. 1 ; Voor Chamberlain, *Bijlage* nr. 2. en I 88, 12-12-1630 : *Novae ordinationes Perillustrissimi ac Reverendissimi Domini Chamberlain pro meliori directione seminarii praelectae et publicatae fuerunt omnibus alumnis simul convocatis*.

6. *Bijlage*, nr. 1.

vroegere te wijzen⁷. Als wij daarbij nog mogen aannemen dat ook reeds Rythovius wel voor een seminarieregulering zal gezorgd hebben, komen we aldus tot een zestal statuten of bewerkingen (Rythovius, Simons, de Hennin 1618, Chamberlain 1630, 1661, 1707). We pogen nu gegevens van deze reglementen enigermate systematisch te ordenen.

Dagorde voor de theologanten (uit 1618 ; 1661 ; 1707)

4.00 of	4.30	opstaan
4.30	5.00	gezamenlijk morgengebed in het oratorium, waarna meditatie uit daags te voren gelezen meditatiestof
5.30		studie
6.30		H. Mis ?
7.15		ontbijt
7.45		tijd om zich te verwarmen
8.00 -	9.00	les bij de S. J.
9.00 -	10.30	studie
10.30		herhaling van lessen o.l.v. President op het seminarie
11.15		voorbereiding Schriftlezing en verklaring
11.30		middagmaal + Schriftlezing, 2 cap. uit O. T.
12.00		Schriftverklaring van 2 cap. uit O. T. o.l.v. Pres.
13.00		recreatie
14.00		les bij S. J.
15.00 -	18.30	studie (16.00-16.15 recreatie 1707)
18.30		avondmaal + Schriftlezing
19.00		Schriftverklaring 1 cap. N. T.
19.30 of	20.00	avondgebed, gewetensonderzoek, voorbereiding meditatie
20.00		recreatie
20.30		avondstilte
21.00		slapen

bijkomende oefeningen : maandag en woensdag (ma., woe., zat., 1618) 17.00-18.00 Casus conscientiae (1618 ma. + vrijd. bij S. J.)

zondag 17.30-18.15 Preekoefening

feestdagen 17.30-18.15 Catechismusles

di. + do. 17.00-18.00 Gregor. Zangles

zondag : 5.15 metten kathedraal

7.45 koorofficie kathedraal

14.00 Vespers kathedraal

do. 12.00-17.00 vrijaf.

Volgens de *Ratio studiorum pro theologis* waren er op het college der S. J. op dinsdag en vrijdagvoormiddag na de gewone les, *academiae* of disputatieoefeningen (van 9.00 tot 10.00) door een theologant over een door de professor aangegeven onderwerp. De stellingen moesten een paar dagen vooraf op school uitgehangen worden, er werden 2 opponenten aangeduid en ook de anderen mochten moeilijkheden voorleggen (volgens 1618 was dat 's namiddags van 14.30 tot 15.30).

Leraars en leerstof

De Ieperse priesterkandidaten volgden de schooloefeningen op het college der S. J. te Ieper. De Sociëteit had sinds 1611⁸ op aandringen van de Ieperse bisschoppen bij de humaniora ook een dubbele leerstoel voor de systematische of scholastieke theologie opgericht en men onderscheidde een *professor matutinus* en *pomeridianus*, volgens hij in de voor- of namiddag onderwees zonder dat men er m.i. kan uit afleiden dat het dezelfde professor was op dezelfde tijd. De leerstof werd over een driejarige cyclus verdeeld ; waar de documenten van eerste, tweede en derde jaar spreken is het niet zonder meer duidelijk of dat alleen over de leerstofindeling of ook over drie klassen gaat ; daar er echter slechts twee professoren zijn en daar voor elk in het uurrooster maar één uur les voorzien wordt, ligt het vermoeden voor de hand dat de theologanten van de verschillende

8. *Priesteropleiding*, blz. 48.

jaren samen les kregen, want anders had men zes leraars nodig. Het programma ziet er dan zo uit : *eerste jaar*, elk der prof. geeft een stuk dogmatiek : de ene de Gods- en Triniteitsleer en daarna de fundamentele moraal, de andere de christologie, de sacramenten in het algemeen en de drie initiatiesacramenten ; *het tweede jaar* : gaat de eerste door met genadeleer en de speciale moraal, waarvan aan de jure et justitia het volledige *derde jaar* wordt gewijd ; de andere doceert in het tweede jaar de overige sacramenten en behandelt in het derde uitvoerig dogmatische controverspunten⁹. Kwantitatief is de dogmatiek niet verwaarloosd en men kan moeilijk van een overwegend op de praktijk afgestemd onderwijs spreken, tenzij men uit andere richtlijnen of concrete cursussen deze veel verspreide opinie zou kunnen staven, maar over deze beschikken wij niet voor de behandelde periode. De oudste mij bekende tractaten dateren eerst van na deze periode¹⁰. Concrete voorbeelden van wekelijkse disputationes ontdekten we evenmin ; wel enkele exemplaren van theses die openbaar verdedigd werden, waarvan de oudste dateert van 1628. Benevens 16 *conclusiones* over de jure en justitia zijn er 2 *impertinentes*, bijgevoegde stellingen uit de Schrift die toch enigszins met de stellingen te maken hebben¹¹. Ook in het jaarverslag van

9. *Bijlage*, nr. 2.

10. Het oudste mij bekende stuk van een leerboek dat blijkens aanduidingen in de inhoud vermoedelijk van Ieper komt zijn twee cursussen over de sacramenten uit 1722 en 1723 opgenomen door J. B. Parmentier, presbyter indignus, 1722 en 1723. Het tractaat van 1723 citeert op blz. 88 de instructio pro confessariis met verwijzing naar de Statuta van Ieper, die inderdaad op blz. 383 deze tekst weergeven (vriendelijk medegedeeld door Prof. E. Strubbe).

11. *I 88bis*, *Not. I* : Admodum Reverendo in Christo Patri ac Domino D. Valentino de Berti abbati S. Joannis Ipris meritissimo. *Conclusiones theologicae de Jure et Justitia...* praeside R. Patre Joanne Boxhorn, Societatis Jesu S. Theol. Professore. Defendet in aula collegii Societatis Jesu, M. Jacobus Wampe Iprensis, Sem. Alumn. ad medium quartae pomeridianae, die 30 Octob. 1628, Ipris, Typis Zegeri vanden Berghe, 1628. Deze Jacobus Wampe van Ieper is volgens de lijst van de *Notitiae Quaedam*, blz. 47 uit *I BB bis*, *Not II* de eerste die gewijd werd titulo seminarii. In 1642 was hij sacellanus de Langemarck.

het Iepers S. J. College is enkele malen sprake van theses. Verder ontdekten we nog uit 1713 de theses de universa, opgedragen aan de Ratabon, die de Ieperling Jud. Jos. Plumyoen te Douai verdedigde. In 1628 waren de theses opgedragen aan Valentinus de Berty, abt van Sint-Jan te Ieper, in 1673 wordt vermeld dat de bisschop van Ieper er aanwezig was en in 1675 de abt van Eversam, daar één van zijn religieuzen voorkwam ; dat wijst er meteen op dat niet alleen de seminaristen maar ook anderen daar de theologische cursus volgden¹².

Het zou nuttig zijn een professorenlijst te kunnen opmaken, maar dat is vooralsnog niet mogelijk. Wel kwamen we enkele namen op het spoor. Hier volgt vooreerst de lijst van de rectoren van het Jezuietencollege in aanvulling op deze die we publiceerden in onze eerste bijdrage¹³.

- 1641-44 H. Spruyt
- 1644-47 Ign. Derckennis (Sommervogel, II, 1940)
- 1647-50 Ign. Bonaert (id., I, 1687)
- 1650-53 Ant. De Clercq
- 1653-56 Ant. Meerhouts (id., V, 866-67)
- 1656 ?
- 1660-63 Petrus Vanderstichele
- 1663-66 Mathias Goesman (id., III, 1530)
- 1666-67 Eg. Thybault (id., VIII, 9)
- 1667-71 Adr. Van Horrenbeek (id., IV, 459)
- 1671-74 Joh. de Brien (id., II, 155)
- 1674-78 Ant. Van den Stock (id., VII, 1583)

12. *Hist.* 1668, f. 96r, 1679, f. 100v, 1673, f. 109, 1675, f. 115r, 1681, f. 130, 1684, 1685, f. 133r, 1686, 1693, f. 139. Cfr. ook n. 11. *I 88bis*, *Not.* IV bevat ook een Quaestio Theologica verdedigd tot het bekomen van het baccalaureaat te Douai door Cornelius Beaugrand, Iprensis, op 27-7-1678 ; van deze Beaugrand is ook sprake in *I 89* op 4-5-1699. Een reeks theses van Ieperlingen uit de XVIIIe eeuw worden bewaard in de bibliotheek van het grootseminarie te Brugge onder nr. A/12216. De thesis van L. J. Plumyoen van 1713 is te vinden : *Archief Grootsem. Brugge* S. 48.

13. *Priesteropleiding*, blz. 53, nr. 95 ; de lijst die wij geven werd opgemaakt aan de hand van de *Hist.*

1678-81 Ign. De Jonghe (id., IV, 813)

1681 Phil. Regans

Van de professoren vonden we volgende gegevens¹⁴: De thesis van 1628 werd voorgezeten door Johannes Boxhorn, S. J., prof. Theol., die in 1645 aan de pest overleed. In 1652 overleed te Ieper Pater Godfried Stockkers, eruditus in theol. morali, die hij 12 j. doceerde. In 1684 wordt melding gemaakt van het overlijden van Petrus van Then, die dan nog pas één jaar theologieprofessor was en in 1693 van Petrus Michiels die het reeds 7 j. was. Daarbij mag nog M. Vander Valck, de latere president vermeld worden, waarvan een aantal theses die hij voorzat te Ieper tussen 1698 en 1722 vermeld worden¹⁵. Op 11 augustus 1698 was dat ondermeer K. L. Grimminck. Daar de rectoren Van Horrenbeek en Van den Stock leerlingen waren van rector Thybault is door deze en misschien ook zijn leerlingen wellicht theologie gedoceerd geworden. Ook rector Ignatius De Jonghe, lid van het geheim genootschap tegen de jansenisten, was Sacrae Theologiae professor¹⁶. Buiten de hier behandelde periode valt M. P. de Meezemaeker, in 1691 te Ieper geboren en die zeker in 1734 in zijn geboortestad theologie doceerde. Hij overleed in 1744 (Sommervogel, V, 868).

Uit deze zeer fragmentarische inlichtingen weten we natuurlijk nog bitter weinig van het theologisch leven en onderwijs te Ieper. De jaarverslagen van het college delen heel wat mee over gebouwen, schenkingen, devoties, buitenschoolse pastorale activiteiten (bekering van protestanten, verzorging van soldaten, geestelijke oefeningen, catechese, predikatie, roepingen, aantal communies enz.) maar zijn opvallend karig met inlichtingen over het theologisch bedrijf, al vermeldt men wel eens terloops een episode in

14. Ook deze gegevens komen vooral uit de *Hist.*

15. *Sommervogel, o. c.*, dl. VIII, kol. 373-374.

16. *Jans. I, V, Een geheim genootschap ter bestrijding van het Jansenisme in België*, blz. 365.

de conflicten rond het jansenisme. Maar zelfs dan is het over het wegnemen of terugplaatsen van de grafsteen van Jansenius, over de moeilijkheden met Martinus Steyaert¹⁷, over de publikatie van de pauselijke bullen tegen Jansenius, over bekering en verzoening van jansenisten, maar niets over de strekking, inrichting en methode van hun eigen theologisch onderwijs. Wel worden enkele cijfers over de schoolbevolking meegedeeld : aldus liep het college in 1646 in bevolking terug tengevolge van de pest, zodat de grammatiekklas niet langer ont dubbeld bleef, in 1660 zegt men dat het aantal studenten, ook in de klassen waar twee paters theologia moralis doceren, aangroeide ; in 1670 waren daarin 40 studenten en in 1673 spreekt men van 70, terwijl ook uit de humaniora heel wat studenten van de Augustijnen naar hen overkwamen ; in 1675 geeft men het getal van 60 theologanten, in 1881 spreekt men van aangroei, in 1685 van 60 theol.¹⁸ en in 1689 van 162 leerlingen in de humaniora en 64 theologanten. Deze laatste kwamen echter niet alleen uit het Iepers seminarie en behalve bij de Jezuiten waren er ook elders zoals aan sommige abdijen lessen in de theologie.

Benevens de lessen en oefeningen die de seminaristen volgden bij de Jezuiten, waren er ook lessen, herhalingen en oefeningen op het seminarie zelf. Er waren vooreerst elke voormiddag les herhalingen waarbij de president een soort monitorsrol speelde ; daarbij kwamen nog twee- of driemaal per week « *exercitationes in casibus conscientiae* », besprekingen van concrete morele gevallen. De president afficheerde een paar dagen vooraf een viertal casussen uit Toletus of Layman, die allen moesten oplossen maar twee werden nominatim aangeduid als defensores, twee als opponenten en de overigen mochten moeilijkheden of aanverwante gevallen voorleggen. Kerkelijk Recht en kerkgeschiedenis ontbreken op het programma als autonome vakken,

17. In 1655, 1673, 1674.

18. J. E. Cornillie, *o. c.*, blz. 177.

maar ze zullen wel voor een deel in de moraal en controversetheologie een plaatsje hebben gekregen. Veel verrassender is dat er geen cursus over de Schrift voorkomt. Daaraan werd, zoals in de meeste toenmalige seminaries, enigermate verholpen door de Schriftlezingen aan tafel, die vooraf werden voorbereid en achteraf onder leiding van de president werden verklaard, die de theologanten daarover ondervroeg en het gegeven commentaar verder toelichtte. Alleen 's avonds woonden ook de humanisten deze oefeningen bij. Volgens de bewaarde reglementen kwamen daar op het seminarie, weerom onder supervisie van de president, op zondag preekoefeningen en op de feestdagen catechismules bij, terwijl er op dinsdag en donderdag telkens een uur gregoriaanse zang werd gegeven¹⁹.

Het studieprogramma te Ieper vertoont weinig origineels; de praktische scholing in predikatie en catechese is er zelfs minimaal en de Schriftverklaring zal wel voor een ruim deel op de praxis van preek, catechese en spiritualiteit afgericht geweest zijn. Het was gedeeltelijk met dat doel dat P. L. Danes als persident van het Iepers seminarie zijn *Institutiones Doctrinae Christianae* in 1721 publiceerde en misschien mag men in zijn *Orationes et Homiliae*, in 1735 te Leuven uitgegeven, waarvan er meerdere te Ieper werden uitgesproken, voorbeelden zien van de toenmalige trant van de feestsermoenen. Beide werken dateren echter uit een latere periode dan de hier behandelde^{19bis}.

De verplichte aanwezigheid in de lessen en de oefeningen, de disputationes, de theses, de herhalingen en opvragingen waren zeker middelen om de persoonlijke studiejijver te bevorderen; alhoewel de statuten geen melding maken van examens, moeten, blijkens een beslissing van de provisoren die ze op 4-12-1651 na een tijdelijke opschorting

19. *Bijlage*, nr. 2. Volgens het *dossier Steyaert*, I 88 bis, *Not. V* waren de Ieperse seminaristen « abunde domi tum in scripturis, tum in scholasticis instructi ».

19bis. Cfr. ook, *Statua*, blz. 314-318.

weer invoeren, toch zeker trimestriële examens bestaan hebben op het seminarie. Of er ook door de S. J. werden ingericht en hoe ze verliepen, konden we niet achterhalen. Van de trimestriële opvragingen door het provisorcollege op het seminarie zijn een paar eerder vage verslagen van de resultaten en een appreciatie van de kandidaten gebleven. Aldus werd op 8-1-1670 examen afgenomen van theologanten en humanisten. De eersten werden ondervraagd over een stuk O. en N. Testament en over *de scholasticis*, of de leerstof die ze bij de Jezuiten gekregen hadden waarvan de professoren hier als primarius en secundarius worden aangeduid²⁰. Op 10-4-1673 komt er een tweede verslag voor met als examenstof: Schrift, *de scholasticis sub professore antemeridiano en pomeridiano, in moralibus*²¹. De

20. I 89, 8-1-1670. DD. Provisorum habitum est examen trimestre in Seminario Iprensi in quo comparuerunt DD. Theologi secundum ordinem ut sequitur, fueruntque examinati 1°) in *Bibliis Sacris* in V. T. a capite 5 libri Esdrae usque ad cap. 16 Job, in N. T. a cap. 1 epistolae 1 ae Petri usque ad cp. 3 Matthei 2°) In *scholasticis* sub professore primario de sacramentis in genere et de baptismo usque ad materiam de baptismo sanguinis; sub secundario de beatitudine, de actibus humanis usque ad Q.X de additione specialis bonitatis vel malitiae respectu actus externi ad internum 3°) *De casibus conscientiae* de sacramentis usque ad sacramentum Eucharistiae. Joannes Enken, commensalis theologus, bonorum morum, observans statuta seminarii, in responsis bene. etc.

21. I 89, 10-4-73. Comparuerunt omnes theologi et humanistae juxta ordinem ut infra, ut satisfacerent decreto de data 14 martii (1673) et examinati fuerunt theologi. In *Scriptura Sacra*, In V.T. a libro 1° regum ad librum 2um Esdrae, in N.T. a 1a Epistola ad Cor. usque ad 1am epist. S. Joh. In *scholasticis*, sub professore antemeridiano: de incarnatione, de sacramentis in genere et in specie usque ad disp. 2a de Eucharistia, sub professore pomeridiano: de beatitudine et actibus humanis usque ad tractatum de conscientia dubia. In *Moralibus*: de sacram. in genere et specie ad thesim de poenitentia. Daarna de lijst van examinati waarvan een paar voorbeelden hier R. D. Joannis Halewijn, 4i anni theol. non comparuit quia febricitabat R. D. Petrus Senechal, absolvit cursum 4i anni, habet omnia scripta, jam melius habet in moribus, parum dixit in examine, promittit se servaturum statuta seminarii melius solito. De post comparuerunt humanistae, quorum testimonia lecta sunt in quibus habebatur ut infra:
Pro Louis van Bellegem et Oliverio Bamelis poetis quod praeceptorum in litteratura, probis moribus et pietate satisfacerent. etc.
Deinde examinata fuerunt philosophica testimonia quae ita habebant

seminarieoverheid wilde zich dus persoonlijk van de kennis en het gehalte van de kandidaten vergewissen. Van de humaniorastudenten zegt men dat het rapport voorgelezen werd, maar de theologanten schijnen zelf ondervraagd te zijn geweest en deze trimestriële examens waren geen wijdingsexamens die natuurlijk voor alle kandidaten, ook niet leerlingen van het Iepers seminarie, golden en het oordeel over de geschiktheid van de kandidaat werd volgens het reglement van de Ratabon aan de president van het seminarie overgelaten. Datzelfde reglement legde een bijzondere nadruk op de kennis van de Schrift, tekst en verklaring. Daarom moest er dagelijks tweemaal een conferentie van een half uur aan besteed worden, die door allen moest bijgewoond worden en aan de hand van de *Commentarius in Vetus et Novum Testamentum* (3 dln. 1652) van de Antwerpse Jezuiet en leerling van Cornelius a Lapide, Jacob Tierens, (Tirinus, Le Thiry) moest voorbereid worden. Elke maand was er een opvraging voorzien en bij het einde van het schooljaar speciale prijzen door de bisschop daarvoor uitgelooft²². Dat de Schriftlezing en commentaar tijdens en rond de maaltijden gebeurde, *ut mens simul pascatur* - opdat ook de geestelijke mens mede zou gespijsd worden - wijst er op dat dit toch niet mag gezien worden in hetzelfde perspectief als de andere schoolse oefeningen. Behalve de reeds vermelde scholing vermoeden we dat te Ieper zoals in de meeste seminaries een praktische inwijding in de sacramentenbediening, vooral Mis en Biecht, zal verstrekt geweest zijn, doch dat wordt bij mijn weten nergens uitdrukkelijk vermeld. Het bijwonen van de diensten in de kathedraal, waarover de statuten van 1661 en 1707 spreken, en de eis dat ze de functies van de lagere wijdingen zouden uitgeoefend hebben alvorens de hogere te ontvangen,

ut infra: Pro Hieremia Laureins quod sex continuis mensibus lectiones philosophicas exceperit atque in illis specialia modestiae, diligentiae atque studii specimina dederit .etc.

22. *Bijlage*, nr. 4, 17 en 15.

zoals het *Decretum circa Ordinandos* van bisschop van Halmale (1673) en het reglement van 1707 voorschrijven, wijzen in deze richting. Het voornoemde decreet somt ook een aantal liturgische boeken op die de priester moet ter beschikking hebben en kunnen hanteren: *Liber sacramentorum, id est Rituale sive Pastorale, Lectionarius, Antiphonarius, Baptisterium, Computus, Canon Poenitentialis, Psalterium, Homiliae per circulum anni, Dominicis diebus et singulis festivitibus aptae; ex quibus si unum defuerit, sacerdotis nomen vix in eo constabit*». Ze mogen trouwens hun eerste Mis niet opdragen als ze niet vooraf voor een door de bisschop afgevaardigd priester bewezen hebben accuraat het ceremonieel te kennen en ze moeten dat bewijs voorleggen aan de aartspriester of deken van de plaats waar ze zullen celebreren²³.

Disciplinaire en geestelijke vorming.

Bisschop de Ratabon verantwoordt de vernieuwing van de statuten als « *nécessaires pour le rétablissement de la discipline, et pour mettre en estat nos jeunes Ecclésiastiques de se rendre plus capables de servir l'Eglise dans les fonctions de leur Ministère* ». Daarom moet benevens de intellectuele bekwaamheid ook het moreel gedrag en de vroomheid van de kandidaten onderzocht en gevormd worden en bij onvoldoende geschiktheid of vorderingen moet men ze doorsturen ook diegenen « *qu'on verra ne profiter pas en piété* ». Dat men attesten vraagt over geboorte, doopsel, vormsel, gedrag en studie bij de competente instanties is een elementaire voorzorg en het is evenmin verwonderlijk dat het reglement van de Ratabon vraagt dat de kandidaten bij hun intrede in het seminarie de geloofsbelijdenis van Pius V zouden bevestigen en het antijansenistisch formulier ondertekenen. In zijn *Decretum* waarschuwt van Halmale tegen het te gemakkelijk aanvaarden in het seminarie van kandidaten beneden de 14 jaar en dat zeker niet tenzij deze

23. *Statuta*, blz. 417 en 422, 423.

vooraf met een vroom en wijs priester, bij voorkeur de eigen pastoor, over hun roeping hebben gesproken. Deze priester moet ze dan over die levenskeuze voorlichten, hun roeping ernstig onderzoeken en er bij de bisschop verslag over geven; anders mag de kandidaat niet aanvaard worden²⁴. Bij hun intrede in het seminarie - ook dat ligt helemaal in de lijn van Car. Borromeüs - moeten de kandidaten volgens de Ratabon een achtdaagse retraite volgen en een generale biecht spreken. De dagelijkse mis wordt in geen enkel reglement van Ieper uitdrukkelijk vermeld, maar ze zal wel tot de verplichtingen behoord hebben. Het reglement van 1661 voorziet voorbereiding van meditatie, gewetsonderzoek, morgen- en avondgebeden en een half uur meditatie. Op 7-11-1634 stond bisschop Chamberlain toe meditatie en geestelijke lezing op eigen kamer te doen²⁵. Blijkbaar was het vroeger gemeenschappelijk in de kapel en ook het reglement van 1661 (III) schijnt een andere gewoonte te suggereren. Op 3-9-1674 wordt door bisschop van Halmale en de provisoren aangedrongen dat de seminaristen nauwgezet de regel van de morgenmeditatie zouden naleven, dat men de tijd tot brevieren niet van de meditatie, maar van de studietijd moet afnemen; men mocht onder geen beding deze gebedsoefening nalaten en men verbood op 3-10-1674 tijdens de meditatietijd licht te hebben op de kamers: men mediteerde dus zonder boek²⁶. Het reglement van de Ratabon schrijft tweewekelijkse biecht en communie als minimum voor, tenzij de biechtvader anders adviseert, en de biecht moet binnen het seminarie gebeuren; derhalve moest de overheid zorgen voor biechtvaders, die tevens geestelijke leiding konden verstrekken. Volgens dezelfde regel moesten de neomisten, die nog op het seminarie verbleven, in de seminariekapel of in de kerk van de Jezuïeten hun eerste Mis opdragen. De priesterwijding werd

24. *Bijlage*, nr. 4, inleiding en 3, *Statuta*, blz. 414-416.

25. I. 88, d.c.

26. I. 89, d.c.

halverwege een achtdaagse retraite toegediend ; men meende aldus de gewoonte van te profane eremisfeesten tegen te gaan. Reeds van Halmale legde een dergelijke tiendaagse geestelijke afzondering als bezinningsretraite op voor de subdiakenwijding²⁷. De jaarverslagen van het Iepers Jezuïtencollege noteren af en toe dat priesters of wijdelingen daar de geestelijke oefeningen volgden en er is ook éénmaal sprake van beloftevernieuwing door de studenten, leden van de Mariacongregatie. Voorzeker waren ook de seminaristen daar lid van, maar zekerheid is er niet evenmin als over het bestaan van andere geestelijke confraterniteiten²⁸. Het *Schema vitae pastoralis* dat bisschop Chamberlain in 1629 als bijlage bij de diocesane statuten publiceerde ten gerieve van de pastoors bedoelde hen daarmee beknopt en klaar hun pastoorstaak voor te houden en in te prenten. Het biedt wellicht een uitstekende illustratie van het opvoedingsideaal dat bij de seminarieopleiding nagestreefd werd. Het hoofdthema komt in de structuurgeleding duidelijk naar voor : « het heil van het volk hangt af van het leven en de ijver van de pastoors »²⁹.

Het concilie van Trente had bepaald dat de priesterlijke waardigheid ook uit gedrag en voorkomen moest blijken. Vanuit deze optiek moeten heel wat reglementaire voorschriften gezien worden : het dragen van de priestertog ook door de humaniorastudenten binnen en buiten het seminarie, het dragen van de baret, de voorschriften over de ingetogenheid en stilzweigendheid, het niet op elkaars kamer gaan, de sobere haarverzorging, de strenge reglementering van het uitgaan in stad, de verplichte gemeenschappelijke recreatie, het verbieden van kans- en geldspelen, het bestraffen van herbergbezoek, de soberheid in drank, het rangsgewijs naar de kathedraal gaan, de beheersing in de

27. *Statuta*, blz. 419.

28. *Hist.*, 1659, 73, 74, 78, 80, 81, 84, 85, 86, 93.

29. *Statuta*, ingeplakt tussen blz. 380-381 en 282 « Cum schemate vitae pastoralis, ut hac compendiosa deductione Parochi officii sui munus intelligent ».

dagelijkse omgang; dat alles drukte een stempel op de clericale levensstijl, evenals het inscherpen van eerbied, ontzag en gehoorzaamheid tegenover de overheid en de onderlinge gelijkberechtiging. Uit de schaarse bewaarde rapporten over de seminaristen blijkt dat de naleving van de leefregel bevredigender was dan de studieresultaten; er waren natuurlijk ook uitzonderingen, er kwamen perioden van verslapping voor die aanleiding werden tot het uitvaardigen en herwerken van de statuten en soms tot het treffen van sancties. Aldus moest de president op 8-4-1669 de humanist N. Stalpaert vermanen dat hij zijn beurs zou verliezen indien hij zijn soutane niet droeg in het koor en op 2-5-1672 werden een drietal theologanten doorgestuurd die het al te breed hadden genomen met het reglement en te veel in de herbergen zaten. Na enkele weken werden ze op aandringen van hun ouders en gezien hun rouwmoedigheid weer aanvaard, maar ze moesten in de refter openbaar vergiffenis vragen en twee vrijdagen op water en brood vasten³⁰. Op 13-2-1637 moesten de provisorsen toch aandringen dat de seminaristen alle oefeningen zouden volgen³¹ en ter gelegenheid van de ziekte van president Persyn besloten de provisorsen een onderzoek in te stellen over de baldadigheden van de tafeliërs en enkele bursiërs, die hen ter ore waren gekomen, deze te bestraffen en te zorgen dat dergelijke uitspattingen voorkomen werden³². Het zou interessant zijn te weten wie hen daarvan op de hoogte bracht, maar zover reikt onze speurzint niet.

Daarmee besluiten we dan ons overzicht van de statutaire ordening van de seminarieopleiding te Ieper.

II. *De bestuurlijke inrichting van het seminarie.*

Zoals hoger gezegd was volgens de opvatting van het concilie van Trente het seminarie wezenlijk een bisschop-

30. I. 89, d.c., andere gegevens nog in I. 88, 20-2-1636, 7-1-1648.

31. I. 88, d.c.

32. I. 88, 14-2-1661.

pelijke aangelegenheid. Te Ieper was het seminarie op initiatief van bisschop Rythovius opgericht, door bisschop Simons heropgericht en door diens onmiddellijke opvolgers verder uitgebouwd. Deze eerste bisschoppen zijn ook financieel de grootste weldoeners van het seminarie geweest. Deze financiële bijdrage liep tijdens de hier behandelde periode duidelijk terug; alleen Jansenius liet bij testament een derde van zijn bezittingen aan het seminarie over, maar de schulden waren zo groot dat er waarschijnlijk niet veel voor het seminarie overbleef³³. De bisschoppelijke interventies zullen echter bij de afzonderlijke episcopaten worden aangestipt.

1. *De provisoren.*

Voor het geestelijke en tijdelijk beheer van zijn seminarie moest de bisschop het advies inwinnen van respectievelijk twee en vier raadslieden, waarvan de eerste door hemzelf en de laatste voor de helft door hem en de andere door het kapittel en de clerus van de bisschopsstad benoemd werden. Voor de behandelde periode schijnt er maar één adviescollege te bestaan, de provisoren, dat in beiderlei aangelegenheden adviseert en zelfs beheert. De talrijke en soms vrij langdurige vacatures van het Ieperse bisdom, moeten deze invloed zeker bevorderd hebben. De aard van de beschikbare documentatie, die vooral in de verslagen van de provisorenvergaderingen bestaat, belicht alleen uitvoerig de eigen rol van dat bestuurscollege; over president, professoren en anderen verneemt men er weinig. Het provisorencollege, dat een eigen secretaris had³⁴, vergaderde op het seminarie of in het bisschoppelijk paleis, vaak met, meer nog zonder de bisschop. Op 26-8-1647 werd besloten elke eerste maandag van de maand te acht uur 's morgens in het seminarie te vergaderen³⁵, maar aan deze regel schijnt men zich zeker niet gehouden te hebben. Men stond er ook

33. *Jansenius*, blz. 160-170, n. 2.

34. *I.* 88, 16-2-1638, 14-2-1652; *I.* 89, 6-7-1666, 13-12-77.

op dat buiten de vergaderingen geen beslissingen met betrekking tot het seminarie zouden getroffen worden³⁶. Dat provisorencollege liet zich met zeer veel zaken in: de examens van de seminaristen³⁷, het oordeel over hun geschiktheid, zorg voor orde en tucht, het opstellen van statuten en treffen van sancties, het toekennen van beurzen, het bepalen van het kostgeld, het toezicht op het administratief en economisch beheer van president en ontvanger, het afhoren van de rekeningen, het verpachten, kopen en verkopen van renten, met bouwwerken, met het vertegenwoordigen en verdedigen van het seminarie bij allerlei betwistingen, het aanvaarden van beursstichtingen enz. Alles bijeen laat dat beslist de indruk van een veelzijdige en meticuleuze bemoeiing met de zaken van het seminarie. Binnen dat provisorencollege bestond er wellicht een zekere hiërarchie, zoals gesuggereerd wordt door de aanduiding van Willem Zylof als eerste provisor³⁸ en door het veelvuldiger optreden van bepaalde provisoren, misschien omdat ze ter zake meer bevoegd waren. De president van het seminarie woonde meestal de vergaderingen bij, maar was als zodanig niet ipso facto provisor.

Tijdens de hier besproken periode waren alle, ons bekende, provisoren, op Willem de Jonckheere, deken van de priesterconfraterniteit van Sint-Niklaaskerk na, kanunniken van het Iepers kapittel^{38bis}. Hierna volgt een lijst van de personen waarvan we met voldoende zekerheid weten dat ze deze functie uitoefenden:

- 1626: W. Zylof, Joh. Cervius, Fr. Persyn, Petrus Cauwel³⁹
 1633: W. Zylof, Fr. de Carpentier, Fr. Persyn, W. de Jonckheere⁴⁰

35. I. 88, d. c.

36. I. 88, 2-3-1637.

37. I. 88, 4-12-1651.

38. *Procès*, VIII, blz. 206: Guillaume Zijlof... le témoin a été président du séminaire et premier proviseur.

38bis. *Chapitre*, waar men bijna al deze namen terugvindt.

39. *Priesteropleiding*, blz. 53, nr. 94.

40. *Ibidem*, l. c.

- 1637 : W. Zylof, Fr. de Carpentier, Fr. Persyn, W. de Jonckheere⁴¹
- 1638 : W. Van de Sterre, Fr. de Carpentier, Fr. Persyn, W. de Jonckheere⁴²
- 1639 : W. Van de Sterre, Th. Breydel, Fr. de Carpentier, Fr. Persyn⁴³
- 1651-52 : W. Van de Sterre, Typoets, Fr. de Carpentier, Fr. Persyn⁴⁴
- 1640-59 : zeker Fr. de Carpentier en Fr. Persyn
- 1660 : zeker Fr. de Carpentier, Fr. Persyn, scholasticus Bonaert⁴⁵
- 1661 : † Fr. Persyn
- 1666-78 : Fr. de Carpentier (aartsdiaken † 1678) en scholasticus P. de Baene († 1683)⁴⁶
- 1680-1707 : misschien J. de Viny, president
- 1684-1697 : Petrus Willems († 1699) en J. L. de Pamele († 1697)⁴⁷
- 1684-1697 : Petrus Willems en J. B. Bulteel⁴⁸
- 1703 : J. B. Bulteel († 1712)
- 1709 : P. de Stuynder en J. De Leeuw⁴⁹
- 12-11-1709 : Nicolas Mouchy, groot-vicaris en Pater M. Vander Valck, pres.⁵⁰
- 1711 : Nicolas Mouchy, groot-vicaris en Carolus de Cocle⁵¹
- 15-6-1712 : Nicolas Mouchy, groot-vicaris en Carolus de Cocle⁵²
- 28-4-1713 : Car. de Cocle⁵³

41. *I.* 88, 13-2-37.

42. *Ibid.*, 8-2-38.

43. *Ibid.*, 24-1-39.

44. *I. 88bis*, Not. III, 0.

45. *I.* 88, 5-1-60.

46. *I.* 89, 29-8-66 en 3-6-78.

47. *I.* 26, *I.* 88, 4-9-85 en 20-10-93, *I.* 100.

48. *I.* 26, *I.* 99.

49. *I.* 96.

50. *I.* 101.

51. *I.* 90.

52. *Ibid.*

53. *Ibid.*

31-10-1718 : Car. de Cocle, N. De Schodt en M. Van der Valck⁵⁴

Deze provisoren waren soms ook weldoeners van het seminarie. Aldus stichtte Willems een beurs⁵⁵ en was hij samen met van Pamele in 1687 bij de vrijgevigigen die de portrettenreeks van de Ieperse bisschoppen voor de eetzaal van het seminarie hielpen betalen⁵⁶. Mij is nog niet heel duidelijk de notitie van de Act. Ep. Ipr. Index, blz. 229 : « Constituitur Dominus Beaufort, qui Episcopo absente, curam gerat Seminarii, anno 1708 »⁵⁷. Paulus Robertus de Beaufort was deken van het kathedraalkapittel van 1704 tot 1717. Waarschijnlijk was hij gevolmachtigde van de bisschop en meer dan een gewoon provisor.

2. De ontvanger

Waren bisschop en provisoren een beheerraad, het dagelijks bestuur lag bij de president en de ontvanger. Deze laatste was de eigenlijke zaakwaarnemer. Hij hield de boekhouding bij, vertegenwoordigde het seminarie in opdracht van de provisoren bij processen en allerlei financiële verhandelingen. Hij bracht bij de provisoren zeer geregeld verslag uit over zijn werkzaamheden en moest op gestelde tijden zijn rekeningen laten afhoren, zoals de Ratabon nog uitdrukkelijk in de seminariestatuten liet formuleren. De ontvangers van het Iepers seminarie waren :

Adriaan van Pottelberghe 13-11-1614 - 2-7-1644⁵⁸

Johannes Tandt 1644 - 14-5-1647⁵⁹

54. I. 24, f. 21 r.

55. I. 11b, blz. 100-103.

56. I. 89, 6-5-1687 Benefactores quorum liberalitate novum accessit ornamentum in refectorio seminarii episcopalis Iprensis per picturas repraesentantes Episcopos ab erectione sedis.

Dederunt duos florenos R. adm. D. Merghelijncq, decanus Cathedralis, Rdi DD. Willems, de Pamele, provisores, Bulteel, Van der Meersch, Hendrijcx, Mattheuwe, omnes canonici. D. Franciscus Willemet et domicella Margareta Willemet, R. D. Poenitentiarus, hic praeses.

57. I. 1, blz. 229.

58. *Priesteropleiding*, blz. 38, n. 43 B. I. 100 te wijzigen in I. 95.

59. I. 95, *Compendiosa Specificatio*, blz. 15, I. 100, *Tandt*.

Laurentius Metsu 1647? - 1652⁶⁰

Franciscus Willemet 14-1-1653 - 1660⁶¹

Willem Willemet 5-1-1660 - 4-9-1704⁶²

Petrus de Haene 13-10-1704 - † voor 18-3-1710⁶³

Nicolaas Spannut 7-6-1710 - 1-10-1728⁶⁴

Kan. J. F. De Doncker 1-10-1728 - 31-8-1731⁶⁵

Kan. Car. Massegré 1-9-1731 - 1749⁶⁶

Ign. Jos. Gottschalk 1-10-1749 - 16-11-1774⁶⁷

Petrus Livinus Iweins 1774 - 1779⁶⁸

Van Adriaan van Pottelberghe en Kan. De Doncker⁶⁹, Massegré, Gottschalk en Iweins werd de aanstellingsbrief

60. *88bis, Not. II, AAA* subcomputus Magistri Persyn presbyteri tamquam seminarii Iprensis praesidis cum Domino Laurentio Metsu tamquam receptore praedicti seminarii de et ab anno 1644 pro parte et ulterioribus integris usque ad annum 1650 pro parte.

61. *I. 88 d.c., Procès, IX*, blz. 123 en 189, 213, 114.

62. *I. 88, d. c. en I. 89, d. c. en I. 88, 6-12-60, Procès, IX*, blz. 123 en 213.

63. *I. 89, d. c.*

64. *I. 89, d. c.; I. 90, 14-10-1728.*

65. *I. 61, blz. 233*. Daar is op datum 31-12-1728 volgende opdrachtgeving voor de ontvanger te vinden: Jean Baptiste par la grâce de Dieu et du Saint Siège Apostolique, évêque d'Ypres à tous ceux qui ces présentes verront, déclarons de constituer comme nous constituons par cette comme receveur et administrateur des biens de notre séminaire épiscopal la personne de Sr et Mre Jean Francois de Doncker chanoine de notre Eglise cathédrale pour recevoir à commencer du premier octobre dernier tous les revenus, rendages et pensions comme aussi tous les arrièrages d'iceux sans exception à charge et condition de nous en rendre compte d'année en année en la manière et forme accoutumée et de renouveler les baulx avec connoissance et de l'avis de Messieurs les proviseurs du Séminaire en Luy accordant les mesmes profits et emoluments de sa recepte dont ses predecesseurs ont cy devant jouy, promettant d'agréer tenir pour bon et valable tout ce qu'il aura fait en geré en sa dite qualité. En foy de quoy nous avons muni les présentes de notre seel ordinaire et de notre signature. Fait en notre palais episcopal le dernier jour de l'année 1728. Etoit signe Joes Bapt. epis. Iprensis et plus bas par ordonnance de mondit Seigr. Eveque M. Franssens Secret.

66. *I. 61, blz. 310 en I. 90, 1-10-1731.*

67. *I. 63, 1-10-1749, f. 67 en I. 100, dossier Gottschalk, 1. 98.*

68. *I. 70, f. 130 en I. 100.*

69. cfr. n. 65. Voor van Pottelberghe, *I. 95, L*: Copia. Mijn Eerweerdichste Heere den Bisschop van Ipse ende de Heeren Provisours van het Seminarium s'bisdoms voorseyt hebben geconstitueert ende constitueren bij deesen Adriaen Pottenberghe ontvanger van alle de goedinghen ende incommen t'voorseyde Seminarium competeerende,

bewaard. Somige van deze ontvangers moeten ook in kerkelijke middens invloedrijke personen geweest zijn, zoals blijkt uit het feit dat de gebroeders Willemet tweemaal als getuigen bij een informatieproces voor een bisschopsbenoeming optreden. Het geldbeheer vereiste bekwaamheid en betrouwbaarheid. Tandt en W. Willemet waren licentiaat in beide rechten; Fr. Willemet en Gottschalk waren schepenen van de stad Ieper. Meestal had men over hun beheer niet te klagen. Niet iedereen was zo voorzienig als ontvanger Tandt, die toen zijn gezondheid verzwakte en hij de tijd niet meer vond om zich persoonlijk met het beheer in te laten, een gevolmachtigde mandataris, Frans Ramault « notarius publicus et curie spiritualis Iprensis practicus », aanstelde om zijn rekeningen van 16-1-1644 tot en met 31-12-1646 te laten afhoren en goedkeuren⁷⁰. Voor Tandt en Fr. Willemet tekende hun vader borg⁷¹. Misschien werd deze waarborg geeïst omdat de ervaring met ontvanger Van Pottelberghe geleerd had dat onvoldoende waarborgen en controle aanleiding konden geven tot allerlei nalatigheden, achterstellen, betwistingen met de erfgenamen van de ontvanger die weinig voordelig waren. Daarover wordt een uitvoerig dossier bewaard door president Persyn in april 1646 aangelegd om de schuldvorderingen van het seminarie te staven⁷². De betwistingen daarnopens zouden nog jaren aanslepen en op 4-3-1652 werd door de provisoren zelfs beslist juristen te raadplegen om te onderzoeken of degenen die Van Pottelberghe zonder waarborg tot ontvanger hadden benoemd, het deficiet niet moesten vergoeden⁷³. Dergelijke nalatigheden wijzen de bronnen later zeker niet meer aan. Frans Willemet behoorde tot degenen die

behoudens Rekeninghe, bewijs ende Reliqua naer behooren .Actum t'Ipre den XIIIIden Novembris 1614, et infra habetur bij Ordonnantie, et signatum Theod. van Horenbeke Secret.

70. I. 100.

71. I. 88, 8-11-1649 en 14-1-1653.

72. I. 95, *Compensiosa specificatio...*

73. I. 88, d. c.

in 1687 de portrettenreeks van de bisschoppen voor het seminarie hielpen betalen⁷⁴ en bij testament van 22-6-1691 stichtte hij enkele dagen voor zijn dood († 7-7-1691) een beurs om het kost- en leergeld van een seminarist te betalen en te verlenen door de provisors en de president van het seminarie ; daarenboven gaf hij een schilderij voor de kapel « representeerende de vier S. Doctoren van de Heilige Kercke omme te dienen voor een autaertabel »⁷⁵.

3. *Presidenten en subpresidenten.*

Sanderus was toen hij zijn *Flandria Illustrata* uitgaf in 1641 scholasticus van de kathedraal van Ieper. Volgens hem had de president zowel de zorg voor het economaat als voor de eigenlijke vorming⁷⁶. Zijn taak was in ieder geval veelzijdig : hij gaf les op het seminarie, hield herhalingen, stond in voor de discipline en de geestelijke vorming en moest zorgen voor dagelijks huishoudelijk beheer. Meestal samen met de ontvanger inde hij het kostgeld, dat door de bisschop en provisor was vastgesteld, hield een boekhouding van gewone uitgaven en inkomsten bij waarover hij met de ontvanger moest afrekenen en als inwonende overheid op het seminarie was hij in feite de enige die dagelijks met de seminaristen omging. Een inwonend professorenkorps was er niet.

In de hier behandelde periode treden drie presidenten op, waarvan er twee deze functie tot bij hun overlijden uitoefenden. De eerste was Frans Persyn. Hij studeerde filosofie te Douai, daarna theologie te Ieper en vervolgens aan het de Hennin-seminarie te Douai, waar hij waarschijnlijk het licentiaat in de theologie behaalde⁷⁷. In 1618 was hij student te Douai en reeds priester ; daarna werd hij secretaris van bisschop de Hennin. Reeds in 1626 werd hij president van het seminarie en zal vermoedelijk niet veel

74. Cfr. n. 56

75. I. 11b, blz. 103-107.

76. O. c., blz. 367, uitg. van 1735, blz. 340.

77. *Priesteropleiding*, blz. 55, n. 103.

meer dan dertig jaar oud geweest zijn ; hij treedt dan reeds op als provisor van het seminarie en was zeker tot 8-2-1638 deken van de priesterconfraterniteit van O. L. V. in de Sint-Jacobskerk⁷⁸. Op 10 juli 1638 volgde hij Willem Zylf op als titularis van de eerste theologale prebende van het deel van Terwaan en werd op 24 dec. 1654 aartsdiaken, wat hij bleef tot aan zijn afsterven op 6 april 1661 ; tot dan bleef hij ook president van het seminarie. Over zijn persoon is niet veel geweten. Misschien is het toch het vermelden waard dat hij op 7-8-1638 als kapittelsecretaris het proces-verbaal van het testament van Jansenius in de kapittelacten ondertekende en dat bisschop de Robles hem ter vervanging van vicarius capitularis W. Van de Sterre in 1654 tot aartsdiaken benoemde. Volgens één van de verslagen van de bewogen kapittelzitting van 7-12-1655 waarin dezelfde bisschop de goedkeuring van zijn kapittel trachtte te bekomen voor het verwijderen van de grafsteen van Jansenius, was Persyn ongeveer de enige die de bisschop daarbij steunde⁷⁹. Daaruit mag men besluiten dat hij met de anti-jansenistische bisschop en de Jezuiten op goede voet leefde. Vermoedelijk mag dat antijansenisme toch niet overdreven worden. Na 35 j. presidentschap overleed hij op 6 april 1661. Tot zijn opvolger werd een stadsgenoot van hem, de Ieperling, Johannes de Viny aangesteld. Volgens Sanderus behaalde hij het licentiaat in de theologie te Douai op 19 maart 1638. Daar hij echter volgens dezelfde auteur op 16 nov. 1706 in de ouderdom van 77 j. overleed is deze datum ongetwijfeld foutief⁸⁰, te meer dat bij het informatieproces voor bisschop van Halmale, dat in 1672 plaats greep, hij als getuige optreedt met volgende referenties : « Jean Viny d'Ypres, âgé de 41 ans, prêtre lic. en théologie, chanoine et pénitentier de la cathédrale d'Ypres,... le témoin

78. *Ibid.*, blz. 52, n. 92 en blz. 53, n. 94 en blz. 39, n. 46.

79. *Chapitre*, blz. 98, 104 ; Jans. III, 2 *La pierre tombale de Jansenius*, blz. 128, n. 57, blz. 141, n. 89.

80. *Fladria Ill.*, II, 1735, blz. 328 en *Procès*, IX, blz. 188.

est né à Ypres et y a habité pendant plus de 30 ans... ». Vermoedelijk werd hij dus omstreeks 1630 te Ieper geboren en werd waarschijnlijk in 1658 licentiaat in de theologie te Douai, waar hij volgens Sanderus ook het doctoraat behaalde⁸¹. Hij zou dus moeten gestudeerd hebben tussen 1640-1660 maar nergens vonden we er een spoor van. Op 15-10-1661 werd hij theologaal in opvolging aan Persyn en waarschijnlijk ook omstreeks die tijd president van het seminarie. Op 11-4-1665 werd hij penitentier en op 21-1-1694 aartsdiaken⁸². Zijn presidentschap zou dus 45 j. geduurd hebben van 1661 tot 1706. Tijdens de jarenlange vacatuur tussen bisschop Herincx en de Ratabon (1678-1693) was hij vele jaren vicaris generaal⁸³. Volgens een processtuk, daterend van 4-10-1698, zijn Viny en ontvanger W. Willemet : « caducqs et valétudinaires, âgés d'environ 70 ans » en Viny is daarenboven : « président dudit Séminaire, obligé d'enseigner tous les jours trois à quatre fois la Sainte Théologie, occupé aux affaires de l'Eglise et de l'Evêché tant pour le temporel que le spirituel ». Het is moeilijk uit te maken wanneer en of Viny provisor van het seminarie werd. Een processtuk van 1678 schijnt dat nog formeel uit te sluiten want het stuk werd « abusivement insinuée à Monsieur le Chanoine gradué Viny, comme n'ayant la qualité susdite de proviseur ou d'administrateur des biens temporels dudit Séminaire » en een ander van dat jaar zegt dat een rekest gericht tot de « directeurs des biens du Séminaire de l'Evesche vacante d'Ypres » hem niet raakt vermits hij geen directeur (= provisor) is, maar wel

81. Volgens de tekst van het informatieproces van 1672 was hij toen nog lic. In I. 96, beurs Cauwel, wordt een stamboom van 22-9-1698 bewaard volgens welke Viny dan omtrent 70 jaar oud is, zoon van Adriaan Viny schoenmaker te Ieper, en van Jeanne Derespringalle. Zijn grootvader, Michiel Derespringalle, was een kozijn van Kan. Petrus Cauwel, provisor van het seminarie te Ieper en beurstichter. Jacobus de Rycke, pastoor van Sint-Niklaas te Ieper (1694-1714), was de neef van J. Viny. Vermoedelijk genoot J. Viny ook van de beurzen Cauwel.

82. *Chapitre*, blz. 99, 100, 104.

83. A. Sanderus, *o.c.*, II, 1735, blz. 318.

« président des estudiants y demeurant ». In elk geval wordt hij bij ons weten slechts eenmaal als zodanig vermeld (13-9-1685), maar als vicaris-generaal sede vacante had hij in de administratie ook zijn woord mee te spreken⁸⁴. Over de persoon van Viny zijn we enigszins ingelicht door het latere getuigenis van P. L. Danes in zijn biografie van K. L. Grimminck, waar hij van deze schrijft: « De drie eerste jaeren van de studie der Godts-Geleertheyt heeft hij overgebracht in het Bisschoppelijk Seminarie van Iperen, onder het beleydt ende bestieringe van de Seer Eerw. Heere Joannes Viny, eenen Man van heylig leven, wiens gedachtenisse noyt in dit Bischdom en sal ten onder gaen »⁸⁵. Veel is het niet. Blijkens een reeks kapittelbeslissingen van 1672 was Viny, samen met meerdere van zijn collega's uit het kapittel, genoeg pro-Jansenius gezind om het terugplaatsen van een grafsteen van Jansenius te steunen⁸⁶. Dat belette hem echter niet om vanaf 1675 klachten in te dienen tegen Jansenisten te Rome en in 1679 als vicaris-generaal, sede vacante, samen met zijn collega G. Merghe-linc aan het hoofd te staan van de ledenlijst van het Geheim Genootschap ter Bestrijding van het Jansenisme in België dat in november 1678 werd opgericht, zodat L. Ceyskens hem terecht kan aangeven als een typisch voorbeeld van tijdige en berekende bekering tot het antijansenisme⁸⁷. Na de benoeming van bisschop de Ratabon benoemde deze hem in 1694 tot aartsdiaken. Voor Viny nog meer dan voor Persyn wellicht kan men de vraag stellen hoeveel tijd die mensen vonden om zich eigenlijk ook met het seminarie in te laten.

84. I. 26, dossier Denijs.

85. P. L. Danes, *Kort-Begrip van het deugdsaem Leven van den seer eerweerdigen Heere Carolus Ludov. Grimmyncck*, Ieper, 2, J. F. Moerman, blz. 5-6. Op blz. 9 staat dat hij deel uitmaakte van de Sodaliteit van alle de Heyligen tijdens zijn theologische studie te Douai; andere dergelijke genootschappen troffen wij nooit aan.

86. *Jansenius*, blz. 107, 108, 109 en telkens ook n. 1.

87. *Jans. Min.*, III, 24, blz. 12, n. 34 en 35 en *Jans.* II, blz. 129, n. 3 en blz. 153, 155 en *Jans.* I, bz. 363.

Alhoewel de Jezuiet Michel Vander Valck eerst op 7-7-1710⁸⁸ als seminariepresident wordt vermeld, is het toch waarschijnlijk dat bisschop de Ratabon hem kort na de dood van Viny tot deze functie benoemde. Daarmee kregen de Jezuiten te Ieper ongeveer volledig de opleiding van de clerus in handen. Geboren te Den Haag op 18-6-1661 trad hij in 1682 tot de congregatie toe en na enkele jaren humanioraonderricht, was hij te Ieper studieprefect en doceerde er de theologie. Hij overleed er op 15-7-1724⁸⁹. Op 31-10-1718 ondertekende hij nog samen met twee provisoren een beursverlening voor een seminarist⁹⁰, maar sinds 13 maart 1719 was hij als president opgevolgd door P. L. Danes⁹¹. Volgens Sommervogel, aan wie we de meeste van deze gegevens ontleenden, zijn er een vijftal verdedigingen van theses onder zijn leiding door Ieperse seminaristen bewaard. De eerst vermelde dateert van 1698. Een van de verdedigers van K. L. Grimminck. Daar hij volgens Sommervogel 9 j. theologie doceerde te Ieper ligt de veronderstelling voor de hand dat hij daarmee begon in 1697-98 en na die 9 j. omstreeks 1707 president van het seminarie werd. Ook op 7 aug. 1722 was hij nog promotor bij een Ieperse thesisverdediging. Misschien heeft hij na de benoeming van Danes zijn professoraat hernomen. Misschien zal het ook wel ter gelegenheid van zijn benoeming geweest zijn dat de Ratabon in 1707 het vernieuwde seminarie-reglement uitvaardigde. Zijn presidentschap was dus opmerkelijk korter dan dat van zijn twee voorgangers en uiteraard speelde hij als kloosterling een minder belangrijke officiële rol in het bisdom.

Deze enkele, vrijwel schaarse gegevens laten toch duidelijk beseffen dat de functie van president aan bekwame mensen werd toevertrouwd, die ook buiten het seminarie

88. I. 89, d. c.

89. Sommervogel, o. c., VIII, kol., 373-374.

90. I. 24, f. 21 r, 22 v.

91. I. 90, blz. 9.

leidende posten bezetten. Twee van de drie werden op eerder jonge leeftijd benoemd, maar bleven het levenslang.

Behalve de functie van president treffen we op een zeker ogenblik ook deze van subpraeses of subregens aan en misschien werd deze in het leven geroepen om de president te helpen toch enigszins behoorlijk zijn taak te vervullen. Nergens troffen we daarvoor een oprichtingsbesluit aan maar vinden sommige seminaristen met deze taak belast. De eerste die aldus vermeld wordt is Jacob Schelstraete, halfbursier maar zeker nog geen priester. In een notitie die door Persyn werd opgemaakt in 1637 ten behoeve van bisschop Jansenius en die een overzicht geeft van de situatie van het seminarie en van de personen die er in 1634,35,36 verbleven, wordt hij vernoemd als *Theologus semibursarius, Mr Jacobus Schelstraete, subregens*. Blijkens het verslag van de provisorenvergadering van 12-2-1637 kreeg hij deze beurs vanaf oktober 1636. Hij was nog geen priester vermits dezelfde notitie enkele bladzijden verder vermeldt: *Sollicitat pro gratia tituli ad SS. Ordines Mr. Jacobus Schelstraete, Hondiscotanus, theologus semibursarius subregens*. Normaal betekent dat de formule om het subdiakonaat aan te vragen. Op de lijst van degenen die titulo seminarii gewijd werden komt Schelstraete als nr 30 voor, als laatste van de toen in 1637 afgesloten lijst. Hij zal vermoedelijk in dat jaar subdiaken gewijd geweest zijn. Niets bewijst echter dat hij de eerste subregent zou geweest zijn⁹². Dezelfde lijst werd later bijgewerkt en daar komt onder nr 36 Jacobus de Witte voor. In een overzicht van de seminaristen uit het jaar 1641-42 blijkt dat hij in 1637 te Douai in de wijsbegeerte promoveerde, op 28 oktober 1638 te Ieper in het seminarie kwam, er volledig bursier was, vier jaar verbleef, een goed zanger was, 26 j. oud en priester. Hij moet omstreeks 1641 priester geworden zijn. Ook hij was subregent. Uit de jaren 1640-42 zijn een reeks testimonia bewaard

92. I. 88bis, Not. I, blz. 19, 27 en I. 88, d. c.

door hem ondertekend en aldus betiteld : *Infrascriptus testor haec sequentia de pietate, moribus, diligentia, indole, ingenio etc. adolescentium mihi commissorum*. Voor zover verifieerbaar betreft het uitsluitend humaniorastudenten. De subregent had dus vermoedelijk het toezicht en de verantwoordelijkheid voor de humanisten ; uit een gelijktijdige reeks testimonia blijkt dat het de president was die ze opmiek over de theologanten⁹³. Ten laatste in 1645 was de Witte opgevolgd door Joannes Colaert uit Ghivelde, die in oktober 1640 zijn theologische studies aanving te Ieper, en 25 j. oud op Paaszaterdag 1645 priester gewijd werd en toen de functie van subregent bekleedde⁹⁴. Omstreeks 1655 was J.-B. Troye subregent, theologant, semibursarius sinds 1654 en bursarius plenus vanaf Pasen, 28 maart 1655. Toen hij op 3 okt. 1658 het seminarie verliet schreef president Persyn over hem : « *sacerdos a longo tempore maturissimus honestiori promotioni* »⁹⁵. Op 25-9-1665 was een zekere Bruneel, volle bursier, subregent maar had dan zijn theologische studies reeds drie jaar af ; misschien volgde hij in 1658 op aan Troye, maar in de uit die tijd bewaarde naamlijsten komt hij toch niet voor⁹⁶. Op 9-11-1671 gaan de provisoren in op een aanvraag tot vergoeding vanwege Olivier Swanckaert « *petentis recognitionem pro cura quam habet puerorum studentium humanioribus in qualitate subpraesidis. Domini statuerunt curam recognoscendam modo sedulo illi intendat doceatque illos ab initio pietatem, modum humaniter agendi et litteras et in eum finem illis statutis temporibus adsit* ». In het examen van 8-1-1670 wordt hij vermeld als theologus semibursarius, die op alle punten voldoening schonk. Die halve beurs was hem toegekend op

93. I. 88bis, Not. II, blz. 17 en losse stukken.

94. *Ibid.*, stuk 4, Nomina Theologorum Bursariorum... nr. 3 : Mr. Joannes Colaert ex Ghivelde, ingressus anno 1640 initio Octobris, sacerdos factus vigilia Paschatis 1645. Agit annum aetatis 25 : Est Subregens.

95. I. 88bis, Not. III.

96. I. 88, d. c.

8-10-1669. Op 17-6-1672 werd een regeling getroffen in verband met zijn wijdingstitel en op 27-5-1675 wordt hij vermeld als deservitor van Hondeghem die tevens nog een som van 100 l. par. krijgt als subpresident in het seminarie. Hieruit zien we duidelijker wat de functie van de subregent behelsde en dat zij met andere functies kon samengaan⁹⁷. Een volgende bekende subregent is Brielman die coadjutor werd van de pastoor van Sint-Maarten te Ieper en daarom op 6-2-1696 in zijn taak op het seminarie vervangen werd door Demuldre die op 22-9-1695 een beurs voor theologie gekregen had te Ieper, terwijl dezelfde Johannes op 4-7-1695 nog filosofie volgde te Douai waarvoor hij reeds op 12-10-1693 een beurs had bekomen en sinds 28-9-1690 over de beurs Snick beschikte voor zijn humaniora. Zijn voorganger Brielman kreeg op 28-9-1690 een beurs voor zijn filosofische studies te Douai en op 6-10-1692 een halve beurs voor theologie te Ieper. Wellicht werd hij kort daarop subpraeses, evenals Demuldre het enkele maanden na zijn intrede in theologie werd. De laatste uit de reeks die wij kennen is dan Jacobus Voorschepe die daarvoor op 8-10-1702 werd aangeduid en daarom ook een volledige theologische beurs kreeg⁹⁸.

De lijst is ongetwijfeld onvolledig, maar ze brengt een typische functie aan het licht, die vaak door een theologie-student werd uitgeoefend tegen een zekere vergoeding en die verantwoordelijk was voor de begeleiding van de humaniorastudenten.

Met deze al te fragmentarische beschrijving en lijsten van de voornaamste bestuursfuncties en titularissen werd toch enigermate de kennis van het Iepers seminarie aangevuld. Het volgende hoofdstuk zal dan handelen over de talrijkste bevolking : de studenten.

III. *De Studenten.*

Voor hun recrutering en vorming tot het priesterschap

97. *I. 89, d. c.*

98. Al deze gegevens over de subregenten naar *I. 89, d. c.*

bestond het seminarie. Ook over hen weten we niet veel, tenzij heel wat namen waarvan we de lijst hierna in bijlage zo volledig mogelijk publiceren. De seminaristen kan men volgens verschillende normen indelen. Naar hun financieel statuut onderscheidde men bursiers(bursarius plenus), halfbursiers (semibursarius) en tafeliers (commensalis) al naar gelang hun verblijfkosten volledig, gedeeltelijk of helemaal niet door een studiebeurs gedekt waren. Vaak veranderde en verbeterde meestal dat statuut in de loop der studiejaren. Er waren interne en externe leerlingen. Deze beurzen, waarvan de toekenningsvoorwaarden zeer verschilden, en soms aan bisschop en provisoren niet veel armslag lieten, werden meestal toegewezen rond begin oktober, datum waarop het schooljaar waarschijnlijk aanving. Gewoonlijk werden de bedragen trimestriëel door de ontvanger in opdracht van de provisoren uitbetaald, meestal na voorlegging van een bewijs van gevolgde lessen en goed gedrag afgeleverd door de verantwoordelijke leraars of schooldirectie. De vacante beurzen werden publiek bekend gemaakt. Het is wel opvallend hoe weinig nieuwe beurstichtingen er in de XVIIe e. zijn bijgekomen : een bilan opgemaakt omstreeks 1697 vermeldt op één na dezelfde stichtingen als deze welke bestonden ten tijde van bisschop de Hennin⁹⁹. Een verklaring ervoor vinden we niet maar we mogen er evenals in de oorlogsomstandigheden en stijgende levensduurte wel een van de oorzaken in zien van de financiële moeilijkheden van het seminarie. Volgens de schaarse resten van seminariebudgetten werden de inkomsten gegroepeerd onder *bona communia*, die het seminarie qua instelling bezat, en *bursae* of inkomsten uit beurstichtingen. Naarmate de levensduurte toenam en de bedragen van de vroegere beurzen meestal daalden in waarde, werd de eerste post steeds meer met eventuele beurssubsidies bezwaard¹⁰⁰.

99. Gegevens steunend op I. 88 en I. 89. Het bilan in I. 88bis, Not. IV.

100. Vooral I. 88bis, Not. II.

Dat verklaart wel waarom de overheid het aantal beurzen besnoeide, ze voor meer gevorderde studenten voorbeheld, en de kostprijs regelmatig verhoogde. Daarmee zal ook wel in verband staan dat bisschop Chamberlain reeds in 1630 al zijn pastoors een seminariebijdrage deed betalen¹⁰¹, dat regelmatig gedreigd werd met rechtsvervolging of andere sancties tegen achterstallige betalers en dat bisschop de Ratabon de oorspronkelijke regel van het seminarie weer toepastte, waarbij de kandidaten onder ede moesten beloven alle ontvangen vergoedingen terug te geven indien ze niet in dienst van het bisdom bleven¹⁰². Vaak ook wordt genoemd dat men de gedeeltelijke beursbedragen niet zal uitkeren vooraleer de kandidaat het ontbrekende supplement heeft betaald, wat meestal bij voorafbetaling bij het begin van elk trimester moest gebeuren, maar waarvan in de praktijk meer dan eens werd afgeweken.

Zoals gezegd werden er in de loop van de hier besproken periode weinig nieuwe beurzen gesticht. De schaarse die er bij kwamen dateren bijna alle uit de jaren 1690-1710 : de beurs Fr. Willemet (7-7-1691), de beurs Kan. Willems (5.11.1692)¹⁰³, de beurs Joh. Grymonprez (20-9-1709)¹⁰⁴, de beurs Kan. Fr. de Zomer (19-7-1709)¹⁰⁵. De stichting Kan. Bulteel (27-9-1709) bracht eigenlijk niets op voor het seminarie¹⁰⁶. De andere stichtingen van Juffrouw Jacoba Bogaert (21-8-1725)¹⁰⁷, van Jacobus-Ignatius De Blicke

101. *Statuta*, blz. 339, IX en 374, XV (1631) en I. 88, 7-4-1631.

102. I. 89, 4-10-1700 en 6-12-1700 : Renovavit Ill. priman regulam seminarii qua praecipitur quod bursarii teneantur refundere expensas casu quo in sorte clericali non inserviant Ecclesiae Iprensi ex iudicio Ordinarii, super quo praestabunt cautionem vel personalem vel procuratoriam. Deze regula prima verwijst voorzeker naar de gebruiken ten tijde van Rythovius, cfr. I. 87, f. 11, 40, 56. Deze regel werd zeker nog toegepast onder Chamberlain : I. 88, 14-7-1633 en onder Prats I. 88, 1-3-1666. Voor achterstallige betalers I. 88, 13-2-1637, 24-1-1639, 18-6-1662, 19-10-1662, 3-12-1663.

103. I. 11 b, blz. 100-107.

104. I. 90, blz. 2-5.

105. I. 89, 4-11-1709.

106. I. 90, blz. 5-6.

107. I. 90, 14-10-1726.

(omstreeks 1738) evenals die van Kan. Masegré (19-7-1763)¹⁰⁸, die trouwens niets opracht, behoren tot de volgende periode.

De bepalingen van de beursstichtingen confirmeren de zeer verspreide informatie uit de registers van de verslagen der provisorenvergaderingen nopens de studiecycclus van de Ieperse seminaristen, die trouwens weinig evolueerde sinds de periode van bisschop de Hennin. Na de lagere school volgde men de humaniora te Ieper of elders. Aldus K. L. Grimminck die op 28 mei 1676 te Ieper geboren werd, maar in 1680 naar Veurne verhuisde waar hij de « leege scholen » en de humaniora volgde bij de Norbertijnen¹⁰⁹. Volgens Sanderus waren er te Ieper als Latijnse scholen : de Jezuïeten, de Augustijner-eremieten *praeter diocesanum seminarium*¹¹⁰. Men zou uit deze tekst misschien kunnen afleiden dat ook het seminarie humanioraonderwijs verstrekke ; we menen nochtans dat de seminaristen les liepen bij de Jezuïeten en op het seminarie woonden en repetitioefeningen kregen. Blijkens de lijsten van beursverleningen en studentenlijsten woonden op het Iepers seminarie leerlingen uit alle klassen van de humaniora in. Aldus staan in een lijst van 1657 *rhetores, poetae, syntaxiani, grammatici en figuristae*, van de hoogste tot de laagste humanioraklas dus, vermeld¹¹¹. De drie laatste trappen werden soms ook de eerste, tweede en derde klas der grammatica genoemd. Wanneer men in de beursstichtingen spreekt van de derde klas, is dus waarschijnlijk de hoogste klas van de grammatica of deze van de syntaxis bedoeld. Op 14-1-1643

108. I. 11b, blz. 108-109 en 81.

109. F. Van Den Berghe, *Geschiedenis van de Latijnse Schoole en het Bisschoppelijk College te Veurne*, Veurne, 1952, blz. 29-43 en voor Grimminck blz. 41. Cfr. ook L. De Vynck, *Wie beïnvloedde Grimminck's vroomheidsbeeld*, O. G. E., 1951, blz. 44-58, vooral blz. 47-48 en blz. 55.

110. Fl. III., II, 1641, blz. 384.

111. I. 88bis, Not. III en J. Andriessen, *De Jezuïeten en het samenhorigheidsbesef der Nederlanden (1585-1648)*, Antwerpen, 1957, blz. 192-227.

namen de provisoren het besluit geen beurzen te verlenen aan leerlingen beneden de syntaxisklas¹¹², maar de lijst van 1657 is reeds een bewijs dat men zich niet al te streng aan deze regel hield. De jaarverslagen van het Iepers Jezuitencollege getuigen meer dan eens van het succes van hun scholen. De leraars waren dikwijls fraters die nog geen priester waren¹¹³.

Na de humaniora studeerde men twee jaar filosofie, meestal te Douai bij de Jezuiten. Voor gans de periode troffen we slechts een paar beursstudenten aan voor filosofie te Leuven : o.a. Hendrik Wijnants van Turnhout¹¹⁴. Op de regel dat men naar Douai ging, komen enkele schaarse uitzonderingen voor wegens gezondheidsredenen of wegens oorlogsomstandigheden. Aldus troffen we studenten aan bij de Recoletten en Dominicanen te Ieper¹¹⁵ en zelfs één die te Kortrijk wijsbegeerte studeerde en één te Kassel bij de Recolletten. Maar dat blijven werkelijk uitzonderingen. Een eigenlijk programma van deze twee jaar vond ik voor deze periode niet, maar in de *Paraenesis ad metaphysicam*, die P. L. Danes in 1712 uitsprak te Leuven, spreekt hij van logica, ethica, physica, metaphysica en mathesis en dat zal ook wel zo geweest zijn te Douai^{115bis}.

Na de wijsbegeerte kwam de kandidaat meestal naar Ieper terug voor de theologie, die men volgde bij de Jezuiten en die drie jaar duurde. Sommigen bleven in elk geval langer op het seminarie en wellicht ook in de studie¹¹⁶. Jaarlijks

112. *I. 88, d. c.*

113. *Hist.*, 1644, 1651, 1653, 1656, 1673. Als leraars troffen we o.m. aan :

† 1664 pater Laurentius Diericx, prof. Rhet.

† 1668 pater Aegidius Gallet, prof. Rhet.

† 1681 pater Antonius Van der Weerden, prof. de figuris.

† 1684 pater Georgius de Buck, prof. Rhet.

114. *I. 89, 7-2-1695.*

115. *I. 88, 12-10-1641, 5-11-1647, I. 89, 18-9-1682, 6-3-1671, 13-1-1681, I. 88bis, Not. I, blz. 19 en 28; Not. III, B, not. commensalium, blz. 10.*

115bis. P. L. Danes, *Orationes XIII et Homiliae XII*, Leuven, 1735, blz. 312-324.

116. Dat blijkt uit de bewaarde lijsten vooral in *I. 88bis, Not II.*

werden ook enkele seminaristen aangeduid om met een studiebeurs in het de Henninseminarie te Douai theologie te studeren of verder te studeren. Aldus werd Grimminck na een driejarige cyclus te Ieper, voor verdere studie en omdat hij nog te jong was voor de priesterwijding, naar Douai gestuurd. Hij verbleef er vanaf oktober 1698 tot aan zijn priesterwijding te Doornik op 5 juni 1700. Het is ook moeilijk preciese gegevens over de wijdingen te bekomen; Grimminck kreeg de tonsuur op 21-4-1696, werd onderdiaken op 21-9-1697 en diaken op 20-9-1698¹¹⁷. Normaal beschikte de bisschop van Ieper over acht beurzen in het seminarie dat naar zijn stichter, de Ieperse bisschop de Hennin, werd genoemd. Dat zal ook bij benadering wel het getal geweest zijn van Ieperse seminaristen die te Douai verbleven; ze konden natuurlijk ook elders zijn en over de acht beurzen is er meer dan eens betwisting gerezen. Het was bisschop Jansenius die op 6-2-1638 nopens de modaliteiten van die beursverlening een vergelijk trof met de Ieperse seminarieprovisoren die daarover zouden geraadpleegd worden¹¹⁸. Belangrijker komt ons de discussie voor voor waarvan de provisorienvergadering van 23-3-1671 melding maakt¹¹⁹. De provisorien van Ieper hadden bericht gekregen dat de voogden van het de Henninseminarie de bursiers verboden de theologie bij de Jezuiten te volgen wat nochtans sinds vele jaren de gewoonte was. Dat gebruik bood het voordeel dan men daar in 4 j. klaar was, terwijl men aan de universiteit 8 tot 12 j. nodig had. Daar de beurs slechts over vier jaar liep, wat er op wijst dat het gebruik vanaf de oorsprong zo was, besloot de vergadering tegen deze verordening en mutatie te protesteren. Blijkbaar met gunstig gevolg, want in de periode na 1730 die we op dat stuk beter kennen, was een vierjarig verblijf gebruike-

117. Cfr n. 109 en A. Persyn, *Un mystique Flamand, Charles Grimminck, 1676-1728*, Rijsel, 1925, blz. 8, 10; andere gegevens in lijsten van *I. 88bis, Not. II en III*.

118. *I. 88, 6-2-1638, I. 88bis, Not. II*, blz. 51-59.

119. *I. 89, d. c.*

lijk¹²⁰. Niettemin had men van het de Henninseminarie uit het inwendig reglement ingeroepen om de Ieperse stelling te weerleggen. Omstreeks 1675 waren er tengevolge van de Nederlands-Franse oorlog weer moeilijkheden, daar men in de Spaanse Nederlanden verbood aldaar gelegen goederen te gebruiken voor beurzen te Douai, dat Frans gebied was. In Ieper vroeg men daarom de opbrengst van deze goederen voor het ondersteunen van bursiers te Ieper te mogen aanwenden. De toelating werd bekomen op 3-6-1678 en een akkoord met het de Henninseminarie werd daarover bereikt op dezelfde datum, aangevuld op 6-6-1678 ; een jaar later op 3-7-1679 schijnt deze zaak volledig voorbij¹²¹, maar intussen was ook de vrede van Nijmegen gesloten. De organisatie van de seminariestudies schijnt dus evenmin als de financiering sinds het episcopaat van de Hennin veel gewijzigd te zijn.

Wat het aantal studenten betreft kan hier vooreerst gezegd worden dat de bronnen de indruk laten dat er te Ieper blijkbaar geen tekort aan priesters was. Een aanduiding daarvoor lijkt ons het feit dat sommige seminaristen meer dan drie jaar theologie en seminarie volgden alsook dat sporadisch wel eens toelating gegeven wordt aan een seminarist om kloosterling te worden of zelfs in een ander bisdom dienst te doen met als motivering dat er een weelde aan priesters is in het bisdom¹²². Ter illustratie van het aantal seminaristen beperken we ons hier tot de getallen opgegeven in de informatieprocessen en tot een paar jaren waarvoor we over meer preciese gegevens beschikken.

- 1) *Informatieprocessen*¹²³, maar hier is het moeilijk uit te maken of het alleen over theologanten gaat of ook over de humanisten. Ze geven volgende cijfers :

1627 : 30-40 ;

120. I. 93.

121. I. 89, d. c.

122. I. 88, 5-10-1665, I. 89, 5-4-1683.

123. *Procès*, VIII, blz. 206, 258, IX, blz. 31, 125, 188, 213.

1637 : + 40

1641 : 40

1664 : gewoonlijk 40 bursiers, nu slechts 13

1672 : 30 bursiers

1677 : 15-20 bursiers

2) *Andere lijsten*¹²⁴. De notitie opgemaakt door president Persyn voor Jansenius geeft :

1634 : 27 theol. + 20 hum. = 47

1635 : 24 + 19 = 43

1636 : 27 + 17 = 44

+ de president, zijn moeder, 2 meiden = 4

dus 78 theol., 56 hum., 4 personeel = 138

Daar komen de studenten van Douai dan nog bij, waarschijnlijk.

1637 : theologen bursiers 5 tafeliërs 2

Douai 9 theol.

halfbursiers 2

filosofie : burs. 2 te Ieper

halfburs. 1 te Ieper

halfburs. 1 te Douai Douai 5 filos.

hum. burs. 6 tafeliërs 12

halfburs. 3

alles samen : 48

1641¹²⁵ : Ieper 23/24 theol. waarvan 8 priesters en

2 diakens

1 fil.

20/24 hum.

Douai 5 fil. + 4 theol.

(waarvan 3 priesters)

49/54 + 4 = 53/58

Voor het bekomen van een beurs werd wel eens het aanleren van Vlaams of Frans geëist¹²⁶.

124. I. 88bis, Not. I.

125. I. 88bis, Not. II, andere preciese cijfers volgen nog bij de episcopaten.

126. I. 88, 141-1653, I. 89, 7-5-1675, 18-9-1682.

De materiële uitrusting van het seminarie onderging kleine wijzigingen. Op 23-10-1633 werd de kapel van het refugium van de abdij van Lo die aan het seminarie paalde en er door gebruikt werd aan de abdij teruggeschonken, mits afsluiten van de toegangspoort tussen beide. Anderzijds spreekt het reglement van 1707 van de kapel van het seminarie. Met reden mag men vermoeden dat het seminarie omstreeks 1632-33 een eigen kapel kreeg¹²⁷. Sporen van werken onder president Persyn zijn schaars. In 1642 brak er een brand op het seminarie uit en dank zij de steun van bisschop Bouckaert kon de schade hersteld worden¹²⁸. Onder president Viny werden meerdere herstellingswerken uitgevoerd, die het budget van het seminarie bezwaarden dat tot leningen moest overgaan : er is spraak van een nieuwe voorgevel, keuken, daken enz. President Viny schijnt nochtans een man geweest te zijn die uit alle hout pijlen sneed : zo vernemen we uit het provisorienverslag van 5-8-1680 dat hij met de opbrengst van vet dat hij verkocht, boeken kocht voor de seminariebibliotheek en met het overschot (5/6 l. gr.) door metser Jan Van der Meulen de refter liet bevloeren met blauw kerksteen. Lieten de provisors toen opmerken dat hij voor deze uitgave geen beroep op hen mocht doen, op 6-5-1687 kwamen talrijke weldoeners tussen om de portrettenreeks van de Ieperse bisschoppen waarmee hij de refter liet verfraaien te bekostigen¹²⁹. In dat jaar was het seminarie iets meer dan een eeuw geleden door bisschop Simons heropgericht en was Viny ongeveer 25 j. president. Misschien was dat de gelegenheid. Op 11-5-1679 was de ziekenzaal afgewerkt en men stelde vast dat « volgens het gebruik van alle goed-geordende gemeenschappen de president na raadpleging van de dokter moest beslissen, wie er mocht ver-

127. I. 88, d. c., I. 89, 22-6-1677, *Bijlage*, 4, nr. 21.

128. I. 88bis, *Not. I*, blz. 10 en *Not. II*, blz. 12 en stuk F2, blz. 11-12.

129. I. 89, d. c., herstellingen vooral in 1672, 1676, en 1698, I. 100, st. 1672.

blijven »¹³⁰. De ervaring had reeds uitgewezen dat de uitgaven voor de dokter nogal zwaar waren. Daarom besloot men de tafeliers zelf te doen betalen, tenzij ze werkelijk te arm waren, in welk geval de provisors konden tussenkomen. Ziek zijn was ook vaak een reden tot afwezigheid en tot vragen van vermindering van pensioengeld; meestal werd deze reden in overweging genomen. Op 16-4-1668 nam men het besluit voorlopig geen wedde meer te betalen aan de seminariedokter Carpentier; als de tafeliers hem ontboden moesten ze het zelf betalen¹³¹. Reeds onder president Persyn was er voor de jaren 1652/53 betwisting ontstaan over die wedde. De dokter van het seminarie kreeg omstreeks 1634/36 een jaarwedde van 36 l. tur. In een overzicht van de seminarieuitgaven in 1697 vonden we die post niet meer terug. Omstreeks 1651 was de huisdokter Quarré overleden en de president had zonder uitdrukkelijke voorafgaande goedkeuring van de provisors dokter de Carpentier aanvaard en betaald. Maar bij de afrekening van 1653 weigerden de provisors deze vaste wedde uit te keren; wel waren ze bereid voor arme seminaristen tussen te komen; wegens enkele gevallen van pestverzorging had de dokter echter meer moeten krijgen dan het bedrag van zijn wedde. De president bewees echter afdoende dat hij terzake met goede trouw had gehandeld, dat eigenlijk alleen de officiaal Kan. Typoets zich eigenmachtig tegen de benoeming van de Carpentier had verzet omdat deze bij de officialiteit een strafregister had. Men aanvaardde het betoog van de president die zelfs geloofd werd om zijn vaderlijke onbaatzuchtigheid in het beheer van het seminarie waar hij vaak op eigen kosten enkele seminaristen, vooral tafeliers, hielp onderhouden. Waarschijnlijk bleef dan de Carpentier als dokter met een vaste wedde tot zeker in 1668. Dat vaderlijk beheer van Persyn bracht wel eens mee dat hij de boekhouding niet nauwgezet genoeg bijhield en men geen nauwkeurig over-

130. I. 89, d. c.

131. I. 89, 4-6-1663 en 12-9-1668 en 16.4.1668.

zicht van de uitgaven had. Op 5-2-1652 verordenden de provisoren dat de president per trimester het aantal seminaristen zou noteren met preciese opgave van de duur van hun verblijf in het seminarie. Vermoedelijk onstond daaruit een *Notitia Commensalium recentium* uit die jaren in vrij slordig kladschrift gemaakt en bewaard¹³².

Op 29-9-1698 spreekt men van renten die ten gelde werden gemaakt voor de bouw van het seminarie, waarmee vermoedelijk slechts herstellingen bedoeld worden; op 5-3-1708 werden de vensters geschilderd en op 4-3-1709 twee piscinae gebouwd in de wandelpanden¹³³. Uit dat alles kunnen we toch afleiden dat er een kapel, bibliotheek, pand, eetzaal, keuken, ziekenzaal was op het seminarie en natuurlijk kamers voor president en seminaristen. Daar volgens het reglement van 1661 de herhalingen in de eetzaal doorgingen, schijnt het seminarie niet over een studiezaal beschikt te hebben. Voor het studentenleven verwijzen we naar de statuten; ze bieden maar schaarse inlichtingen. Daarbuiten was ook niet veel te vinden. Het schooljaar begon begin oktober en blijkens de data van de thesisverdedigingen vermoeden we dat het omstreeks half oogst eindigde. Over de duur en de manier waarop de vakanties werden doorgebracht vonden we niets. Waarschijnlijk had het seminarie géén buitengoed vóór 1758 toen de bouw ervan gemotiveerd werd door het feit « dat de seminaristen op de vrije dagen in stad gingen, de enen bij vrienden, de anderen in de herbergen ». Reeds op 29-2-1636 had president Persyn gevraagd dat aan de seminaristen zou verboden worden buiten het seminarie te avondmalen of binnen een straal van 3 mijlen van de stad herbergen te bezoeken op straf van wegzending « *sine ulla spe gratiae* ». Weinigen zullen zich verwonderen over de beslissing van 1-10-1709 waarbij aan de ontvanger opdracht wordt gegeven een « *horologium excitatorium, vulgo wecker* » te kopen en dat

132. I. 88bis, Not. I en Not III.

133. I. 89, d. c.

de knecht van het seminarie van nu voortaan elke dag *alle* theologanten en humanisten op een vast uur moet uit de veren jagen¹³⁴.

De provisorenverslagen laten toe een betrekkelijk nauwkeurig beeld te geven van de evolutie van de kostprijzen op het seminarie. Reeds in 1608 had bisschop Maes de kostprijs verdubbeld van 6 l. Vl. op 12 l. Vl. of 72 l. tur. Omstreeks 1634 bedroeg de kostprijs voor de theologanten 120 l. t. en voor de humanisten 96 l. t., maar volgens het verslag van de president, die zijn beleid blijkbaar wilde verdedigen, bedroeg de reële uitgave niet meer dan 90 l. t. per man, zodat men een goede stuiver winst maakte, niet-tegenstaande de seminaristen behoorlijk onderhouden werden : « *quod Seminarii Iprensis alumni honeste tractentur* ». Ten bewijze geeft de president er het menu bij dat de theologanten krijgen ; de humanisten krijgen 's middags een portie minder. Voor de theologanten is dat :

jentaculum (ontbijt)

prandium (noenmaal) met - potagium (soep)

- caro salsa (gezouten vlees)

- huspodium, 's zondags echter :
caro assa (gebakken)

- butyrum (boter en brood)

coena (avondmaal) met - acetarium

- huspodium

- butyrum

op de visdagen kregen ze het evenwaardige en op de vastendagen kregen ze 's middags vijf porties. In de loop der drie jaren 1634-36, noteert Persyn, waren de prijzen voor hout, vlees, vis, eieren, graan, boter en alle eetwaren gestegen en bleven stijgen. Daaruit bleek volgens de president hoe spaarzaam zijn beheer in die jaren en ook vooraf steeds geweest was¹³⁵. De verdere evolutie blijkt uit volgende cijfers :

134. I. 88 en I. 89, d. c.

135. I. 88bis, Not. I.

8-10-1640 :	theol. : 24 l. VI.	hum. : 19 l. VI.
3-12-1647	25	20
7-1-1648	30	24
7-11-1650	32	25
6-12-1688	25 (= 150 fl.)	20
6-9-1689	28	22
7-9-1693	200 fl. (= + 33 l. VI.)	26
2-1-1696	32	25
6-9-1700	30	24 ¹³⁶

IV. De bisschoppen van Ieper en het seminarie¹³⁷

Na de enigszins meer systematisch opgevatte uiteenzettingen willen we tot besluit de Ieperse seminarie-geschiedenis met een meer chronologisch overzicht per episcopaat hernemen om aldus de rol van sommige bisschoppen terzake te belichten en nog enkele niet behandelde gegevens toe te voegen.

1. Bisschop Chamberlain

Antoon de Hennin, die op 1 dec. 1626 overleed, kreeg

136. *I. 88bis, Not. II*, blz. 25, *Not. III, B en I. 88 en 89 d. c.*
 137. Voor de chronologie van de episcopaten cfr. E. I. Strubbe-
 L. Voet, *De chronologie van de Middeleeuwen en de Moderne Tijden*
in de Nederlanden, 1960, blz. 259-260. In onderhavige lijst volgen
 wij de daar opgegeven datum van benoeming en overlijden of over-
 plaatsing. In de loop van de studie zullen we data opgegeven die wel
 eens afwijken van de daar vermelde data voor installatie of iets an-
 ders, wij geven dan de bronnen aan die meer dan eens *I. 1, Inven-*
taris... blz. 159-162 zal zijn.

G. Chamberlain 11-3-1627 - 19-12-1634.

C. Jansenius 31-10-1635 - 6-5-1638.

J. Bouckaert 21-9-1641 - 1-11-1646.

(L. de Croy) 1647.

(G. ab Angelis) 1647.

(M. A. Capello) 1647.

F. J. de Robles 28-5-1652 - 18-5-1659

M. Prats voor 24-3-1664 - 7-10-1671.

H. de Halmale 12-11-1671 - 19-4-1676.

W. Herinx voor 7-6-1677 - 17-8-1678.

(J. de Lieres) 1679.

M. de Ratabon 28-5-1689 - 5-1-1713.

C. F. G. de Laval 13-2-1713 - 26-8-1713.

De tussen haakjes geplaatste personen waren eigenlijk nooit werke-
 lijk b. van Ieper.

als opvolger Georges Chamberlain. Benoemd op 11-3-1627 werd hij op zondag 5 nov. 1628 geïnstalleerd en waarschijnlijk ook geconsacreerd¹³⁸. Na een opleiding aan allerlei scholen van Europa, die bekroond werd met een licentiaat in kerkelijk recht te Leuven in 1607, na een praktische ervaring als secretaris van de nuntius Frangipani te Brussel en tenslotte na als een der meest vooraanstaande geestelijken betrokken geweest te zijn bij het bestuur van het bisdom Gent, was Chamberlain voortreffelijk voorbereid op zijn herderlijke opdracht te Ieper. Reeds als elect woonde hij op 21-9-1627 een bisschopsvergadering bij te Gent waar aartsbisschop Boonen, bisschop Triest van Gent en Stoffels van Brugge aanwezig waren. Op deze vergadering werd o.a. besloten tot een ernstige inspanning om de seculiere clerus de gewoonte van de meditatie bij te brengen en daarom niemand subdiaken te wijden die niet vooraf gedurende minimum negen dagen onder leiding geestelijke oefeningen zou gevolgd hebben. De seminariepresidenten zouden de dagelijkse meditatie eisen van de seminaristen die er naar hun oordeel bekwaam toe waren. Bij elke promotie tot het pastoraat zou deze oefening aan de kandidaat ten zeerste worden aanbevolen ; ook op de dekensvergaderingen moest men daarvoor ijveren en alle priesters moesten de *Instructio Sacerdotum* van de Spaanse Karthuiser Antonio de Molina bezitten. Deze beslissing zal haar belang hebben voor Ieper. Op 4-10 september 1628 was hij eveneens nog als elect op de bisschopsvergadering te Antwerpen aanwezig waar o.a. ook nog over hetzelfde probleem gehandeld werd en een instructie voor de biechtvaders op 9-9-1628 werd opgesteld en goedgekeurd¹³⁹. Bij gelegenheid van de bis-

138. I. 1, blz. 159 ; veel gegevens in *Procès*, VIII, blz. 202-206, *Hist.*, 1628, f. 13 r, *Syn. Belg.* IV, blz. 271, n. 1, blz. 100 en 107, E. A. Hellin, *Histoire chronologique des évêques et du chapitre exempt de l'Eglise cathédrale de S. Bavon à Gand*, Gent, 1772, blz. 107-108.

139. *Syn. Belg.*, I, blz. 489, 491, 496-497, 498, 499, 500, 502, 508, 513.

schopswijding van Chamberlain te Ieper had op 6-7 nov. een beperkte bisschopsvergadering plaats waar de bisschoppen van Mechelen, Gent en Brugge aan deelnamen en waarop Chamberlain belast werd met het opstellen van een instructie voor de predikanten van de kerkprovincie, die er reeds een week daarop mee klaar was¹⁴⁰. Toen Chamberlain na twee jaar vacatuur het bestuur van het bisdom in november 1628 ten volle kon waarnemen, waren er volgens het getuigenis van aartsdiaken Willem Zylof, oud-president en eerste provisor van het seminarie, gewoonlijk een veertigtal leerlingen op het seminarie. Van Chamberlain zelf is er uit 1631 een *status summarius ecclesiae Iprensis* bewaard waarin hij over het seminarie meedeelt dat er een voldoende aantal leerlingen op de pastorale ambten worden voorbereid, die op zon- en feestdagen in de kathedraal en stadsparochies de diensten bijwonen, maar dat de instelling weinig rijk is¹⁴¹. President was toen F. Persyn, die secretaris geweest was van bisschop de Hennin. Van bisschop Chamberlain zijn behalve enkele activiteiten als suffragaan van de Mechelse kerkprovincie een drietal statuten en verordeningen van dekensvergaderingen bewaard (2-3 okt. 1629, 2-3 okt. 1630, 7-8 okt. 1631) die bij de statuten van het bisdom werden gevoegd. Alhoewel het hier niet de plaats is om deze uitvoerig te bespreken, verdienen toch zijn bezorgdheid om de spiritualiteit van de clerus en een zeer gedetailleerde uitstippeling van de catechetische taak van de clerus een speciale vermelding. Het *Schema vitae pastoralis* van 1629 en het hoofdstuk *De Scholis et Catechismo* van 1630 zijn

140. *Jans. Min.*, I, 10 *Rondom de studie van P. Willaert over de oorsprong van het Jansenisme in België*, blz. 16: « de instructie van 1628 in opdracht van de andere bisschoppen opgesteld door G. Chamberlain, bisschop van Ieper, en bijna letterlijk overgenomen uit de Formula van Kard. F. Taberna, bisschop van Navarra. Onze bisschoppen gingen inderdaad, reeds lang voor het Jansenisme intrad, meermaals richtlijnen zoeken in de hervormingsbewegingen die in N. Italië waren uitgegaan van S. Car. Borrometis » Cfr o. a. *Syn. Belg.* I, blz. 510, XIV.

141. *Procès*, VIII, blz. 206 en *Paquay, Les Rapports...*, blz. 106(E).

in dat opzicht werkelijk betekenisvol¹⁴². Voor het seminarie als zodanig komen de bepalingen van 1630 en 1631 over het invoeren van een jaarlijkse seminarietaks te betalen door de pastoors zeker in aanmerking. Blijkens latere bronnen betaalden verschillende geestelijke instellingen, die er toe gehouden werden sinds jaren, vooral sinds 1626 hun seminariebijdrage niet meer. Misschien hoopte Chamberlain met zijn bisschoppelijk gezag gemakkelijker van elke pastoor een bescheiden jaarlijkse bijdrage te bekomen. Deze moest voor het eerst met Pasen 1632 ter gelegenheid van het afhalen van de H. Oliën aan de dekens afgedragen worden. Het is echter helemaal niet zeker of er daar veel van in huis kwam¹⁴³. In de statuten van 1629 werd in een aansporing tot de beoefening van de meditatie het voorschrift van de bisschopsconferentie van 1627 over enkele dagen voorbereiding op de wijding en bezinning op de geestelijke taak overgenomen. Hij was het ook die het gebruik invoerde sommige seminaristen in afwachting van een behoorlijk beneficium te wijden *titulo seminarii*. Daarover was trouwens een vraag voorgelegd door professor G. Nemius van

142. *Statuta*, blz. 281-318, 321-361, 365-380; *Schema* tussen blz. 380-381.

143. *Ibid.* blz. 339, IX, 374, XV, I, 88, 7-4-1631, I, 88bis, *Not I* bevat een lijst van dergelijke taksen: *Taxa pastoralis districtus Waestenensis facta ad usum seminarii diocesani et jam abhinc anno lapso in Parasceve 1632 per quinquennium a respective pastoribus persoluta, estque ut sequitur*. Het stuk is niet gedateerd. In: *I. 88bis, Not. II*, blz. 11 staat: *Praeterea tempore quondam Perill. ac Rev. Dni Episcopi Chamberlain, Piis. mem., ipso quippe authore, et ad taxam ipsius in aestate 1631 decretam, contribuerunt etiam omnes totius episcopatus pastores quisque suam quotam insimul ducentas inter et trecentas lib. turon. annuatim*. Op blz. 4-11 aldaar is een lijst te vinden van de instellingen die de zestigste denier moesten betalen, met opgave van ieders verplichting en de achterstallen, waarvan hier een paar voorbeelden: *Perill. ac Rev. Dus. Episcopus Iprensis, 125 lib. tur. et solum ex messe anni 1634 pro medio anno et exinde nihil*.

Domini canonici translati ex Morino 50 lib. tur. annuatim, debent ex messe 1632 et exinde.

Dominus abbas Sancti Winnoci 150 lib. tur. et nihil debet.

Dominus abbas Dunensis 72 lib. tur. debet a messe 1616 inclusive.

Cfr. ook *Procès*, VIII, 259.

Douai aan de Mechelse kerkprovincie op 1 juni 1626 die in 1627 behandeld werd¹⁴⁴. Het was onder Chamberlain dat de kapel van het refugium van Lo, die het seminarie sinds 1611 in gebruik had, aan de abdij werd teruggegeven en dat het seminarie dus waarschijnlijk over een eigen kapel beschikte¹⁴⁵. Op 3-1-1634 bepaalden de provisorsen dat de zieke bursiers op kosten van het seminarie de nodige verzorging moesten ontvangen en dat de studenten op het feest van de H. Thomas, patroon der theologische studiën, een ontspanning zou aangeboden worden. Op 7 nov. van hetzelfde jaar kregen de seminaristen de toelating om de voorgeschreven meditatie en geestelijke lezing privatim op hun kamer te doen¹⁴⁶. Zoals vroeger moesten de bursiers onder ede beloven in dienst van het bisdom te blijven en enkele schaarse uitzonderingen, die wensten kloosterling te worden, deden dat met uitdrukkelijke toelating van de bisschop en de provisorsen. Dat men niet zonder meer iemand tot de wijsgerige en theologische studies toeliet, blijkt uit het geval van Joannes Rebaut die op de rhetoricaklas moet blijven tot men meer zekerheid zou hebben over zijn geschiktheid, en dat er toen nog late roepingen voorkwamen bewijst het geval van een zekere Gillis, *provectori Ephebo Domini Chamberlain*, aan wie men een beurs toekende voor zijn wijsgerige studies¹⁴⁷. Terloops worde hier nog even herhaald dat Chamberlain in okt. 1630 een nieuw reglement liet maken voor het seminarie. Kortom het episcopaat van Chamberlain, die op 19 dec. 1634 overleed, is door zijn nieuwe statuten, de seminarietaks en het ugeren van de

144. *Statuta*, blz. 291, XXI en 304, XXXIX en *Syn. I*, 489, III en 490, IX en *I. 88bis, Not. I*, blz. 24: *Introduxit quondam Perill. ac Rmus Dnus Chamberlain, p. m., morem seminaristis Iprensibus in necessitate tituli ad SS. Odines succurrendi circa annum 1630. Daarop volgt een lijst van dergelijke wijdelingen. I. 88, 7-4-1631 worden Quintinus de Wicke en Anthonius Keibus, nr. 6 en 7 van de lijst, tot deze titel aanvaard. Lijst ook in *Not. II*, blz. 47-50.*

145. *I. 88*, 23-10-1632 en *I. 88bis, Not. II*, blz. 9.

146. *I. 88, d. c.*

147. *I. 88*, 18-9-1635, 15-9-1635, 14-7-1633, 26-9-1639, 8-6-1642.

meditatie, voor het seminarie zeker niet onbelangrijk geweest. Het duurde bijna twee jaar eer er te Ieper een nieuwe bisschop kwam. Tijdens de vacatuur werd er niet veel belangrijks voor het seminarie beslist¹⁴⁸.

2. *Bisschop Jansenius.*

Cornelius Jansenius, professor te Leuven, werd op 28 okt. 1635 tot bisschop van Ieper benoemd, op 18 sept. 1636 geïnstalleerd en op 28 okt. daarna gewijd. Volgens het informatieproces waren er toen op het seminarie een veertigtal leerlingen wat de werkelijkheid benadert¹⁴⁹. Het register der provisorenverslagen vermeldt met een zekere solemniteit de provisorenvergadering van 13-2-1637, waarschijnlijk de eerste die Jansenius bijwoonde te Ieper en waarop de president, het bewaard gebleven verslag van de seminarie-toestand in de jaren 1634-36 voorlegde en waarop men allerlei praktische punten te berde bracht. Op dezelfde vergadering gaf president Persyn ook een overzicht en een motivering van de schulden van het seminarie tijdens zijn twaalfjarig presidentschap en de middelen die hij zag om deze te delgen: de voornaamste waren een paar processen winnen, enkele beurzen opschorten en al degenen die een jaarlijkse bijdrage moesten leveren voor het seminarie, wat steeds te wensen overliet en die veel mistevredenheid verwekte, er toe bewegen eenmaal voor goed een betrekkelijk hoge som te betalen. Het is ten zeerste te betwijfelen of daar ooit iets van terecht kwam. Onder de redenen van schuld die Persyn opgaf, wordt vermeld dat vóór hij president was er ook enkele Ieperse seminaristen in het theologie-seminarie de Hennin voor wijsgerige studiën onderhouden werden, waarvoor de bisschop echter blijkbaar geen beurzen voorzien had. Daarvoor had het seminarie 600 fl. moeten betalen. Persyn had die zaken blijkbaar op punt gezet en sindsdien stuurde men er enkel theologanten die

148. I. 88, 29-2-1636. Geen herbergbezoek binnen 3 mijlen van de stad.

149. *Procès*, VIII, blz. 248-260 en I. 1, blz. 159.

over een van de acht beurzen konden beschikken¹⁵⁰. Over het begeven van die beurzen werd overeengekomen dat de bisschop de provisoren zou raadplegen; er waren moeilijkheden gerezen omdat het testament van de Hennin de begeving aan de bisschop alleen voorbeheld, terwijl de stichtingsakte van het de Henninseminarie bisschop en provisoren aanduidde¹⁵¹. Hier mag wel even opgemerkt worden dat Jansenius, oud-professor van Leuven, in niets de Ieperse traditie van de seminaristen naar Douai te sturen heeft gewijzigd. Uit zijn episcopaaitsperiode is ook de eerste subregent bekend. Onder allerlei beschikkingen van het beheercollege vermelden we er slechts enkele. Om hun gedeeltelijke subsidie te bewaren moesten de onvolledige bursiers op tijd en stond hun supplement betalen, waarover meermaals problemen rezen. De beurzen, moesten voor zover de stichtingsclausulen het toelieten, aan de theologanten voorbehouden worden. Een drietal seminaristen werden aangemaand stipter alle theologische oefeningen op het seminarie bij te wonen, waarover de president verslag moest uitbrengen bij het provisoriencollege dat de teugels nogal strak hield en er opgesteld was dat geen beslissingen buiten de de provisorienvergadering zouden genomen worden¹⁵². Bisschop Jansenius overleed reeds op 6 mei 1638. Hij liet bij testament het derde deel van zijn erfenis, die wegens zijn schulden, een zeer betwistbare schenking was, aan het seminarie na, waar vermoedelijk niet veel van naar het seminarie kwam.¹⁵³

3. Bisschop Judocus Bouckaert.

Op 2 nov. 1641, drie jaar na de dood van Jansenius, werd zijn opvolger geïnstalleerd¹⁵⁴. Tijdens de vacatuur

150. *I. 88, d. c.* en *I. 88bis, Not. I.*

151. *I. 88, 8-2-1638* en *I. 88bis, Not. II, blz. 51-58.*

152. *I. 88, 13-2-1637* en *2-3-1637*. Op dezelfde vergadering hoorde men ook de rekeningen van van Pottelberghe af lopende van 1614 tot 1632.

153. *Jansenius*, blz. 160-170, n. 2.

154. *Procès, IX*, blz. 30-32. Volgens het informatieproces was hij

werd door de president bij de prelaat van de abdij Vormezele aangedrongen dat hij het kostgeld voor de tafeliers van zijn abdij, die dus blijkbaar op het seminarie verbleven, zou betalen, en het proces, dat men tegen de abdij van Waasten over de tienden van Hardifort sinds enkele jaren voerde, werd met nieuwe ijver aangepakt. De onvolledige bursiers mochten niet langer zonder voorafgaandelijke borgstelling aanvaard worden¹⁵⁵. Tijdens het episcopaat van Bouckaert worden de provisorienverslagen kort of ontbreken zelfs. Gelukkig zijn enkele andere, tamelijk belangrijke informatiebronnen bewaard, waarvan benevens enkele naamlijsten en testimonia van seminaristen, de *Notitiae quaedam rerum seminarii* door President Persyn in juni 1642 opgemaakt, vermoedelijk ten gerieve van de nieuwe bisschop, ongetwijfeld de belangrijkste zijn. Zoals deze gemaakt voor Jansenius en er soms bijna letterlijk mee overeenstemmend, geven ze vooral een goed overzicht van de financiële situatie van het seminarie op dat ogenblik. Nadien vonden we geen dergelijke documenten meer. Daaruit blijkt dat het seminarie op een zeker jaarlijks inkomen van 3866 l. 19 s. tur. kon rekenen. Daarna worden een hele reeks inkomstitels vermeld, die in feite nog niet of niets meer opbrengen. Daarin komt o.a. de lijst voor van de seminarietaks verschuldigd door de geestelijke instellingen van het bisdom en waarbij president Persyn nogmaals voorstelt dat men ze in éénmaal definitief zou inlossen; deze achterstallen beliepen reeds verscheidene duizenden l. tur. Daarenboven had het seminarie sinds zijn ontstaan omwille van bouw-onderhoudskosten en uitbetaalde studiebeurzen, vooral als er nog tekort aan priesters was voor de parochiedienst, renten ten bedrage van 653 l. 17 s. 2,5 d. te gelde moeten maken voor een

geboortig van Brugge, maar dat is fout, hij was van Izegem *I. 1*, blz. 160. Hij was Lic. in Theol., pastoor, deken en overste van de parochie en congregatie van het oratorium te Scherpenheuvel, later deken te Kortrijk.

155. *I. 88*, 24.1.1639, 8-7-1644. Voor Vormezele en Waasten ook de dossiers in *I. 100*.

kapitaal van 10451 l. 15 s. 4 d. tur. en deze renten had men voor een groot deel uit beurstichtingen genomen zodat de lasten daarvan nu op het seminarie zelf drukten. Blijkens deze notitiae bracht de pastoorstaks, ingevoerd door Chamberlain, jaarlijks van 200 tot 300 l. t. op maar wordt hier ook vermeld onder de niet meer betaalde inkomsten. De uitgaven van het seminarie voor het onderhoud van de seminaristenbursiers, zonder president, personeel en jaarlijkse onderhouds- en uitrustingskosten mee te rekenen, worden door de president op een som van ongeveer 4400 l.t. geraamd. De notitiae geven voorts een overzicht van de beurstichtingen, een paar gegevens over de theologieprofessoren en lessen, en een overzicht van de seminariebevolking omstreeks 1641-42¹⁵⁶. Het was ook tijdens het episcopaat van Bouckaert dat op 2 juli 1644 ontvanger van Pottelberghe overleed over wiens beheer men wel te klagen had en die met grote schulden stond tegenover het seminarie en daarvoor zelfs zijn hofsteden te Vlamertinge en Staden als borg schonk. Volgens de afrekening van het jaar 1638, die doorging op 11 juni 1640, bedroeg die schuld toen 4293 l. 3 s. 5 d. tur. vermeerderd met de kapitalen van twee renten respectievelijk van 19,5 l. en 30 l. t. aan den zestienden denier. Deze onregelmatigheden hebben de financiële situatie van het seminarie zeker niet helpen saneren¹⁵⁷. Daar heeft de Spaans-Franse oorlog zeker ook niet toe bijgedragen, want in dezelfde notitiae wordt vermeld dat een jaarrente van 300 l. t. te Henin-Liétard sinds de oorlog met Frankrijk niet meer werd uitbetaald. Het is trouwens ook

156. *I. 88bis, Not. II.* Uit de reeks subcomputus die zich ook in dat dossier bevinden zijn niet alleen namen van seminaristen te halen, maar ook heel wat economische inlichtingen vooral uit de uitgaven voor de voedingswaren en andere benodigdheden als bier, vlees, vis (haringen, zalm), boter, kaarsen, olie, hout, bedlakens, tinnen kannen, herstellingswerken. Daarin zien we ook dat de abt van Winnoksbergen in 1642 en 1643 nog de seminariebijdrage betaalde (G. 2 blz. 5 en H 2 blz. 18 telkens 150 fl.).

157. *I. 95* en *I. 88*, 7-5-1640, 2-10-1640, 4-3-1641, 14-1-1643, 4-3-1652, 7-4-1653.

tengevolge van deze oorlog dat in de jaren 1645-50 een aantal leerlingen te Ieper op het seminarie bleven en in deze stad wijsbegeerte volgden. Op 8-7-1644 werd te Ieper beslist de beurzen voortaan voor te behouden voor leerlingen die minstens reeds in de syntaxisklas waren¹⁵⁸. Daar vooral uit deze tijd een aantal testimonia over de seminaristen bewaard werden, mag misschien besloten worden dat de bisschop er op stond geregeld schriftelijk een overzicht van het seminarie te bekomen¹⁵⁹. Bisschop Bouckaert woonde op 23 jan. en volgende dagen de bisschopsvergadering van de Mechelse kerkprovincie te Brussel bij. Er werd gehandeld over de noodzakelijkheid van een inspanning voor het bevorderen van het plichtsbesef en de waardigheid bij de clerus en daarbij ging men te leer bij de concilies van Trente en Mechelen, maar ook bij C. Borromeüs, Fr. van Sales en Bellarminus¹⁶⁰. Bouckaert was naar het oordeel van L. Ceysens niet iemand die uitblonk door zijn

158. *I. 88, d. c.* en 5-11-1647, *I. 88bis, Not. II*, blz. 2 en *Not. III, B*, blz. 3, 6.

159. *I. 88bis*. Hier een paar voorbeelden van Testimonia :

1) *Jacobus Casier* Promotus Duaci in Regio, in theol. 3 annis, ingressus 20-10-1639, aetatis 26 (naar stuk 1 Ordo et numerus ...1641 usque ad 1642).

D. Casiers, pius boni ingenii boni studii, modestus et abstractus inter suos ejusdem temporis commilitones, facile in scientia princeps, ita ut etiam bonum in iis profectum hactenus fecerit (stuk 3 testimonia). *Mr Jacobus Casier, Iprensis, ingressus est anno 1639 circa initium Octobris sacerdos factus anno 1643 circa Pascha. Agit annum aetatis trigesimum. Fruit coadjutor pastoris in Steenwercke, immo postea ipsius curae deservitor ad salutem populi erudiendo praesertim juventutem utilissimum* (stuk 4, blz. 1).

2) *Infrascriptus testor haec sequentia de adolescentibus et 1° de Rhetoribus.*

a) *Carolus Le Cocq adolescentem imprimis pium atque ingenium, bonae spei, in studiis diligentem et assiduum, nec mediocrem in iis profectum fecisse, ad philosophiam satis aptum, optimi ingenii, moribus modestum et humanum* (stuk 5). Volgens *I. 88* begint hij op 7-10-1641 filios. te Douai en krijgt hij op 8-7-1644 een subsidie voor het jaar theologie dat hij deed te Douai in Seminario Regio.

b) *Carolus Lamoot, Rhetor, locus 15, ingressus 22 oct. 1640, tempus studii 6 ann., cantus nihil, aetas 20* (stuk 2).

De infrascriptus is hier de subregent Jacobus de Witte.

160. *Syn. Belg. I*, blz. 552-558, 554, XII.

antijansenistische ijver¹⁶¹, maar dat belette helemaal niet dat omstreeks die tijd de activiteit en het succes der Jezuïeten te Ieper eerder aanzienlijk waren¹⁶². De onder impuls van pater Spruyt gebouwde kerk werd vanaf 1640 geleidelijk in gebruik genomen, er werd in 1642 een altaar ter ere van de H. Ignatius in opgericht en op zondag 24 april 1644 werd de kerk geconsacreerd; bij het college kwam een volledige lagere school en onder hun stuwning werden in de stad een arme jongens- en meisjesschool opgericht, waar men elementair onderricht verstrekke en voor wie men sinds 3 nov. 1643 ook een armencatechismus organiseerde, die dank zij het verlenen van prijzen een ruim succes kende. Bisschop Bouckaert overleed op 1 nov. 1646. Uit een memoriale van president Persyn, dat kort na zijn overlijden moet zijn opgemaakt, blijkt dat het seminarie van zijn erfgenamen de betaling vraagt van zijn bijdrage tot het seminarie of zestigste denier, die door Jansenius of zijn erfgenamen betaald was tot 23 juni, vigilie van Sint Jan de Doper, 1638, dus tot enkele weken na de dood van deze bisschop. Bouckaert zelf moest vooreerst aan de erfgenamen van Jansenius dit bedrag, waarvan krachtens testament een derde aan het seminarie toekwam, weergeven en vanaf 23 juni 1638 tot en met 1 nov. 1646 zelf een jaarlijkse bijdrage van 125 l. t. betalen, wat voor al die jaren een bedrag van 1044 l., 1 s. 4 d. uitmaakte. Daarenboven moest de waarde betaald worden van een zuil die het dak tussen de dubbele seminariekeuken stutte en die Kan. Maes, familielid van Bouckaert en econoom van het bisdom, had laten weghalen voor de nieuwbouw van het bisschoppelijk paleis. Daarvoor had Jansenius de gelden verzameld zonder de werken te kunnen uitvoeren, wat eerst onder Bouckaert gebeurd was, zoals zijn grafzerk getuigt: « *Palatium episcopale non sibi sed posteris extruxit* ». Misschien was dat de reden waarom het

161. *Jans.*, III, blz. 124.

162. *Hist.*, f. 18 r. - 21 v.

seminarie de bisschoppelijke bijdrage niet ontvangen had, ten ware ook deze verplichting door de bisschoppen zelf niet zeer ernstig meer genomen werd¹⁶³.

4. *Bisschop de Robles*¹⁶⁴.

Het duurde 6 j. vooraleer na een paar mislukte benoemingen tenslotte een nieuwe bisschop werd aangesteld. Daar zaten de oorlogsomstandigheden zeker voor een groot deel tussen. Deze oorlog, die sinds 1635 begonnen was, werd pas in 1659 beëindigd. Ieper zelf capituleerde op 29 mei 1648 voor de Fransen. Eerst op 23 maart 1652 stelde de Spaanse gouverneur Leopold-Willem voor aan de koning Capello, die voor Ieper aangeduid was, te transfereren naar Antwerpen en te Ieper de Robles te benoemen, waarmee de koning zich op 28-5-1652 akkoord verklaarde. De confirmatie van Rome bleef echter uit tot 6-7-1654. Hij nam bezit van zijn zetel op 20-8-54 en werd gewijd op 11-10-54 in de hofkapel te Brussel. Feitelijk resideerde hij pas vanaf juni 1655 te Ieper alhoewel hij in dec. 1654 gehuldigd werd in het Iepers Jezuietencollege. De Robles was te Rijsel geboren in 1595, werd in 1634 proost van Sint-Pieters te Leuven en kanselier van de universiteit. In 1648 verving hij François Villain, benoemd tot bisschop van Doornik (1647), als groot-aalmoezenier aan het hof van gouverneur prins Leopold-Willem, die onder invloed van Jezuiten stond. Deze benoeming is een aanduiding voor zijn goede betrekkingen met deze orde en meteen voor zijn anti-jansenisme, dat zeker ook niet vreemd is aan zijn bisschopsbenoeming. Bij zijn dood noteerden de Ieperse Jezuiten dat hij door iedereen betreurd werd behalve door de Jansenisten.

163. I. 100, *Procès*, IX, 31, 123-124, *Flandria Ill.*, II, 1735, blz. 311.

164. L. Jadin, *Relations des Pays-Bas, de Liège et de Franche-Comté avec le Saint-Siège*, *Bib. I. H. B.R.*, XI, 1962, blz. 65 en 81; *Hist.*, 1655, f. 30 v, L. Ceyssens, *L'abolissement de la première pierre tombale de Jansenius (1655-56)*, *Jans.*, III, blz. 111-154. Datum van inbezitname naar I. 1, blz. 160.

nisten¹⁶⁵. Zijn antijansenistische actie was voorzichtig maar doeltreffend. Reeds op 17-10-54 schreef de pauselijke internuntius Mangelli naar staatssecretaris Fabio Chigi (de latere Alexander VII) dat de Robles het vicariaat-generaal van het bisdom gezuiverd had door het verwijderen van Willem Vandersterre. Op 24 dec. daarop benoemde de Robles de president van het seminarie, Persyn, tot aartsdiaken. Een der meest bewogen episodes uit zijn episcopaat is de verwijdering van de graftombe van Jansenius, die door L. Ceysens uitvoerig behandeld werd, en waarbij hij meer tegenstand ondervond te Ieper dan hij verwacht had en die daarom ook niet zo spoedig plaats vond. Op 30 juni 1655 overleed echter aartsbisschop Boonen van Mechelen, zeker geen grote Jezuietenvriend, en met het oog op een gebeurlijke promotie vergrootte de Robles zijn ijver. Op 7 dec. 1655 riep hij zijn kapittel samen om over het door Rome gewenste verwijderen van de gewraakte grafsteen te beraadslagen. Blijkens één van de rapporten was Persyn ongeveer de enige die de bisschop steunde. De verwijdering gebeurde toch in de nacht van 10/11 dec. 1655. Maar enkele jaren later in de nacht van 27/28 maart 1672 werd de grafzerk met een nieuw opschrift teruggeplaatst met goedkeuring van het kapittel en dank zij de behendigheid van Kan. J. Maes, familielid van bisschop Bouckaert. Een jaar later in de nacht van 23/24 april 1673 werd hij weer verwijderd, wat bij sommige kapittelleden weldra met een duidelijke bekering tot het antijansenisme gepaard ging¹⁶⁶.

Over het seminarie zelf zijn uit het episcopaat van de Robles de inlichtingen betrekkelijk schaars. Op 14 jan. 1653 werd Frans Willemet, schepen van Ieper, ontvanger, en men verwijst bij die benoeming naar een opdrachtbrief uit 1647, opgesteld na de dood van Bouckaert, maar thans

165. *Hist.*, f. 27 v., 45 v.

166. L. Ceysens, *a. c.*; ID., *La citation d'Alphonse de Berghes*, *Jans.*, II, blz. 129, n. 1; *Jansenius*, blz. 107-109, 137-138.

verloren, waarschijnlijk ter gelegenheid van de benoeming van L. Metsu als ontvanger. Uit die tijd van de vacatuur tussen Bouckaert en zijn opvolger en uit de tijd van de Robles zelf zijn wel soms vrij gedetailleerde lijsten van de Ieperse seminariebevolking bewaard, maar veel nieuws is er toch niet uit te putten. Op 9-9-1650 werd bij de ontvanger Metsu en president Persyn op gedetailleerder en klaarder boekhouding aangedrongen, op 6-4-48 en 4-12-51 wordt geürgeerd dat de seminaristen samen de kathedraal zouden binnengaan en verlaten en op de laatste datum wordt ook beslist de examens die een tijdlang - misschien wegens de oorlog - onderbroken werden, weer in te voeren. Van 19-10-1654 tot 7-3-1659, dus praktisch gans het episcopaat van de Robles, ontbreken de provisorienverslagen¹⁶⁷.

De Robles overleed op 18 (21?) mei 1659. Bij het informatieproces voor de benoeming van Martinus Prats als opvolger, vijf jaar later, wordt getuigd dat de inkomsten van het seminarie zo geslonken zijn dat het i.p.v. 40 nog slechts 13 bursiers kan betalen, wat daar geweten wordt aan de oorlogstroebelen en aan het niet betalen van de seminarietaks. Dat getuigenis komt van mensen die ambtshalve bij het seminarie betrokken waren zoals de twee ontvangers Willemet¹⁶⁸. Op 5-1-1660 was Kan. Willem Willemet als ontvanger van het seminarie opgevolgd aan zijn broer Frans, die, daar hij volgens het getuigenis van 1664 43 j. oud was, pas vooraan in de dertig was toen hij in 1653 ontvanger was geworden. In de loop van het jaar 1660 werden de daken van het seminarie hersteld. De

167. I. 88, d. c. en I. 88bis, Not. III. Voorbeeld van testimonium 1) Joannes Troye boni ingenii sed non summi studii, morosus et parum elatus inter socios unde quandoque odiosus, alias pius et bonus (stuk G.) 2) Mr Joannes Baptista Troye, sacerdos a longo tempore maturissimus honestiori promotioni (stuk M). Deze was subpresident, maar is waarschijnlijk niet dezelfde als de Troye sub 1). Een paar van deze stukken zijn door de Robles zelf onderschreven.

168. Strubbe-Voet, o. c. en I. 1, blz. 160. Voor 21.5 Procès, IX, blz. 126 en L. Ceyssens, a. c., Jans. III, blz. 152, n. 110. Informatieproces in Procès, IX, 117-126, vooral 123 en 125-126.

voornaamste gebeurtenis uit die vacatuurtijd is ongetwijfeld de ziekte en het overlijden van president Persyn. Van deze ziekte maakt een provisorenvergadering van jan. 1661 gewag en een aantal seminaristen moeten er de gelegenheid in gezien hebben om het wat al te vrij te nemen met het reglement, wat aanleiding zal worden tot een herziening van de statuten die op 17-10-1661 aan de vergaderde seminaristen werden voorgelezen¹⁶⁹. Waarschijnlijk werd omstreeks deze datum ook de nieuwe president Viny benoemd in vervanging van Persyn, die op 6 april overleden was. Kort daarop op 19-10-1662 werd besloten alle seminaristen één- of tweemaal per jaar te examineren, examen dat op 5-11-63 trimestrieel werd en dat jaar op 3 dec. plaats greep. Uit deze tijd is ook een « Inventaris van eenighe bewijsen, soo rentebrieven als andere, rustende onder Mr Guillaume Wyllemet raekende het seminarie des bisdoms van Ypere » bewaard, die de ontvanger op 12-2-1663 aan Viny overhandigde¹⁷⁰.

5. *Martinus Prats.*

Op 10 nov. 1664 benoemde Rome Prats tot bisschop van Ieper, nadat de Spaanse koning in het voorjaar met deze kandidatuur had ingestemd. Op 4 jan. 1665 woonde hij te Mechelen de bisschopsvergadering bij en werd op 2 februari daarop te Brussel bisschop gewijd. Geboren Brusselaar, deed hij rechtstudies te Leuven, was kerkelijk raadgever bij de Grote Raad van Mechelen en was bij zijn promotie tot bisschop, deken van Sint Goedele te Brussel, synodaal rechter van het aartsbisdom en apostolisch legervicaris¹⁷¹. Op 23 en 24 sept. 1665 vergaderden de provisoren in het bisschoppelijk paleis, wat bijna altijd het geval bleef

169. *I. 88, d. c.*, daken op 14-6-60; Bijlage, nr. 3.

170. *I. 88, d. c.*, *I. 88bis, Not. IV.*

171. *Procès*, IX, blz. 126, n. 1; *I. 1*, blz. 161; *Flandria III.*, II, 1735, blz. 314-315; L. Ceysens, *a. c.*, *Jans.*, III, blz. 122: « Pater Ambrosius Druet mihi retulit non bene vivere decanum Prats, et super eo examinandum esse mulierem quae vendit cereos et ministrat vinum celebraturis in S. Gudula ». Cfr ook n. 35 daar.

tijdens het episcopaat van Prats, om de rekening van 1664 af te horen, het budget te onderzoeken en de jaarlijkse beurzen te verlenen. Prats was akkoord met de gebruikelijke maandelijksse provisorienvergadering en de beurzen werden op 25 sept. en 5 okt. verleend. Volgens deze beursverleningen waren er dan te Ieper *bursiers*: 16 theologanten, 12 filos., 11 hum.; *tafeliers*: 7 theol. en 2 hum. daarenboven waren er nog 4 theol. en 12 hum. die voor een beurs werden aanbevolen, wat alles samen toch ruim een zestigtal seminaristen betekent en de hoger gegeven cijfers van het informatieproces toch sterk doet betwijfelen¹⁷². Uit de beraadslagingen van de provisorsen blijkt duidelijk dat Prats zich herhaaldelijk persoonlijk heeft ingezet voor de gunstige of spoedige oplossing van een aantal betwistingen, waarbij zijn vroegere relaties hem zeer nuttig waren¹⁷³. In 1665 laat het jaarverslag van het Iepers Jezuïeten-college zich over Prats de bemerking ontvallen « *nominis nostri jam olim non amantissimus* », en dat bij gelegenheid van een verbod van verering van een O. L. Vr. beeldje in de kloostermuur van de S. J. Ook Ignatius en Franciscus Xaverius werden in de Jezuïetenkerk zeer door het volk vereerd. De jezuïeten schijnen zich tijdens deze jaren door hun zielzorg bij de soldaten te Ieper verdienstelijk te hebben gemaakt. Omstreeks 1660 werd met de nieuwbouw van een college begonnen dat vanaf 1668 geleidelijk in gebruik werd genomen; in dat jaar moest het college wegens de pest tijdelijk gesloten worden, waarvoor de bisschop in 1669 een boeteprocessie uitschreef en tengevolge van deze pest brak een zware economische crisis uit. In 1673 werd de processie van O. L. Vr. van Thuyne weer hernomen en pas in 1674 was het nieuwe college volledig afgebouwd. Rond dezelfde jaren moet men ook een zekere daling in het aantal college- en theologiestudenten hebben gekend, want het jaarverslag noteert omstreeks 1670 een zekere

172. I. 88, d. c.

173. I. 88, 2-12-1665.

heropleving; rond dat jaar ook nemen de Jezuïeten de leiding op zich van enkele juffrouwen, die zich uit de wereld terugtrekken om zich aan de Heer te wijden, en in 1671 preken ze met meer dan gewone plechtigheid de vastensermoenen en laten dat gepaard gaan met het uitstellen van geschilderde passietaferelen op het hoofdaltaar¹⁷⁴.

Vanaf juli 1666 begint een nieuw register van de provisorenverslagen, voor een deel geschreven door Egidius Pierins, secretaris van bisschop Prats. Volgens het verslag van 20-9-66 was de budgetaire balans van het seminarie zo slecht dat men geen nieuwe bursiers aanvaardde tenzij deze waartoe men krachtens de beursstichtingen gehouden was. Deze periode moet inderdaad voor het seminarie niet bepaald schitterend zijn geweest, want het verslag van de Jezuïeten te Ieper noteert in 1670 dat het aantal theologiestudenten aangroeide niettegenstaande er minder van het bisschoppelijk seminarie kwamen: « ob temporis et aerarii iniquitatem paucos subministret alumnos ». Het provisorenverslag van 8-1-1670, dat een verslag van het trimestrieel examen geeft, vermeldt slechts 10 theologanten en 5 humanisten¹⁷⁵. Martinus Prats overleed op 7 oct. 1671 op visitatie te Duinkerke.

6. *Bisschop Henricus van Halmale*¹⁷⁶.

Deze Antwerpenaar, J. U. L. van Leuven, was officiaal en vanaf 1658 deken van het kathedraalkapittel van zijn

174. *Hist.*, 1663, f. 58 v., 1668, f. 92 r., 1673, f. 110 r., 1674, f. 113 r., 1675, f. 115 r. A. Vandenpeereboom, *Tuindag...* Bij het jubileumfeest van 1683 preekte J. Viny, president van het seminarie, blz. 212 en blz. 370: « ende wedergekeert sijnde inde voorseide cathedraele is aldaer inde latijnsche taele gedaen geweest een trefelijcke oratie door den eerwaardighen Heere Joannes Viny, canonicck gegraduateert poenitentiarius ende vicaris generael des vacants bisdoms ».

175. Het register I. 89; voor de gegevens *ibid. d. c.*, *Hist.* 1670 f. 100 v et f. 101-110.

176. *Procès*, IX, 186-190, *Flandria Ill.*, II, 1735, blz. 316.

geboortestad. Reeds op 12 nov. 1671 door de Spaanse koning benoemd, werd hij pas op 12 sept. 1672 door Rome geconfirmeerd, op 28 okt. te Mechelen gewijd en op 20 okt. daarvóór reeds geïnstalleerd. Volgens het jaarverslag van het Jezuïetencollege wilde hij zich te Ieper niet laten inhuldigen en bij zijn overlijden op 19 april 1676 tekent het verslag aan dat de stad in hem een allerbeminnelijkste vader en de Sociëteit een groot weldoener en vriend betreurde. Het was tijdens de korte vacatuur dat men te Ieper de grafsteen voor Jansenius terugplaatste die echter een jaar later weer verwijderd werd¹⁷⁷. Een eerder bewogen episode uit zijn episcopaat zijn de drijfverijen van de jansenistisch gezinde Maarten Steyaert om les te mogen geven aan de Ieperse clerus en seminaristen. Deze werd in 1673 door van Halmale als secretaris gekozen en bekwam in 1674 de eerste theologale prebende van het Sint-Maartensdeel te Ieper. Steyaert bereidde intussen het doctoraat in de theologie voor dat hij op 10 nov. 1675 te Leuven behaalde. Men verdacht hem van jansenisme en te Ieper had hij zeker de Jezuïeten niet aan zijn kant. Daar hij met een beroep op het concilie van Trente beweerde uit hoofde van zijn theologale prebende in het openbaar theologie te mogen en te moeten doceren, een lokaal ter beschikking te krijgen en de seminaristen onder zijn toehoorders te moeten hebben, brak er tussen hem en de seminarieoverheid een langdurig conflict uit. We geloven niet dat het hierbij in de eerste plaats om doctrinele kwesties ging, maar te Ieper oordeelde men dat het seminarieonderwijs aan de verplichtingen van Trente voldeed en men voelde er helemaal niet voor het systeem te wijzigen. Documenten over deze discussie dateren van 23-9-1775 tot na 8-3-77. Daar Steyaert deel uitmaakte van de Leuvense afvaardiging, die in 1676 aangeduid werd om Leuven te Rome te gaan verdedigen, en daar deze eerst in 1679 terugkeerde, is er kans dat het conflict intussen wat

177. *Hist. f.* 110 r en 119 r cfr n. 166.

terugebde en toen Steyaert daarna naar Ieper terugkeerde was deze stad een Frans wingewest geworden. Steyaert weigerde in 1683 een leerstoel te Douai omdat hij de vier Gallikaanse artikelen niet wilde verdedigen; dat werd meteen het begin van zijn rehabilitatie, die op 20 dec. 1685 met een benoeming tot professor aan de Leuvense theologische faculteit bekroond werd¹⁷⁸. In de zeventiger jaren werden nogal wat herstellingen uitgevoerd aan het seminarie; van 10-4-1673 is ook een examenverslag bewaard, volgens hetwelk er 2 theol. in het vierde, 5-6 in het derde, 9 in het tweede en 10 in het eerste jaar zijn, dus 26/27 theologanten te Ieper; er werden 9 humanisten ondervraagd en 11 getuigschriften van filosofen onderzocht, alles samen een kleine vijftig studenten. Het is ook in die jaren dat men de maatregel van Chamberlain over de morgenmeditatie en over het niet verlenen van beurzen beneden de grammaticaklas urgeert en dat de moeilijkheden over het de Henninseminarie beginnen. Van Halmale gaf op 20-2-1673 het reeds hoger behandelde *Decretum circa Ordinandos* uit, met een aantal beschikkingen en vereisten voor de selectie, opleiding en wijdingen van de priesterkandidaten. Dat decreet werd bij de statuten gevoegd die in datzelfde jaar bij Plantijn-Moretus te Antwerpen verschenen, uitgave waarvoor de bisschop dus wel zelf gezorgd zal hebben. Bisschop van Halmale overleed op 19 april 1676. Van enkele maanden na zijn dood bleef een summier budget van het seminarie bewaard, opgemaakt op 5-10-1676. De inkomsten worden geraamd op 4432 fl. 10 st. 11 d., de uitgaven op 3532-9-11, wat een overschot geeft van 900-1-0¹⁷⁹.

178. Hist. 1674, f. 112 r « Metus tamen erat ne felicem cursum studiorum theologorum interverteret Philosophiae olim Lovaniensi in Academia Professor, deinde Illustrissimo nostro a secretis, nunc in D. Martini canonico. Cooperat in Sacrarum Paginarum interpretationem publice profiteri... revera tamen ut quam nostrae contrariam Lovanii doctrinam hauserat, hic Ipris disseminaret ». F. Claeys-Bouuaert, *Biogr. Nat.*, 24, blz. 5-17; L. Ceysens, *De rehabilitatie van Martinus Steyaert 1684-1685*, *Jans.*, I, blz. 307-341, vooral 312,338.

179. *I.* 89 d. c., cfr. n. 23 en 121; andere budgetten: 27-9-78, 7-9-79, 16-9-80.

7. Bisschop Willem Herincx¹⁸⁰.

Geboren op 3-10-1621 te Helmond, werd hij student te Leuven, trad er in bij de Minderbroeders-Recolletten, waar hij gedurende vijftien jaar eerst wijsbegeerte en dan theologie doceerde en diverse verantwoordelijke functies in de orde bekleedde. Om zijn faam als uitstekend professor, gaven zijn oversten hem in 1658 de opdracht een theologisch leerboek te redigeren : het werd de driedelige *Summa theologica, scholastica et moralis in quatuor partes distributa*, Antwerpen, 1660-63. Bij het informatieproces van 1677 geeft men als aantal leerlingen van het seminarie : « 15 ou 16 élèves, simples et demi-boursiers ». Herincx werd bisschop gewijd op 24-10-77 en geïnstalleerd op 21-11-1677. Daar hij reeds overleed op 17-8-1678 was zijn episcopaat werkelijk van te korte duur om veel sporen na te laten. Vanaf 13-10-1677 was het zijn secretaris Oswald Frederik Crabeels, die het register van de provisorienverslagen bijhield. In elk geval was de bisschop reeds aanwezig op de vergadering van 1-1-1678. Op 7-2-78 nam aartsdiaken en provisor de Carpentier het op zich de statuten van het bisdom te Antwerpen in witte hoorn te laten inbinden en kondigt de bisschop een visitatie van zijn bisdom aan. Daar de bisschop op 7-3-78 aan Mattheus van Vergeloo, oud-leerling van het Ieperse seminarie, de toelating verleent om mee te dingen in een concurs voor een pastorie in het bisdom Sint-Omaars, mag men besluiten dat er te Ieper geen gebrek aan priesters heerst. Op 20 mei had op het bisschoppelijk paleis een buitengewone vergadering van het provisoriencollege plaats waarop de bisschop, aartsdiaken de Carpentier, president Viny, scholaster P. de Baene en ontvanger W. Willemet aanwezig waren. Enkele dagen later, van woensdag 24 tot vrijdag 26 mei, legde de ontvanger zijn rekeningen voor : de inkomsten bedroegen 1478 fl. 19 st. 8 d. en er was een overschot van 259-1.

180. *Procès*, IX, blz. 210-215 ; *Flandria Illustrata*, II, 1735, blz. 317, J. Heeren, *N. N. B. W.*, VI, 1924, kol. 765-766.

Rond deze jaren schommelde het budget rond de 2000 fl. Het was ook bisschop Herincx die er voor zorgde dat een minnelijke schikking getroffen werd tussen het bestuurscollege van het de Henninseminarie en de Ieperse provisoren op 3 en 6-6-78, maar men kreeg er slechts zes i.p.v. acht beurzen gewaarborgd. Op 27-9-78 rekende de ontvanger op een overschot van 220 fl. en men voorzag 5 beursstudenten voor de Hennin, 3 theol. voor Ieper, 3 fil. te Douai en 3 hum. te Ieper, samen 14 bursiers maar dat waren zeker niet de enige bursiers zoals blijkt uit de vergadering van 7-11-78¹⁸¹. Toen was Herincx echter reeds overleden bij zijn terugkeer van een visitatie in de streek van Veurne. De Ieperse Jezuïeten noteerden in hun jaarverslag dat de stad in hem een allerbeste vader, de jansenisten een gezworen vijand en zij zelf een oprechte vriend verloren¹⁸². Intussen was de stad Ieper en een deel van het diocees krachtens de beschikkingen van het verdrag van Nijmegen (31-6-78) Frans wingewest geworden en het zou feitelijk tot 1693 duren eer Rome er een nieuwe bisschop benoemde. In 1679 had Lodewijk XIV Jacobus van Lieres tot bisschop aangesteld, maar Rome weigerde de uitbreiding van het regaliën- en benoemingsrecht van de Franse koning tot de veroverde wingewesten te erkennen. De Lieres trok zich te Sint-Omaars terug en het waren de kapitteldeken Willem Merghelynck en Jean de Viny, seminariepresident, die gedurende 15 j. als vicaris generaal het bisdom bestuurden¹⁸³. Deze lange vacatuur schijnt voor het seminarie eerder een periode van stabiliteit geweest te zijn, met vele financiële en economische beslommeringen, niet verminderd door de Franse bezetting, met de jaarlijkse beusverleningen en met enkele herstellingswerken of verfraaiingen. Op 1-10-1692 besloten de provisoren «*ob temporis penuriam*» geen

181. I. 89, d. c.

182. *Hist.*, 1678, f. 122 r.

183. *Flandria Illustr.*, II, 1735, blz. 318; *L. Ceyssens, Een geheim genootschap...*, *Jans.*, I, blz. 363.

nieuwe beurskandidaten te aanvaarden. Uit dat jaar ook is een «Declaratie vanden goederen competerende het seminarie van Ypre, Renten, Landen, etc.», bewaard, die een jaarlijkse opbrengst van 3059 l. 12 s. 1 d. tur. opgeeft¹⁸⁴.

8. *Bisschop de Ratabon*¹⁸⁵.

Na de bijlegging van de twisten tussen Rome en Lodewijk XIV werd hij door de koning reeds op 28 mei 1689 als kandidaat voorgedragen, maar eerst op 12-10-1693 door Rome benoemd en gewijd te Parijs op 6-12 daarop. Op 15-12 nam hij bij procurator bezit van zijn bisdom waar hij op 16-5-1694 zelf aankwam. Van dat ogenblik af zijn de verslagen in het provisorenregister van een andere hand en worden ze zeer sober. De Ratabon was lid van de Conseil d'Etat, functie die hij als bisschop bewaarde, en hij was de eerste Franse bisschop van Ieper. Op 17 mei 1694 kwam hij naar het seminarie, deed er de pontificale gewaden aan en vertrok vandaar in processie naar zijn kathedraal. Hij maakte zich zeer verdienstelijk voor het bisdom Ieper en werd er ook om gewaardeerd. Het oudste bisschoppelijk paleis van Ieper was, sinds 1560, de proostdij van het vroegere Sint-Maartenskapittel. Bisschop Bouckaert had het laten ombouwen, maar omstreeks 1678 moet het erg door de brand geleden hebben, want op 7-3-1679 maakt een verslag van het provisorencollege melding van een origineel van bisschop Herincx dat wellicht in de brand van het bisschoppelijk paleis verloren ging, waarschijnlijk toch na de dood van deze bisschop. Ratabon bekostigde de opbouw van een nieuw paleis, waarvoor hij ook het huis van de kapitteldeken afkocht, het sloopte en een nieuw bouwde met een stuk hof uit het vroeger bisschoppelijk paleis erbij. Dat nieuwe paleis werd in 1796 door de Fransen aangeslagen, in 1826 aan de stad verkocht, in 1834 tot bisschoppelijk

184. I. 89, d. c. en I. 88bis, Not. IV.

185. P. Declerck, *Kloostervisitaties in het bisdom Ieper door Mgr. de Ratabon*, CBG., 1965, blz. 220-221 met bibliografie aldaar, vooral de notitie van A. C. Deschrevel in B. N., 18, kol. 763-770.

college ingericht en na een ombouw werd het in 1845 justitiepaleis¹⁸⁶. Ook ten tijde van de hongersnood in 1709 schijnt de bisschop zeer milddadig te zijn geweest. Het was de Ratabon die ten laatste in 1707 het seminariereglement vernieuwde, waarin uitdrukkelijk wordt voorgeschreven dat elke kandidaat de geloofsbelijdenis van Pius V en het antijansenistische eedformulier moest ondertekenen. Deze beslissing hadden de bisschoppen van de Mechelse kerkprovincie genomen op hun vergadering van 27 april 1697 maar de Ratabon was op geen enkele van deze bisschopsvergaderingen van deze provincie aanwezig, die in de jaren 1690-1700 herhaaldelijk het probleem van het jansenisme en het formularium Alexandrinum ter sprake brachten¹⁸⁷. In 1706 publiceerde de Ratabon in zijn bisdom de bulle *Vineam Domini* met een bijgaand mandement. In 1706 overleed president Viny en de bisschop stelde voor het eerst een kloosterling, de Jezuiet Van der Valck, tot president van het seminarie aan. Onder zijn episcopaat treffen we ook twee nieuwe ontvangers van het seminarie aan : Petrus de Haene en Nicolaas Spannut. Deze laatste was in 1712 ook ontvanger van het bisdom. Van omstreeks 1698 dateert een « *Déclaration des biens appartenans au Séminaire Episcopale de la Ville d'Ipres* » die de inkomsten op 3104 l. 8 s. 4 d. tur. schat en de lasten op 2088-19-14. en uit 1710 een « *Bordereau du compte du Séminaire d'Ipre rendu le 12 janvier 1710* » en die een totaal geeft van inkomsten : 17471-5-0 en van uitgaven : 14203-13-6 met als verschil : 3267 l. 11 s. 6 d.¹⁸⁸. Op 5 jan. 1713 deed de Ratabon afstand van Ieper, werd overgeplaatst naar Viviers, en te Ieper opgevolgd door C. F. G. de Laval-Montmorency, die reeds op 26 aug. 1713 overleed¹⁸⁹. In dat jaar kwam door het verdrag van Utrecht Ieper aan Oostenrijk. In 1718 werd de presi-

186. J.E. Cornillie, *o.c.*, 148-151, met rectificaties naar I. 89, d.c.

187. Syn. Belg., I, 578-650 en 563, 616-19, 582.

188. I. 88bis, Not. IV.

189. *Flandria Illustrata* II, 1735, blz. 319-320.

dent van het seminarie van Mechelen, J.-B. De Smet door Keizer Karel VI tot bisschop van Ieper benoemd, wat op 3-2-1721 door Rome bekrachtigd werd. Maar daarmee begint een thans niet te behandelen periode van de geschiedenis van het Iepers seminarie.

P. DECLERCK.

BIJLAGEN

I. De Statuten van het seminarie van Ieper.

In deze bijlage hebben we alle teksten samengebracht die we konden ontdekken en die enigszins als statuten, die het seminarieleven regelen, kunnen beschouwd worden. Op het gedrukte reglement van 1707 na, dat dan nog moeilijk te vinden is, zijn ze bij ons weten alle onuitgegeven en zeker werden ze nooit samen gepubliceerd. We hebben zeker niet alle teksten kunnen terugvinden en van sommige statuten alleen enkele uittreksels. Voor de archiefnummers maakten we ook hier gebruik van de nummering aangegeven door *B. Janssens de Bisthoven, Het fonds van het bisdom Ieper op het bisschoppelijk archief te Brugge, Ha. Soc. d'Em. Br.*, dl. C, (1963) blz. 197-205, dat echter aan te vullen is op blz. 202 met het nummer I, 88bis, *Notitiae quaedam rerum Seminarii*, waarvan vooral de bundels II en V voor ons onderwerp belangrijk zijn. Van het reglement van 1757 is ook een Franse tekst bewaard die we hier echter niet publiceren.

1. Uittreksel reglement 1618.

A. Extractum ex statutis Seminarii Episcopalis Iprensis, in quibus inter cetera habentur sequentia ad annum 1618

Cap. 4 Tit. de studio art. 1°

Incipit studium a precibus matutinis usque ad medium septimae... inde usque ad nonam lectionem excipient theologicam in collegio

Societatis. Deinde parabunt se ad repetitiones habendas per praesidem circa medium undecimae.

Titulus de pietatis exercitiis cap. 2 et 13

Durante corporali refectione, ut mens simul pascatur, continuabitur lectio S. Scripturae in prandio duorum capitum ex Veteri Testamento ...in caena vero unius capitum ex Novo Testamento.

Cap. 4 de studio num. 5

Sumpta refectione prandii vel caenae per aliquem ex theologis cuius erunt vices recitabuntur summaria integra capitum lectae Scripturae, ex quibus unam vel plures sententias... explicabit vel dubia vel quaestiones desuper movebit, et solvet ac deinde praeses quoque ex uno vel altero circa ea quae lecta fuerint, aliquid quaeret vel illis objiciet

Item num. 7 habetur

Deinde ibitur ad ordinariam lectionem...tum ab humanistis tum a theologis.

num. 8

Ad medio tertiae... feria secunda et sexta disputabitur per theologos in collegio patrum uno defendente et duobus vel pluribus opposentibus.

num. 10

Feriis autem secunda, quarta et sabatho nempe... usque ad medium septimae non obstantibus praemissis exercitiis fiet conferentia de casibus conscientiae

.....

In statutis de anno 18 cap. 4 num. 18 habetur

Ab exercitiis lectionum, disputationum, concionum... nemo absentare se praesumat sine expressa licentia praesidis obtenta

.....

B. Nos infrascripti ad requisitionem RR. DD. Provisorum Seminarii Episcopalis Iprensis attestati fuimus, prout attestamur per praesentes supra memorata statuta praefati Seminarii in viridi ibidem esse observantia paucis solummodo immutatis, et potissimum juxta statuta anni 1661. Insuper alia supradicta : nimirum quod ipse dominus praeses utrumque in meridie Veteris Testamenti caput, quemadmodum illud Novi in caena totum praelegat, et explicet post glossam desuper per illum cuius vices sunt respective habitam ; quodque discussio quaestionum in materia morali non tantum per horam sed saepe usque ad horam et dimidiam extendatur diebus determinatis. Sextis vero feriis alternatim in scripturis, alternatim in scholasticis fiat per dominum praesidem repetitio omnium quae spatio quindenae in iisdem theologi edocti fuerunt. In eadem autem repetitione omnes adesse et examinati respondere debent. Caussam vero scientiae horum omnium allegamus quod in iisdem praesentes fuerimus, viderimus et

in iisdem fuerimus exercitati; parati hanc nostram attestationem iterari ubi et quoties opus fuerit.

Datum Ipris sub propria nostra subscriptione hac... Martii 1677.

Subscripti erant : Joannes Hardsone pbr.

Petrus Renier pbr.

Aegidius van Wervicken Diaconus

Nicolaus Guilielmus de Neville Diaconus

A. de Rijcke Diaconus

Archief Bisdom Brugge, Fonds Bisdom Ieper, *88bis, Notitiae, V*, Dossier Steyaert.

2. *Uittreksel reglement 1630 oktober 12.*

Ratio studiorum pro Theologis Seminarii Iprensis

Duo sint Professores.

Unus primi anni tradat breviter materiam de Deo, Uno et Trino; sed controversa omittat, superiori anno tradenda. Deinde explicet materiam de actibus humanis (id est) voluntario, peccatis, et de legibus.

Secundo anno de gratia, fide, spe, charitate, religione.

Tertio de jure et justitia.

Alter Professorum explicet.

Primo anno tractatum de incarnatione breviter, omissis controversis, de sacramentis in genere, Baptismo, Confirmatione et V. Eucharistia. Secundo anno de Poenitentia, Censuris, extrema Unctione, Ordine, et Matrimonio.

Tertio anno doceat controversias.

Exercitia Scholastica haec erunt.

In schola binae habeantur academiae singulis septimanis, quarum altera sub matutino professore, die Martis, altera sub pomeridiano, die Veneris post praelectionem ordinariam, instituatur per horam. In iis defendet unus ex seminaristis materiam assignatam a Professore, ideoque aliquot conclusiones ex ea decerptas, biduo ante, in schola affiget; oppugnabunt autem duo a bidello constituti; reliqui, si quae habuerint, dubia proponent.

In Seminario vero ipso.

Fiant quotidie consuetae praelectionum repetitiones. Diebus vero Lunae et Mercurii habeantur exercitationes in casibus conscientiae hoc modo. Proponat Dominus Praeses 3 vel 4 casus ex Toletio vel Layman¹ quos casus biduo ante curet affigi loco publico, ut singuli iis

1. P. Layman, S. J. *Theologia moralis*, 2 dln, München, 1626 en

solvendis studeant ; duo vero statuatur qui resolvant, duo qui brevissime oppugnent, et affines iis casus proponant solvandos, reliquique licitum sit, si quid difficultatis occurrerit, proponere. Fiat quotidie Sacrae Scripturae expositio, et glossatio ; ita nimirum, ut circa prandium duo capita Veteris Testamenti, sub caenam vero, unum Novi Testament, percurratur.

Die Jovis integro vacabunt a lectionibus studiosi, nec alium pro libitu substituere, quamvis festum in illum diem incideret. Et infra habetur : servetur deinceps supradicta ratio studiorum. Actum Ipris 12 octobris 1630. Et subsignatum Georgius Episcopus Iprensis

Alia nempe de exercitatione in concionando, catechizando et cantando, habentur in statutis et ordinationibus Seminarii

Archief Bisdom Brugge, Fonds Bisdom Ieper,
88bis, *Notitiae II*, blz. 41-44.

I. 88 op datum 12 dec. 1630 schrijft : Novae ordinationes Perillustrissimi de Reverendissimi Domini Chamberlain pro meliori directione alumnorum seminarii praelectae et publicatae fuerunt omnibus alumnis simul convocatis.

3. *Statuten 1661 oktober 17.*

1. Quicumque in hoc seminario admittentur, probata integritate natalium, ac facta professione fidei juxta formam. Pii quarti promissaque reverentia et obedientia Domino Episcopo ac Eidem in regimine subordinatis : spondebunt in sorte clericali huic Episcopatu (ex iudicio suorum superiorum) deinceps inservire, aut universam impensam causa eorum factam, eidem seminario refundere

2. Omnes omnino qualibet Dominica ac festiva per annum, mane surgent hora quarta, similiter aestivis feriatis a Paschate ad omnium Sanctorum ; sed hyemalibus feriis media hora serius.

3. Ex intergro vero vestiti convenient in communi loco orationis, ut si hora quarta surgant, ad medium quintae, alioquin ad quintam, simul vocali orationi intendant forma cui consueverunt, aut alia eis praescribenda. Qua finita mente precabuntur super materia pridie lecta donec media hora exacta fuerit. Inde ad studia, nisi quod festivis in populo, quadrante citius, orationi excedent, simul adituri, ordine bini, officium matutinarum in cathedrali.

4. Jentaculum omnes sument diebus festivis in communi refectorio ad medium octavae, ac quadrante post, ordine quo supra, dictam cathedralem adibunt interfuturi concioni parochiali ac deinceps officii chori, donec finierit summa missa.

F. de Toledo, S. J., *De Instructione sacerdotum. De Peccatis*, Lyon, 1599. Cfr. *L. f. Th. K.*, VI, 1961, kol. 843 en X, 1965, kol. 237-238.

5. Diebus autem feriatis aestivis, tam theologi quam humanistae jentabunt quadrante ante horam respective, hyemalibus quadrante prius, quo tempus illis sit sese calefaciendi antequam scholas adeant. A quibus reduces studia resument.
6. Theologi vero in puncto medii undecimae comparabunt in loco refectorii sub Domino Praeside facturi repetitionem utriusque priorianae lectionis. Ad quod in vicem deferent ad coenam praefato Domino quidquid eodem die scripto exceperunt, durabitque haec exercitatio tribus quadrantibus. Altero qui superest ad prandium parabunt sese ad glossam.
7. Prandium quolibet die illis adponetur ad medium duodecimae, in quo legetur quod volet Dominus Praeses donec is signum dederit ut lectio cesset, continuante silentio toto accubitu.
8. Quo finito, dictis gratis, recedent humanistae ad moderatum lusum seu aliud quodlibet conveniens exercitium usque ad quadrante ante primam quo repetent lectionem. Theologi vero incipient glossam facere secundum praescriptum statutorum super duobus capitibus Sacrae Scripturae insequente examine Praesidis, quo finito poterunt per horam congregari aut sese honeste exercere.
9. Deinde scholis respective repetitis, atque eisdem absolutis, studio resumpto ac continuato in horam coenae, quae, nisi jejunium fuerit, adponetur ad medium septimae sumendae, attentione ad lectionem et in reliquo silentio ut in prandio.
10. Coena finita succedet glossa et examen super uno dumtaxat capite S. Scripturae assidentibus mensae suae humanistis ac finem exercitii operientibus.
11. Quo facto omnes reverenter assurgent, componentque sese ad precationem vespertinam devote fundendam modulis usitatis, aut quibusvis Domino Praesidi bene visis. Exinde quilibet conscientiam suam examinabit. Denique aliquid praelegatur quod serviet diei sequentis meditationi. Haecque pietatis exercitia media hora circumscribentur. Sic observabitur cum dies contractiores fuerint, nam longioribus octava eadem preces frequentabuntur, horae mutatione manente ad arbitrium D. Praesidis.
12. Cum a coena continuo precatum fuerit, permittitur amica ad invicem communicatio aut moderata corporis ad medium nonae exercitatio, quae cum ad octavam preces fiet medio tempore inter coenam et eandem octavam habebitur, ac etiam humanistae recedent, dictis gratis, ut in prandio.
13. Ad medium nonae singuli modeste adibunt sua cubacula, servando deinde religiose silentium, non permittitur ulli jam tum alterius frequentare cubiculum nec alibi loci confabulari, omnesque in puncto nonae extincto lumine sese component ad dormiendum.

14. Ultra dicta studii exercitia discutientur qualibet hebdomada feriis secunda et quarta a quinta usque ad sextam vesperi aliquot quaestiones in materia morali duobus per turnum dubia inferentibus, uno sub D. Praeside defendente, integrumque erit cuilibet praesentium argumenta resumere.

15. Pro concione dicetur in vicem qualibet Dominica per mediam horam aut tres adeo quadrantes incipiendo a medio sextae examinatae praevis per D. Praesidem contextu rei dicendae.

16. Festis vero diebus eadem hora fiet catechismus per eum qui praecedente dominica concionatus est, cui quidem omnes tenebuntur interesse sed solum examinandi erunt qui litteris studebunt.

17. Cantus Gregorianus bis per septimanam docebitur instructore a D. Praeside designando, idque feriis tertia et quinta ad vesperam ab hora quinta in sextam.

18. Cumque alumni hujus seminarii hic potissimum educantur ut publico prosint, studebunt inprimis assuescere temperantiae, in quem finem bonam cerisiam non bibent nisi id velint dum comedent et diebus veniae idque in loco refectionis neque alibi.

19. Porta seminarii semper sub sera hora quinta claudetur clavesque ad D. Praesidem deferentur, neque ulli aliquando licebit foris coenare et prandere dumtaxat de consensu D. Praesidis expresse.

Reliqua huc spectantia copiose continentur in statutis quae communitati quolibet trimestri praelegi ordinamus in usum strictioris observantiae.

Archief Bisdom Brugge, Fonds Bisdom Ieper,
88, Handelingen van het Seminarie, 17 oct.
1661, blz. 148-150 en 88bis, *Notitiae V.*

4. *Reglement 1707.*

Reglement pour le seminaire d'Ypres.

Martin de Ratabon par la providence Divine, et la Grace du Saint Siège Apostolique Evesque d'Ypres. Ayant reconnu que plusieurs abus s'estoient introduits dans nostre Seminaire, et que l'Esprit des sages Reglemens, que nos Predecesseurs ont faits, estoit presque entièrement esteint. Nous avons jugez a propos de les renouveler, et d'en adjoûter mesme quelques uns, que Nous avons crûs necessaires pour le retablissement de la Discipline, et pour mettre en estat nos jeunes Ecclesiastiques de se rendre plus capables de servir l'Eglise dans les fonctions de leur Ministère. C'est dans cette veue que Nous ordonnons l'observation exacte des Reglemens, qui suivent.

1. On observera exactement tout ce qui a esté ordonné par Messieurs Simons et Chamberlain nos Predecesseurs.

2. On ne recevra dans le Seminaire que ceux, dont les moeurs et

la piété feront croire qu'ils sont appellez de Dieu au sacré Ministère, et dont les talens les feront juger capables de servir l'Eglise ; et si dans le temps qu'ils y demeureront l'on decouvre qu'ils ny ont nulle disposition, on les priera de se retirer, aussi bien que ceux, qu'on verra ne profiter pas en pieté.

3. Chacun en entrant apportera un Tesmoignage de Vie et de moeurs de son Curé, et des Regens, sous lesquels il aura estudié ; et on ne recevra personne, qu'il n'ait reçu nôtre Benediction.

Sitot qu'un Ecclesiastique sera dans le Seminaire il fera la Profession de Foy de Pie V, et signera le Formulaire.

4. Tous les Seminaristes feront une retraite de huit jours et une confession generale en entrant dans le Seminaire.

5. Tous les Seminaristes, qui y entreront, mesme ceux, qui ne sont pas tonsurez, et qui n'estudient que dans les Humanitez, porteront l'habit long, c'est a dire une Soutane boutonnée jusqu'en bas par de petits boutons, avec une Ceinture, et ne la quitteront pas quand ils sortiront pour aller en Ville. Ils auront les Cheveux coupez jusqu'aux Oreilles, et ne porteront point la Perruque sans nostre permission.

6. Nul Seminariste n'ira dans la Chambre des autres sans permission du Superieur, qui ne l'accordera point pendant le temps d'estude.

7. On gardera exactement le silence excepté pendant le temps de la récréation pendant lequel Nous defendons de jouer aux Cartes, aux Dez et autres jeux de hazard, comme aussi de jouer de l'argent a quelque autre, que ce puisse estre.

8. Aux Heures de récréation tous les Seminaristes se rendront dans le mesme lieu, soit au Jardin l'Esté, ou au chauffoir l'Hiver.

9. Nous faisons tres expresses defenses aux Seminaristes de sortir sans la permission du Superieur, que ne leur accordera que le Jeudi, qui est le jour de congé, et l'après disnée seulement ; et ceux, a qui il aura donné permission de sortir, seront obligez de rentrer a cinq heures.

10. Aucun Seminariste ne mangera en Ville sans la permission du Supérieur, qui ne l'accordera que chez les Peres, et Meres, et Freres et Sœurs, et pour disner seulement, ce que Nous ordonnons sous peine arbitraire pour la première fois, et sous peine d'estre chassé pour la récidive.

11. Nous defendons tres expressément aux Seminaristes d'aller aux Cabarets, Estaminettes, Cave du Chapitre, Caffez & autres lieux, ou l'on vend Vin, Biere & Eau de Vie, sous peine d'estre chassés du Seminaire sans aucune remission.

12. Nous leur defendons sous la mesme peine de boire ou de manger dans leurs Chambres, et mesme d'y garder de l'Eau de Vie, et

ils ne pourront manger que dans le refectoire aux heures de la communauté; si cependant ils ont besoin de boire l'après disnée, ils pourront demander un verre ou deux de Bierre auplus, et les boiront dans le Refectoire depuis quatre heures jusqu'à quatre heures un quart.

13. Les Estrangers ne pourront ni boire ni manger avec les Seminaristes, si ce n'est au disner dans le Refectoire, et avec la permission du Superieur.

14. Et afin de faciliter l'exécution de ces Reglements, et oster tous pretextes d'y contrevenir, et pour oster aussi toutes les distinctions dans le Seminaire, ou tous les Ecclesiastiques, qui doivent estre uniquement occupez du zele pour le service de Dieu, doivent estre egaux, Nous avons jugé a propos qu'on fera pour tous de la Bierre mêlée, moiennant quoy aucun n'aura besoin pour la santé d'en demander d'autres; et afin que le Seminaire ne souffre pas de cette augmentation le Receveur demandera XII Florins par an d'augmentation pour la pension.

15. L'estude de l'Escriture sainte estant le fondement de toute science Chrétienne, et estant essentielle, sur tout a ceux qui sont destinez pour enseigner la Doctrine de Jesus Christ aux Peuples, Nous n'y scaurions trop exhorter nos Ecclesiastiques, c'est pourquoy Nous ordonnons qu'on en aura deux conferences de demie heure par jour, ausqu'elles les Humanistes mesmes assisteront; et afin qu'elles soient utiles, chaque Seminariste aura Tirin' pour commentaire dans sa Chambre, et se preparera devant que de venir à la conference et se mettra en estat de respondre, quand il sera interrogé et tous les premiers jours du mois il y aura une repetition generale de tout ce qui aura esté leu pendant le mois precedent, a laquelle Nous assisterons, afin d'estre informez par Nous mesmes du progez, que chacun aura fait dans cette sainte Estude. Nous exhortons aussi tous les Seminaristes d'apprendre tous les jours par cœur quelques versets du livre de l'Escriture, qu'on expliquera, et à la fin de l'année Nous ferons une repetition generale, et Nous donnerons des prix a ceux qui excelleront dans l'explication de l'Escriture, et à ceux qui l'auront le mieux apprise par cœur.

16. Tous les Seminaristes Theologiens et Humanistes assisteront en surplis et bonnets quarrez a Matines, a la Grandmesse et a Vespres les Dimanches et Festes dans nostre Eglise Cathedrale, et s'y ren-

1. Jacobus Tirinus (Le Thiry, Tierens). S.J. *Commentarius in Vetus et Novum Testamentum*, 3 dln., 1632. Tierens was een Antwerps Jezuïet en leerling van Cornelius a Lapide. Cfr. Sommervogel, VIII, kol. 49-52.

dront tous processionnellement deux a deux a neuf heures et un quart precise pour la Grand-messe, et a deux heures pour Vespres ; et reviendront de mesme sans s'arreter ni se détourner pour quelque cause, que ce puisse estre, sans la permission du Superieur.

17. Nul ne se presentera de luy mesme pour les Ordres, mais attendra la Mission du Superieur du Seminaire, qui Nous proposera ceux qu'après un examen exact il aura trouvez capables pour la science et pour la piété, et qui auront exercé les fonctions des ordres inferieurs, et il Nous avertira un mois devant l'Ordination.

18. Le Superieur pourra imposer des Penitences arbitraires a tous ceux, qui contreviendront a la presente Ordonnance, et il renverra sur le Champs, sans faire aucune grace ceux, qui auront contrevenu a ce que Nous aurons ordonné ou deffendu sous peine d'estre chassé.

19. Tous les Chrestiens sont obligez de se prévenir, comme dit S. Paul par des honestetez reciproques, et les Ecclesiastiques doivent en montrer l'exemple; c'est pourquoy s'il se trouve dans le Seminaire quelqu'un, qui par sa mauvaise humeur et par ses manieres brusques et mal honestes scandalise les autres, et trouble la sainte solitude, ou le S. Concile veut qu'on élève ceux, qu'on destine pour le ministère des Autels, on le priera de se retirer, et on renverra sans misericorde ceux, qui n'auront pas pour le Superieur le respect, la deference, et l'obéissance, qu'ils luy doivent. On ira a tous les exercices du Seminaire en bonnet quarré.

20. Tous les Seminaristes se confesseront et approcheront de la Sainte Table aumoins tous les quinze jours, aumoins que leur Confesseur ne juge a propos de les en éloigner, et ils n'iront point a confesse hors du Seminaire; on aura soin de leur donner des Confesseurs capables de les conduire.

21. Ceux, qui seront ordonnez Prestres estant encore dans le Seminaire n'en sortiront qu'après avoir celebré leur première Messe, qu'ils diront dans la Chapelle du Seminaire, ou dans l'Eglise des Jesuites, cequ'ils feront le plutôt qu'ils pourront après l'ordination ; et pour s'y préparer, aussi bien que pour remercier Dieu de l'auguste Caractere, dont ils sont révestus, il feront une retraite de huit jours, dont quatre precederont la celebration, et les quatre autres la suivront et par ce moien on retranchera dans cette occasion les repas, que la corruption des temps a introduits, et qui conviennent mieux a une feste payenne, qu'a la Celebration du plus auguste de nos Mysteres.

22. Enfin les Ecclesiastiques du Seminaire dans leur démarches, dans tout leur exterieur, aussi bien que dans leurs cœurs se souviendront de ces Parolles de S. Paul *In omnibus te ipsum praebe exemplum bonorum operum, in Doctrinà, in integritate, in gravitate, Verbum sanum, irreprehensibile ut is, qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.*

23. Tous les premiers Lundis du mois ceux, a qui le soin de faire la despence ordinaire du Seminaire est confié, rendront compte a Nous, ou à celuy de nos Grands Vicaires, que Nous députerons a cet effet, de toute la despence en presence du Superieur et des Provisours et du Receveur. Le Receveur Nous rendra pareillement ses comptes tous les Ans en presence desdits Superieur et Provisours.

24. On ne fera nulle despence extraordinaire pour les Bastimens, ou pour toutes autres choses sans nostre permission expresse et par escrit, et le Superieur aura seulement soin que les lieux soient entretenus decemment, et quand il y aura quelque grosse réparation a faire, il Nous en avertira, afin que Nous donnions les Ordres necessaires pour y satisfaire, ce que nostre grand Vicaire, député par Nous a cet effet pourra aussi faire de concert avec lesdits Superieur et Provisours.

A Ypres chez la Vesve de Jaecques de Rave Imprimeur de Monseigneur l'Evesque demeurant a la rue de Meessine à S Augustin. 1707.

Archief Bisdom Brugge, Fonds Bisdom Ieper,
88bis, *Notitiae V.*

5. 1735 april 11

Guilielmus, Dei et Apostolicae Sedis gratia episcopus Iprensis, omnibus has litteras visuris Salutem in Domino.

Cum intellexerimus nostrae dioecesis theologos in universitate studentes vix in seminario nostro episcopali commorari, et eatenus regulam illic prudenter institutam et utiliter servatam, nunc nonnihil negligi aut non satis servari; ob rationes animam nostram moventes, eandem regulam exactius servandam curantes, mandamus omnibus dictis nostris theologis ut intentioni nostrae et antiquae regulae se conformando, dictum nostrum seminarium quinque saltem mensibus inhabitent, prius ad sacerdotium non admittendi nec promovendi; omnemque illic disciplinam exacte servent; Reverendi Domini Praesidis vigilantiam desuper requirimus et testimonium.

Datum Ipris in palatio nostro episcopali die 11 aprilis anno 1735

Guilielmus episcopus Iprensis
de mandato

H. Franssens Secr.

Archief Bisdom Brugge, Fonds Bisdom Ieper,
88bis, *Notitiae V.*

6. *Beslissing tot bouw van een nieuw seminarie te Ieper, 29 januari 1755.*

De l'assemblée de Monsgr L'Evêque et de Messieurs les

Proviseurs du seminaire Episcopal de la ville d'Ipres du
29 jan. 1755.

Monsieur proposa qu'il estoit de la connoissance de tout le monde que les batimens du dit Seminaire estoient tres caducs, que les seminaristes estoient tres mal logès, que leurs chambres par trop étroites n'estoient séparées que de cloisons remplies de vermines sujets au feu et a bien d'autres inconveniens, que la fabrique du seminaire estoit tellement quellement en état de survenir aux fraix d'un nouveau Batiment, que ce batiment auroit pû contenir une sale d'exercice et bien des arrangemens et commodités autant necessaires que convenables ; que dans ces considerations Monsieur avoit fait venir un architecte d'Arras nommé Merville a effet d'examiner le terrein du seminaire actuel pour constater s'il ii avoit moien d'ii batir un nouveau seminaire, et de laisser aux seminaristes une cour convenable pour leurs exercices aux jours de congè, et heures de recreation, que ce terrein dans cette supposition estoit preferable a tout autre en ce qu'aboutissant a trois rues on ii trouvoit toute facilité pour donner jour audit Batiment par tout ou l'on vouloit, et des autres aisances qui pourvoient estre disputées par des voisins dans tout autre emplacement. D'ailleurs que la fabrique du seminaire n'estoit aucunement en etat d'acheter un autre fond, et quand même elle le seroit, qu'il seroit aujourd'hui autant difficile que fraieux d'en obtenir l'amortissement.

En consequence de ce, ledit architecte Merville aiant vû et examiné le susdit terrein, l'avoit jugè assè grand, tres propre et capable, et en avoit levè le plan consistant en neuf pieces ici produites, et paraphées, suivant lesquelles estoient trouvès tous les emplacemens detailles dans le memoire a lui delivré, et pardessus ce, une cour pour les exercices des seminaristes aux jours de congè et heures de recreation de cent cinquante pieds de profondeur large dans les endroits les plus étendus de cent vingt pieds et dans les moins étendus de quatre vingt et quatorze pieds.

Messieurs aiant examiné le susdit plan, l'ont agrée et approuvé en toute sa forme et étendue, ordonnans en consequence que le seminaire actuel soit abbatu vers le mois de septembre prochain afin de pouvoir elever la même année les fondemens et souterreins jusqu'a rase de terre. Ils ont aussi autorisé le sieur Godtschalck receveur du même seminaire pour faire les approvisionnementns necessaires pour l'execution dudit plan, vendre a cet effet les rentes dudit seminaire qu'il jugera a propos, et s'il trouve mieux convenir, pour constituer a charge dudit seminaire des rentes redimibles ou viageres, a effet desquelles ventes ou levées cette lui servira de procure en forme.

De plus pour faire le choix des ouvriers pour executer ledit plan,

les congédier, en choisir des autres et spécialement pour nommer un ou deux Directeurs de cet ouvrage aux gages dont il conviendra. Finalement pour faire tout ce qu'il sera trouvé nécessaire approuvant dès à présent pour lors tout ce qu'il aura fait à l'occasion de l'exécution du susdit plan, circonstances et dependances, Signès Guill. Evêque d'Ipre, Sr Plumioen, J. J. Anchemant. Collationné par le sousigné de l'Eveché - Delvaux.

Archief Bisdom Brugge, Fonds Bisdom Ieper,
63, Handelingen van Willem Delvaux blz. 107.

7. *Reglement van 13 oktober 1757*

Sijne Hooghwaardigheid den Bisschop van Ipre met de Heeren Provisieuren van het Bisschoppelijk seminarie der voorseide stadt hebben goedt gevonden van te laeten uitgaen de volgende pointen, artikelen, ende Reglementen voor de directie vant 'temporeel van t'ghescijde seminarie.

1. Alvooren sullen de caemers van de heeren Theologanten voorsien worden van een ledicant met gordijnen, eenen stroeicsack met eene maeltrasse, oorkussen ende twee sargien, een taefel aen den muer gehecht, eene biblioteque met een casken daer onder, ende eenen stoel, soo dat de selve heeren Theologanten geene effecten en sullen moeten mede brengen als wel slaepplaeckens, servietten, glas, mes, lepel, forchette en andere cleenigheden.
2. In consideratie van alle dese leveringhen sal ideren Theologant soo Bursier als anderen moeten betaelen negen guldens bij jaere.
3. Bij middel van dese contributie en sullen sij niet moeten betaelen de slete van de voorengaemde meubelen.
4. Maer ten aensiene van de schaede, dewelke sij daer aen souden comen te doene, soo door het bestorten, ofte beplecken der maeltrassen, sargien ende gordijnen t'sij door hunne handen ofte schoenen aen de selve gordijnen te vaegen, t'sij ter sulcke andere oorsaecken als het wesen moghte, als oock door t'breken ofte snijden in het ledikant, taefel, bibliotheke, casken, stoel als andersints, sij sullen schuldigh wesen de selve schaede prompt op te leggen al eer sij sullen mogen veranderen van caemer, ofte wel dat sij hunnen cours voleijndicht hebbende, uijt t'seminarie sullen mogen vertrecken.

5. De rijten van de vensters die sullen gebroken worden soo in ieders caemer als alomme elders zullen moeten vermaectt worden door den gonnen die de selve sal gebroken hebben.

6. Ende gelijk bij middel van alle de voorengaemde leveringhe ende naementlijk door het plafonneeren soo van den hemel als van de mueren de caemers van de heeren Theologanten seer fraeij ende proper sullen wesen, so wort aen deselve heeren wel expresselijck

verboden van ieghens ofte in de selve mueren te placken, vast te maecken ofte vaste te stellen eenighe thesen, Beeldekens ofte andere saecken.

7. Daer wort bovendien aen hun bevolen van hunne caemers proper en kujs te houden.

8. Ende op dat sij daer aen te beter obedieren souden, soo sal sijne Hoogweerdigheyt door sighselven, ofte door eenen commissaris de selve caemers visiteeren vier a vijf mael s'jaers.

9. Daer wort aen de selve Theologanten zeer straffelijk verboden van eenige urinen ofte ander waeter te smijten uyt de vensters ofte in de ghoten.

10. Op dat dese leste ordonnantie te beter soude gheexecuteert worden soo sal den knecht van de heeren de waeterpotten ende waeterkannen daeghelijcx moeten afhaelen ende deselve ijdel ter plaetsen aen hem te designeeren.

11. Het secreet op de tweede stagie sal alleenlijck open wesen bij nachte ende het wort aen eenieder verboden van sigh daer af te bedienen bij daege.

12. Deselve heeren theologanten sullen moeten betalen d'een helft van de taefelcosten bij avance, aler sij in het seminarie sullen moghen comen, ende de wederhelft bij gelijcke avance aler sij sullen moghen wederkeeren van de vacantien van Paesschen.

13. Ende ghelijck men door het herbouwen soo van het seminarie als van t' speelgoet, het incommen considerabel heeft moeten verminderen, soodanigh dat het noodigh is middelen van ghespaersaemheijd uijt te soecken soo wort ten desen pointe oock ghestatueert.

14. Datter geene Refectien, ornamenten, ofte nieuwigheden en sullen moghen ghedaen worden soo wel aen dit ghebouw als aen de andere goederen ten zij met preallabel consent ende permissie van de Heeren Proviseurs.

15. De cockinne van het seminarie sal bij den ontfanger gaen haelen de somme dewelcke sij sal mejnen noodigh te hebben om voor een maendt te coopen de provisien van groensel, visch, ende andere cleenigheden, ende als sij sal gaen haelen eene tweede somme, soo sal sij moeten overleveren eene gedetailleerde specificatie inhoudende het emploey van stuck tot stuck dat met de voorgaende somme gedaen sal sijn geweest.

16. De voorseide cockinne sal besorcht wesen van de overblijfsels der spijsen soodaenigh te assaisonneren dat daer uijt eene derde portie soude konnen gevonden wesen.

17. Ghelijckerwijs de leveringhe van het vleesch maect eene van de grootste depensen van het huijshouden soo wort den ontfanger belast van jaerelijckx te maecken accoord met eenen beenhauwer

sorghe draegende van den eenen cant dat het seminarie voorsien worde van seer schoon vleesch, ende van den anderen cant datter geene collusie en gebeure bij middel van drinckgeldt, beneficie van roet ofte andersints.

18. Het smout ofte ander vet dat niet wel en can gebruijckt worden, sal moeten vercocht worden in profijte van het seminarie ende den ontfanck van diere benevens eene schriftelijcke specificatie ter handt gestelt worden aen den ontfangher.

19. T'gonne oock sal moeten gheobserveert worden ten regarde van de secreeten, ghist, asschen ende andere saecken dewelcke in een huijshouden deurgaendelijk vercocht worden.

20. Soo haest den Bouw van dit seminarie sal voltrocken wesen ende dat het Speelgoet sal wesen opgebawt sal den ontfangher eene wel gedetailleerde Rekeninghe doen, inhoudende de gestaethede van het voorseide seminarie om naer dien voordere middelen van gespaersaemheijt voorgesteld te worden naer de exigentie. Ondertusschen wort aen denselven ontfangher van nu voor als dan belast van over te gheven van drij maenden te drij maenden eene specificatie van de comptante penningen de welcke hij t'elckens in casse hebben sal om door de heeren Provisseuren geordonneert te worden als naer raede.

21. Voorders ghelijck het redelijck is dat de Beursen ende fondatien tot laste van dit seminarie souden contribuieren in de voorseide reedificatie soo sullen de heeren Provisseuren particuliere attentie nemen dat deselve beursen en fondatien voor eenen moralen tijt sullen verminderen ofte niet vervult worden.

22. Degenne die hunne exercisien sullen comen doen in het voorseide seminarie sullen betaelen soo voor het gebruijck van de meubelen als voor de taefelcosten tot veertien stuvers daeghs. Aldus geresolveert in ons bisschoppelijck Paleijs desen Derthienden October Duijst sevenhondert seven en vijftigh. Onderteeckent Guilielmus Episcopus Ipen. De Croeser en F. J. Anchemant. Voorghelosen ende gecondicht in het Bisschoppelijck Seminarie ter vergaedinghe van sijne Hooghweerdigheyt ende de heeren De Croeser ende Anchemant provisseurs, beneffens den heer Proventier President van het geseide Seminarie, sijnde insgelijcx lecture gedaen aen d'heer Godtschalck ontfangher van dieze, naer dat te vooren t'gemelde Reglement oock particulierelijck behandicht was geweest aen de gheseijde heeren President ende ontfangher, omme sigh respectivelijck voor soo veele hun aengaet naer den inhoudt dies te reguleeren ende niet te pretexteren cause van onwetentheijt. Desen vijfden December Seventhienhondert seven en vijftigh toorconde als secretaris. ondertekent Delvaux. gecollationeert in de selve qualiteijt. Delvaux.

Item eodem die 18 maii ordinatum Registrari quod sequitur.

Comme a la reddition du compte de notre seminaire le 28 avril dernier, lequel ne contient point encore la depense faite pour l'entretien de cette maison depuis sa reedification, nous nous sommes fait produire la tablelle des paiemens faits depuis ladite reedification avec les quittances relatives auxdits paiemens, afin d'examiner si notre Reglement du 13 octobre 1757 estoit executé en tous ses points.

Et comme il nous est apparu du contraire, nous avons chargé notre Receveur de ne faire aucuns paiemens a la cuisiniere que sur les quittances qu'elle produira avec un etat specifique de ses debourses relativement a la quittance ii exprimans exactement le jour et la date de ses paiemens conformement a l'article 15 de notre Reglement. Et pour que cet article soit d'autant mieux *nous voulons que les etats qu'elle produira audit Receveur soient certifiés par Monsieur Le President*. Enjoignons deplus a ladite cuisiniere de faire recepte dans les mêmes Etats *des graisses, cendres, levures, et autres especes* detaillées dans ledit Reglement, lui faisons d'ailleurs *defense de paier les achats des viandes*.

Nous chargeons deplus notre Receveur de visiter de temps en temps les batimens dudit Seminaire, et de nous faire rapport de ce qu'il croira devoir ii etre fait, et ordonné selon les circonstances.

fait a l'assemblée de Monseigneur et des Proviseurs le 18 maii 1758. Signés Guillaume Evêque d'Ipres, De Croeser et F. J. Anchemant. Collationné. Delvaux.

Archief Bisdom Brugge, Fonds Bisdom Ieper,
63 Handelingen van Willem Delvaux, blz. 139
en 88bis, *Notitiae V*.

8. Reglement 13 oktober 1757.

Cort begrijp van het nieuw Reglement voor het seminarie van Ipre ghemaect op den 13 oktober 1757 ende gecondight op den 5 december 1757.

1. Het ameublement van de caemers van de theologanten sal ghemaect en geleverd worden ten coste van t'seminarie.
2. In consideratie van dies sal iedereen betaelen jaerlijcx negen guldens.
3. De slete aen de selve meubels en moet niet betaeld worden.
4. Maer de schaede aenden beddinghen, stoel, casken, etc. sullen sij moeten betaelen aleer sij van camer veranderen, ofte uytgaen.
5. Zij sullen in hunne camers en alomme de ruyten betaelen die sij sullen gebroken hebben.
6. Zij en moghen geene thesen, beeldekens etc. aen de mueren vasthechten.

7. Is bevolen de camers proper en kuys te houden.
8. Waerom sal er visiet gedaen worden vier a vijfmaelen s'jaers door Sijne Hooghweerdigheyt ofte eenen commissaris.
9. Niemand en sal moghen urine ofte ander waeter smijten uyt de vensters of in de goten.
10. Daerom sal den knecht de waeterpotten ende watercannen daeghelijcx afhaelen ende ijdelen ter plaetsen aen hem te designeren.
11. Het secreet op de tweede stegie sal alleenlijck open wesen bij nachte, ende bij daeghe altijd gesloten blijven.
12. D'Heeren sullen moeten betaelen d'helft der taefelcosten bij avance aler sij t'jaer beginnen, ende de wederhelft aler sij moghen wederkeren vande Paeschvacantien.
13. Ten opsichte van de nieuwe costelijke gebouwen sal men middelen van ghespaersaemheyt uytvinden soo volght.
14. Gheene refectien, ornamenten, nogh nieuweigheden te doene tenzij met expres consent en permissie van de Heeren Proviseurs.
15. De Cockinne sal bij den ontfangher haelen het gheldt noodigh om een maandt lanck te doen den oncost van t'huys houden, ende als sij een tweede somme sal haelen met sij overleveren eene gedetailleerde specificatie inhoudende t'emploey van stuck tot stuck dat met de voorgaende somme sal gedaen geweest sijn.
16. Van de overblijfsels moeder eene derde portie ghemaect worden.
17. Den ontfangher sal accoort maecken met den beenhouwer, en sorghen van den eenen cant om schoon vleesch te voorsien, van den anderen cant datter geene collusie en gebeure bij middel van drinckgelt, beneficie van roet ofte andersints.
18. Het overigh smout moet vercocht worden, ende het product benefens schriftelijcke specificatie aenden ontfangher ter handt gestelt worden.
19. Idem ten opsichte van de secreten, ghist, asschen etc.
20. Pertinente rekeninghe te doen soo haest de twee ghebauwen sullen voltrocken sijn, en den ontfangher belast, van dan voorts, overtegeven van drij maenden tot drij maenden eene declaratie van het geldt dat hij t'elcken bij hebben sal.
21. De fondation voor eenen moraelen tijdt te verminderen ofte niet te vervullen uyt consideratie van de ontcosten der reëdicatie.
22. De Exerccitanten sullen betaelen voor den kost ende gebruijck der meubelen ieder veerthien stivers daeghs.

Archief Bisdom Brugge, Fonds Bisdom Ieper,
88bis, *Notitiae V.*

9. *Beslissing een buitenverblijf te bouwen voor het Ieperse Seminarie*
29 augustus 1757.

Fait a l'assemblée des Monseigneur l'Evêque et Messieurs les Provisours du seminaire Episcopal d'Ipres tenue a l'Evechè le 29 aoust 1757.

Monseigneur fit appeller le sieur Godtschalck Receveur de ce seminaire et produire le compte en racourci de la depense faite pour le nouveau Batiment du meme Seminaire jusqu'a ce jour comme aussi le bilan de la situation actuelle de la fabrique dudit seminaire, afin de voir si les batimens qu'on avoit ajoutès aux plans n'auroient pas surpassè les forces de ladite fabrique, d'autant plus que le batiment suivant le plan aiant ètè estimè a quatrevingt mille florins il ètoit tres apparent que les Latrines qu'on ii avoit fait ajouter, si bien que la galerie, la Bibliotheque, les ornemens de la Chapelle et les ameublements des Chambres de Seminaristes, et bien d'autres choses non comprises audit plan, devoient aller au moins a vingt mille florins.

En consequence de ce, nous examinâmes le compte de la depense faite jusqu'a ce jour, et trouvâmes qu'elle ne montoit qu'a la somme de 57149 florins et de plus ledit Receveur nous assura que pour achever tout ce qui restoit a faire la somme de neuf mille florins pouroit suffir, tellement que la depense generale n'auroit monté qu'a la somme de 66149 florins, et il nous detailla specifiquement que cette èpargne etoit provenue des attentions qu'il a apportèes aux achats des differens materiaux qu'il avoit tachè d'avoir au meilleur prix, et du soin particulier a veiller sur les ouvriers pendant tout le temps que ces ouvrages ont durès, en quoi il pourroit ii avoir aisement vingt a vingt cinq mille florins d'èpargne.

Après quoi nous examinâmes le bilan detaillè de la situation actuelle des revenus du seminaire, et reconnûmes que nous étions en état de consommer ladite epargne de vingt cinq mille florins sans deranger en rien l'entretien de cette maison.

Sur quoi meurement deliberè, et considerè que les seminaristes aux jours de congè alloient en ville, les uns chez des amis, les autres dans des cabarets, et bien des fois dans des compagnies que ne leur conviennent aucunement ; considerè encore que la plus part des seminaristes voisins avoient des campagnes ou les seminaristes vont se promener et se divertir les jours de congè ; d'ailleurs que ce seminaire avoit un fond amorti a un quart de lieu des portes de cette ville, que ce fond etoit assè spacieux et tres convenablement situè ; considerè sur tout que la fabrique du seminaire ètoit en ètat de faire face a la depense d'une maison de campagne, nous avons resolu d'eriger sur ledit fond un batiment entouré de fossés, de haïes vives, allées, berceaux, promenades et autres embellissemens, dont le corps de logis sera de quatre vingt dix pieds de longueur sur quarante quatre pieds

de largeur avec une terrasse tout alentour de vingt pieds de large sur quatre pieds d'elevation, ledit Batiment n'étant que d'un étage avec une mansarde travaillé dans le gout et sur le dessein du seminaire.

Et pour l'exécution desdits ouvrages tant du Batiment que des fossés, plantations etc. nous en avons confiés la conduite audit Sr. Godtschalck Receveur de ce seminaire, et lui avons donnés comme nous donnons par les presentes les mêmes pouvoirs qui lui ont été donnés par notre resolution de 29 janvier 1755 touchant le batiment du seminaire, pour en consequence faire les approvisionnements et choix des ouvriers, ou donner les ouvrages par entreprise sous devis et bonnes conditions, et enfin pousser cette resolution jusqu'à sa perfection, desquels batimens et jardins ledit Receveur devra avoir soin comme pour tous les autres biens de ce seminaire pour en tout temps pouvoir en constater la situation conformément au Reglements. Fait a Ipres le jour, mois, et an que dessus. Signés, Guill. Evêque d'Ipres. De Croeser et F. J. Anchemant. Collationé par le sousigné secretaire de cet Evechè - Delvaux.

Archief Bisdom Brugge, Fonds Bisdom Ieper,
63, Handelingen van Willem Delvaux, blz. 136.

10. 1763 november 3

Felix Josephus Hubertus De Wavrans Miseratione Divinâ et Sanctae Sedis Apostolicae Gratiâ Episcopus Ipresis etc.

Mandamus, ut omnes et singuli ad Seminarium nostrum Episcopale admissi, illic per se obeant omnia et singula tam studiorum, quam Domesticae Disciplinae, ac Religionis, et ordinum suorum Exercitia, requirentes, ut Superiores desuper advigilent, et Nobis respondeant. Datum Ipris in Palatio nostro Episcopali die 3a novembris 1763.

† Episcopus Ipresis

De Mandato Illustrissimi ac Reverendissimi Domini

Episcopi mei praedicti

Delvaux

Archief Bisdom Brugge, Fonds Bisdom Ieper,
88bis, *Notitiae V.*

11. 1772 november 26.

Felix Josephus Hubertus de Wavrans seminarii nostri Episcopalis alumnis, Salutem en Benedictionem.

Considerantes quam necessaria sit, praeter alias virtutes, temperantia illis qui ecclesiasticum statum meditantur; insuper perpendentes quam intolerabiles abusos non raro oriuntur ex eo quod alumni in seminario invicem in cubiculis conveniant, volentes hisce efficac

remedium afferre, prohibemus sub poena dimissionis e seminario, ne quis umquam aliquae ad cibum aut potum spectantia in seminario introducat aut introduci faciat, sub eaden poena prohibentes, ne mutua cubicula sub quocumque praetextu et quocumque tempore ingrediantur, aut in ea extraneos admittant, mandantes Reverendo Praesidi ut desuper invigilet et transgressores hujus Nostrae ordinationis sine mora e seminario dimittat.

Datum Ipris, 26 novembris 1772.

Archief Bisdom Brugge, Fonds Bisdom Ieper,
88bis, *Notitiae V.*

II. Lijst van de Ieperse Seminaristen (1627-1713).

Ter aanvulling van de bijdrage over de geschiedenis van de priesteropleiding in het bisdom Ieper tijdens de aangegeven periode hebben wij onder deze Bijlage in alfabetische orde de namen samen gebracht van scholieren en studenten, die met steun of ten bate van het bisdom Ieper humaniora, wijsbegeerte of theologie studeerden vooral te Ieper en te Douai, heel zelden te Leuven of elders. Deze vrij uitvoerige lijst is echter nog zeer onvolledig. Om deze leemten enigzins te doen aanvoelen, hebben wij uit het register van *Handelingen van de vikarissen na het overlijden van Willem Herinx, 25.8.1687 tot 11.6.1691* (Archief van het Bisdom Brugge, Fonds Bisdom Ieper, nr. I, 59), al de namen van *seculiere* priesters en wijdelingen uit het Bisdom Ieper opgezocht en in de lijst verwerkt. Telkens wanneer een naam gevolgd wordt door de opgave van een *wijding* of een *functie* uit de jaren 1687-1691 komt deze aanduiding uit dat register, het enige van deze periode dat bewaard is gebleven uit het ons bekende archief van het bisdom Ieper. Daaruit komt afdoende naar voor hoe zelden een van de pastoors, kapelaans of wijdelingen bij de eigenlijke studentenlijst aansluit. Men mag daaruit besluiten dat ofwel veel studenten geen priester werden in het bisdom Ieper, ofwel dat er priesters van elders kwamen, ofwel en vooral dat de studentenlijst veel leemten vertoont. Om de lijst op te maken beperkten we ons tot de *Handelingen van het Seminarie* in hetzelfde archieffonds bewaard onder de nrs. *I.88, I.89, I.90*, en de *Notitiae I, II, III, IV, V* uit nr. *I, 88 bis*. Daar deze stukken chronologisch opgesteld of gerangschikt zijn, kan men met de opgegeven jaartallen de namen zonder grote inspanning weer vinden. De alfabetische volgorde, die het nadeel heeft niet duidelijk te maken hoeveel studenten en welke er op een bepaalde periode studeerden, is echter ongetwijfeld de meest bruikbare.

Wij beschikken bovendien over een zestal naamlijsten over de jaren 1709-1717, die wij omwille van hun eigen aard en de bijkomstige inlichtingen die erin vermeld zijn, afzonderlijk in Bijlage III uitgeven.

In onderstaande lijst werden de volgende afkortingen gebruikt :

aalm. = aalmoezenier	Rec. = Recolletten
b. = beurs	rel. = religieus
br. = broeder	ret. = retorica
can. = canonicus	sac., sacel. = sacellanus
cap. = capelanus of kapelanj	sem. = seminarie
dec. chris. = decanus christianitatis	subd. = subdiaken
des. = deservitor	synt. = syntaxis
diak. = diaken	t. = tonsuur
fig. = figurista	tons. = tonsura
Fil. = Filosofus	t.m.o. = tonsuur, mindere orden
gram. = grammaticus	testim. = testimonium
h. ret. = humaniora retorica	Th. = theologie
hum. = humaniora	Theologie Henninseminarie Douai
Iep. = Ieper	Th. Hennin =
m.o. = mindere orden	tit. = Titulus voor subdiakonaat
o. p., o. past. = onderpastoor	toel. = toelating
past. = pastoor	verv. = vervanging
po. = poesis	visit. = visitator = o. p. of sac.
pr. = priester	w. = wijding
pr. w. = priesterwijding	z.v. = zoon van

- Abordin Milo, 1690, sacel. Nieuwpoort.
 Abeels Franc. 1690, 1691, Th. Iep.
 Achten Franc.-Ferd., 1687 diak., 1688 pr.
 Acker (Paecquet) Judocus, 1636-1638 Th. Iep.
 Adam Petrus, past. Zoutcote, 1687 past. Coudekercke 1687, 1690.
 Aernoudt Philippus, 1689, past. Hoogstade.
 Aernoudts Valentinus, 1688 cap. Steene bij Bergues, id. 1690
 Aerts Laurentius, 1687 Th. Iep.
 Aertsen Petrus-Jacobus, 1640, 1641 Th. Iep.
 Aieul..., 1638 (Crombeke) hum.
 Alexander..., 1688, can. O.L.V. Cassel.
 Allaert Joh., 1665, Fil.
 d'Allain Aegidius, 1687 pr.
 Allemeersch Norb. Aeg., 1691, tit. subd.
 Alluin (Halewijn) Joh. 1669, 1673, Th.
 Ammelius Maillardus, Cassel 1637 Th. Iep.
 Ameloot J.-B., 1687, Fil. 1688 en 1689, Th. Hennin 1689, 1690.
 Ameloot Sigismund, Fil. 1671, 1672, Th. 1673.
 Ampoorters (Handpoorters) Jacobus, 1641 gram., 1647 Th., 1650 Th.

- Andries Franc., 1661, 1662 Th.
 Acent Martinus, 1653, rhetor.
 Auwemaert Lau., 1689, 78 j.
 Babelare J.-B., 1688 cap. Watou, 1688 cap. Hondschote, voorstel tot permutatie met Petrus de Brouck, past. van Loker.
 Baelde ..., 1701 Fil.
 Baert Albertus, 1688 pr., cap. Woumen, ook in 1689.
 Baeteman ..., 1650 reeds overleden, was past. van Dranoutre, erfgenenamen betalen voor Seb. Jennyns, seminarist.
 Baillion Car., Cassel, 1687 t.m.o. 1690 tit. + subd. student te Leuven.
 Baillion Jacobus, 1691 Th. Iep.
 Bailly Antonius, 1689, past. Wavrans.
 Bamelis Aegidius, 1693 beurs, 1700 Th. Iep.
 Bamelis Jac., 1676 Fil. na hum. te Ieper, 1679-1683 Th. Iep., 1688 past. Stavele, 1688, 1693 past. Watou.
 Bamelis Gislenus, 1679 Th. Hennin.
 Bamelis Oliverus, 1671 hum., 1674 po., 1676 Fil., 1677 Th.
 Bamelis ..., des. Sint-Jan, Ieper.
 Barjoos Franc., 1650-51-52 Fil. wordt Recollet.
 Barjoos Jacobus, na 1632 en vóór 1640 priester.
 Bastaert Petrus, 1639 beurs, 1640 Fil.
 Baton Philippus, 1649-53 hum.
 Baurzet Winnocus Petrus, 1690 tit. en subd.
 Bauwens Guill., 1683 beurs.
 Bavinkhove ..., 1691 Th. Iep.
 Bayart Joh.-Dom., pr. S.T.L., 1689.
 Beaugrand Corn., 1672 Fil., 1674 Th. Hennin. - theses Douai.
 Beaugrand Corn., 1699 subsidie.
 Beaugrand Jos., 1687 voorlopig des. Sint-Jan Ieper.
 Beaugrand Petrus, pr. na 1632 vóór 1640.
 Beaugrand ..., 1688, 1689, past. Rexpoede.
 Beaurant ..., 5 j. te Douai = Beaugrand Corn. ?
 Becq Aegidius, 1689 en 1691 cap. Hondschote.
 Becque(t) J.-B., 1671, 1673 Th.
 Becquerau J.-B., wellicht Bocquerau, 1650.
 Becu Jac.-Lud., 1690 to.
 Bex Jacobus, 1690 tit., m.o. + subd. = Becu Jac.-Lud.
 Behaeghel Henricus Ignatius, 1687 pr. w.
 Beke Antonius, 1669 Fil.
 Belewal Franc., 1705 beurs.
 Bellesiers Albertus, 1704, 1705 synt.

- Bellinck ..., 1688 past. Blauwcappelle.
 Bels Jacobus, 1688 to., m.o., 1690 tit. stud. Leuven.
 Belynck Joh. = Bellinck, verhuist in 1688 naar cap. van Oudecappelle.
 Bente Ferd., 1688, 1689 cap. Westouter.
 Bente J.-B., 1690, past. Veurne.
 Bente Petrus, 1689 Th. Hennin tot 1681, 1690 tit. + tons., m.o., subd., diaken.
 (de) Berch Petrus, 1689, 1690 Th. Iep.
 Berluut Damhortius ?
 Berten Jud. Ign., 1712 b.
 Bervoet Rem. - Franc., 1691 tons.
 Besson Willem, 1687 pr. w.
 Beun J.-B., 1687 Fil., 1678 Th., 1679-1693 Th. Hennin.
 Beun (de) Mich., 1665 hum., 1669 Fil., 1671-73 Th., 1679 past. in Westouter.
 Bienst Johannes, 1632, 1633, 1634 Fil.
 Billiau..., 1673 Fil., 1676 Th.
 Bindere..., 1640 Fil ?
 Bissot Jacobus, 1640 Fil.
 Blanckaert Jacobus, 1688, 89, 90 cap. Oostvleteren.
 (de) Blauwe..., 1671, 72 Th.
 Blicck Ignatius, 1651 po., 1653 ret. + Fil., 1656, 57 Th.
 Blomme Jacobus, na 1632 vóór 1640 pr.
 Boddart..., 1653 hum.
 Boerman Judocus, 1651-54 Th.
 Boerman ... † 1688 des. Hondschote.
 Boeteman Mich. 1689, tit., tons. m.o. subd.
 Bollaert Lud., 1691 Th.
 Bolle Petrus, 1659 ret., 1662-65 Th. Hennin.
 Bolle..., 1686, 87 hum.
 Bonte Adrianus, 1684 Th.
 Bonte Jacobus Corn. 1687 diaken.
 Bonvoisin Petrus, 1670 ret. 1673 Fil., 1691 cap. St.-Maarten Ieper.
 Boonen Robertus, 1642 ret., 1643, 44 Fil.
 Bootsman Johannes, 1687, tons. m. o.
 (de) Bordes, 1687, 1688, 1689 pitantiarius in Diksmuide, 1688 pr. w.
 Bornesien Andreas, 1688 pr. Cassel.
 Borreman Johannes, 1657 Th. Iep.
 Bosquet Lud. Gabr., 1689 diaken, 1690 pr. en cap. B.M. Capella.
 Bossaert (= Boussaere) Henricus, 1687 hum., 1690 Fil., 1692 F. +

- Th. Hennin, 1694 Can. Iep.
 Bottuut ..., 1653, 54 Th.
 Bouchout Ant. Andreas, 1690 tit., tons. m.o. subd., diaken.
 Boucquenau J.-B., 1668 subd., 1689 diaken.
 Boudenoot Matheus, 1693 Th.
 Bouillet Joh., 1652 hum.
 Bouten Petrus Paulus. Aug. eremiet van Cysoing 1654 Th. Iep.
 Bouve Robertus, 1688, 89, 90 pr. sacel. in Terdegheem.
 Boveschof Johannes, 1687 Th.
 Bouxsone Franc., 1639 Th. Iep. 1637 Th. Iep.
 Brassart Franc., 1638 Th. Iep., 1637 pr. Iep.
 Brielman J.-B., 1690 Fil., 1692 Th. was Subpraeses, 1696 coadjutor
 past. Sint-Maarten Ieper voor het pastoraal werk.
 Brilland ..., 1677.
 Brixis, Georgius, 1640 hum., 1642 synt.
 Broose ..., 1665, 66 Th.
 Bruneel ..., 1661, 1662-65 Th.
 Bruyn Franc., 1688, pr.
 Buisson Petrus, 1691 beurs.
 Bullaert Petrus, 1691 beurs.
 Bultynck Johannes, 1637 Th. Hennin.
 Cabaret Johannes, 1640 Th., 1637 Fil., pastoor Hondeghem.
 Cabiliau Franc. Jac., 1689 pr. cap. Cudecappelle (Hondschote) gaat
 over naar can. Sint-Pieters te Aire i.p.v. Lobbé.
 Caemerlynck Nicolaas, 1641 synt.
 Calliau Andreas, 1675, 1676, 1677 Fil., 1678 Th., 1687, 1689 sacel.
 Westcappelle, 1689 past. aldaar.
 Calliauw J.-B., 1673, 1674 Fil., 1675 Th., 1665 beurs.
 Caloen Franc. Balth., 1689 cap. Boezinge.
 Cambray Judocus, J.U.L., 1688 past. Reninghe, 1688 dec. Christ.
 Diksmuide.
 Canis Johannes, 1688 cap. Sint-Pietres Bergues, 1691 reglement voor
 hem ald.
 Capmaecker Jacob, 1673 gram.
 Cappelle Petrus, 1665 hum.
 Cardinael Willem, 1660 Th., 1689 past. Socx, 1690 dec. Christ. Ber-
 gues.
 Carité Balth., 1663 hum.
 Carolus Johannes, 1700 Fil.
 Carolus Willem, br. van Jo., 1700 des. Sint-Jan Ieper.
 Carré (Quarré) Albertus, 1687, 1688, 1690 cap. Stavele.

- Carvin Johannes, 1688 tons.
- Casier Jacobus, 1637 Fil./Th., 1639-1645 Th. 1645 pr. + coadj. Westvleteren.
- Cathelijm Andreas, 1689 cap. Moorslede, 1690 cap. en des. Passendale.
- Cathelysone Judocus, 1650 po., 1651 id., 1652 hum., nov. 1652 aug. eremiet.
- Chieren..., 1688 Fil.
- Cisterne Clemens, 1673 hum.
- Cisterne J.-B., 1671-73 hum., 1679 aangeraden op te houden.
- Claeys Antonius, 1680 Th. Hennin.
- Claeus Philippus, 1683 Th. Hennin, wil Norbertijn worden te Veurne en mag, 1690 pr. norb.
- Clapsteen Michael, na 1632 vóór 1640 pr. tit. seminarii.
- Clays Dionysius, 1678, 1679 Fil.
- Cleenwerck Jacob, 1681 en 1689 + past. Winnezele = Norbertijn.
- Cobbaert Franc. Ant., pr., 1688 past. Zandvoorde (Iep.).
- Cobbaert Livinus, 1690 cap. Ekelsbeke.
- Cocquel Johannes, 1643-50 des cap. van Rabeke (I. 59, 1690; 164v.).
- Cocquyt Adrianus, 1638, 39, Fil. 1640-42 Th. pr.
- Cokelaere..., na 1628 tit. seminarii.
- Colaert Joannes, 1640-45 Th., 1645 pr. subpraeses.
- Collet Petrus-Nic., 1684 Th. Iep., 1687 pr. w., 1688, 1690 cap. Socx.
- Collotius Joh. Th. Iep. 1635-1637, daarna past. Bickschote.
- Colpaert Christ.-Claud., 1689 (I. 59, 114v.), priester ?
- Colpaert J.-B., 1687 tons. m.o., 1688 tit + subd.
- Comasen Henricus Ignatius, 1679 hum., 1684 Fil., 1688 cap. Hondschote verwisselt met Petrus Simons, pr. cap. Sint-Janshospitaal Lo, 1688 tons. m.o. subd., 1688 diaken, 1688 pr. w.
- Comyn Aegidius, 1687-89 Fil., 1689-1693 Th. Hennin, 1691 tons. m.o. (de) Coninck Henricus, 1642 synt.
- (de) Coninck Petrus, 1683 Fil., 1683-1688 Th. Iep. (1683) Douai Hennin 1685-89, 1687 subd., 1688 diaken, 1689 pr. w.
- Comtois Gasp. Franc., 1709 ret., 1711.
- Coolen J.-B., 1687 past. Strazeele.
- Coolen Petrus 1689 cap. Meteren.
- Coolen..., 1691 past. Vinkem.
- Cortvriendt J.-B. 1685 tit. vervangen, 1689 pr. can. Meessen, 1691, exoneratio Tituli.
- Cortyl Lud. Jac., 1690 tit. tons. m. o. subd., diaken, 1691 pr. w.
- Costenoble Thomas, 1657 ret.

- Cote..., 1682 hum.
- Coudelier Melchior-Cornelius, 1687 tons. m.o., 1688 tit., tons., m.o. subd., 1689 diaken, 1690 pr. w.
- Courlay Jacobus, 1648-50 Th.
- Courtois Franc., 1689, 1690 pr. en koster te Sint-Maarten, Bergues.
- Cousin Mart. Franc., 1660 Th.
- Crabeels..., 1690.
- (de) Crocq Jacob, 1656 po., 1657 ret. 1658, 59 Fil.
- Creus Johannes, na 1628 tit. seminarii.
- Crommelynck Guill. Balth., 1681 oct. vraagt b. Simons.
- Cruce Godefridus, 1689 cap. Oostvleteren.
- Crusel Antonius, 1691 Th. Iep.
- Cruysaert J.-B., 1687 pr.w. 1688, 1689 biechthoren.
- Culot Guill., 1678 Th. Hennin, 1679 †.
- Cutsaert Ferd., 1689, 1690 Fil., 1691 Th. Iep.
- Cuvelier..., 1695 Fil.
- Cuyle Judocus, 1657 Th. Iep., op 23. 6. 57 gedaan.
- d'Allais Aeg. 1687.
- Dammaert Franc., 1678 Fil., 1679 Th. Hennin tot 1683.
- Dammaert Johannes, 1678 Fil., 1678 Th. Hennin moet terugkeren, 1689 past. Klerken wordt pastoor Sint-Niklaas te Diksmuide.
- d'Ancoisne (Daucone) Gasp., 1650 synt., 1653 ret.
- Dausque..., 1689, past. van Wavrans †.
- Dawaigne Lud., 1680-82 Fil., 1684 Th. Iep.
- De Back Math., 1681, past. Waescappel schulden aan sem. ratione alimentacionis.
- De Backer Franc., 1691 tons. m.o.
- De Backer Math., 1671-73 Th. Iep.
- De Backer..., 1694 sem. Ieper.
- De Backere Petrus, 1640 Fil., 1637 h. ret.
- De Baenst Jac.-Jos., 1689 tit., subd. diaken, pr. w. toel. tot preken en biecht in Sint-Jacob te Ieper en buiten stad.
- De Baut Petrus, 1691 Fil. 1693 Th. Hennin.
- de Bergh (= Bergh Petrus, 1690 tit., tons. m.o. subd., 1691 diaken.
- de Bergh..., 1700 Th. Iep.
- De Beer Ant.-Bened., 1691 tons.
- De Bil Jac.-Mart., tons. m.o. 1688, 1689 tit., subd., 1690 diak., 1691 pr. w.
- De Blicke (= Blicke ?) ..., 1687 past. Waasten.
- De Blonde J.-B., 1659 beurs.
- de Boeck Albertus, 1671 po.

- de Boeninge Franc., 1689 cap. S. Ma. Bergues.
- de Boere Jacobus, 1687 hum., 1690 Fil., 1692 Th. Iep.
- de Bonte Jac. Corn., 1681 Fil., 1684 Th. Iep.
- De Borde Jacob, 1688 des. Diksmuide.
- de Borde Joh., 1671, 1672 Fil., 1672-75 Th. Iep.
- de Bouck Franc., 1688 hum., 1691 Fil.
- de Bouck ..., 1676 Th., 1690 past. Berthene.
- de Boussy Jos., 1688 pr. preken en biecht Diksmuide.
- de Bouw Jac., 1700 moet achterstel betalen, is dan sac. in Woumen
- de Brem Paschasius, 1665 Fil.
- de Breyne J.-B., 1665 Fil.
- de Breyne J.-B., 1689 pr. w. als Th. in Hennin.
- de Breyne, ..., 1689 deken van Nieuwpoort gevangen door Holl. in datzelfde jaar reeds vrij.
- de Broide..., 1677, Ieper b. Wouters.
- de Brouck Petrus, 1689 past. Loker.
- de Brouckere..., 1687, 1690 can. pr. Ieper.
- de Brouwer Petrus, 1641-44 Th. Iep.
- de Brul Daniël, 1688 sem. Hennin ?
- de Brune Rob., na 1626 vóór 1640 pr.
- de Brune..., 1700 ret. Fil.
- de Bruyne Laur. Ign., 1687 tons. m.o.
- de Bruyne Matheus, 1665 Th. Iep.
- de Buuck Jac., 1656-57 Th. Iep.
- de Buyck..., 1665 ret.
- de Bye Ignatius, 1690, subd.
- de Carpentry..., 1665 hum.
- de Cauwer Carolus, 1689 † past. van Sint-Niklaas te Diksmuide.
- de Cauwere..., 1691 † past. van Ramscappel.
- de Cerf Henricus, 1647 Th. Iep.
- de Clerck Christianus, 1647-50 Th. Iep.
- De Clerck Jacob pr. na 1632 voor 1640.
- De Clercq Claudius, 1637 hum.
- De Clercq Ignatius 1692 beurs.
- Declerck Johannes (Diksmuide), 1704 beurs.
- De Clerck J.-B. 1640 beurs, 1642 po.
- De Clercq Petrus, 1688 hum., 1691 Fil.
- De Clercq..., 1690, past. Dadizele.
- De Coninck Petrus = Coninck.
- De Cock Petrus, 1666 beurs Th. ?
- De Cock Rogerius, 1663-65 Fil., 1665 Th.

- De Corte Johannes, 1645-50 Th.
 De Coster Petrus, 1658, 1659 Th. Iep.
 De Coster Petrus, 1687 past. Terdegem wordt deken christ. van Cassel, ook 1689, 1690.
 De Coussemaeker Car. Franc., 1690 tons. m. o.
 De Coussemaeker Petrus Franciscus, 1691 tons. m.o.
 De Crain Lud. Franc., 1690 tons.
 De Creeck Johannes, 1652, 1653 Th. Iep.
 De Cuyper Petrus Car., 1689 cap. Steenkerke.
 De Febure Franc., 1685-89 aalm. op zee.
 De Franck ..., 1665 aanbevolen voor beurs theologie.
 De Gavier ..., (Doornik), 1699 hum.
 De Gelcke Jacobus, 1665, 1666 Th.
 De Ghelcke Jacobus, 1668 gedeeltelijke vervanging van tit. (I, 59 fo. 29 ro.).
 De Grave Mathias Grys., 1689 cap. Westvleteren.
 De Grauwe Grys., 1689 cap. Proven.
 De Groote ..., 1665.
 De Guesne J.-B. 1688 cap. Westvleteren wordt er deservitor, (alias de Guisne), 1689 cap. Westvleteren, 1691 past. Westvleteren.
 De Haene Steph., 1656, 57 Th.
 De Hane Franc. Ign., 1687 tons. m.o. 1688 tit., 1689 diaken, 1690 pr. w.
 De Hondt Dion, 1637 Th. Hennin.
 De Jonghe Corn. 1689, tons. m.o., 1691 subd..
 De Keerle Guill., 1638 Th. Douai.
 De Keerle Jos., b. 1712.
 De Keerle Willem, 1687 past. Nieuwkercke +
 De Keerschietier..., van Bergues, 1665 hum.
 De Keyser Johannes, 1633-37 Th.
 De la Baraz Petrus, S.T.L., 1688 can. Ieper, 1687, verzaakt aan dec. christ. Cassel.
 De la Barge Johanas, 1687, 1688 cap. Slyphs.
 De laderier..., 1770 Fil., moet naar Ieper komen voor Th.
 Delaet Petrus, 1689.
 De la Folie ..., 1687, Cap. Hosp. Bergues.
 De la Fonteyne Gaspar, 1654 hum.
 De la Gersie Joannes, 1687 cap. Nieuwkercke, 1688 en 1690 past. aldaar.
 De la Haye Guill., 1690 tons, m.o.. 1665 hum. + portier sem.
 De la Haye J.-B. 1688 cap. van St.-Grion te Dikkebus.

- De la Haye Martinus, 1671 Fil.
- Delanghe Franc., 1665 Fil., 1669-1672 Th. Iep.
- Delanghe Georgius tussen 1632 en 1640, 1659 cap. Elverdinge.
- Delanghe Jacobus 1687, 1688, 1689, 1690 cap. Adinkerke.
- Delanghe Petrus-Ignatius 1687, pr. w., 1688 pr. preken en biecht Izenberge, 26.8.88 testim. 1690 cap. Proven.
- Delanghe ..., 1695 Fil.
- Delarue Hyac., 1695 Fil.
- De la Sausoye ..., 1671, 1672 Fil.
- De la Vigne Ferminus, 1654, 1655 hum. 1657 synt.
- Delboo (d'Eelboo) Joh. Franc, 1686 Th. 1688, tit. 1688 subd., diaken, 1689 pr. w.
- De Leeuwe Fr., 1687 verv. tit., 1687-88 past. Belle.
- De Loo Christianus, 1671-73 Th. Iep.
- Delva Aegidius, 1684 Th., 1688, 1689 cap. Merkem.
- Delva Jacobus, 1687 hum.
- De Lyck Nicolaas, 1654 Th. Iep.
- De Maerie Petrus, 1690, can. van Loo.
- De (Du) Maigry Joh., 1652 synt. 53, 54 hum.
- Demeester Georgius, 1671, 1672 Th. Iep.
- De Meulenaere Guil. Rob., 1690 tit., tons. m. o.
- De Mey Matheus, 1687, 1688, 1691 cap. van Sint-Mariacappelle Hazebroek
- Demey..., past., Proven † 1650 gaf legaat aan het seminarie.
- Demeyer Adrianus, 1688-91 hum., 1692, 93 Fil.
- Demmery J.-B., 1669 Th. Hennin.
- De Mol Ferd., Norbertijn, 1689 past. Houthem 1687, 1688.
- De Mol Petrus, 1689 † past Westcappelle.
- De Moucheaux Rob. Bern., 1688 tons, m. o. subd., 1689 pr. w.
- Demouroux Franc., 1673 Fil.
- Demulder Johannes Jos., 1690-92 hum., 1693-95 Fil. 1695 Th. Iep., 1696 subpraeses.
- De Mulder Philippus, 1632,33, 34 Fil.
- De nayere Antonius, 1687 past. Z uutpeene, des. Noortpeene.
- De Neville Nic. Guill., 1677 diaken, Th. Ieper (dossier Steyaert).
- De Nys Franc. Jud., 1688 tons. m.o.
- De Nyst Math. Ign., 1689 cap. Wormhout.
- De Peser Henricus, 1688 pr.
- Depins Antonius 1665 beurs nepos past. de Terdeghe m.
- De Placker Chrit., 1652 ret.
- De Placker Jac., 1650 synt. tot. 1654 hum.

- De Plancke Gerardus, 1659 gram.
- De Plancke Petrus Flor., 1688 cap. Ledringhem, 1690 pr. cap. Quaedypre.
- De Poortere Carolus, 1688 † past. Watou.
- De Poortere Petrus Mathias, 1690 tit. en subd. + diaken (181⁰⁰).
- De Pretz Aegidius, 1657 ret.
- Depuydt J.-B., 1656 fig., 1657 gram.
- Depuydt Petrus Andreas, 1687 subd., 1688 diaken, 1689 pr. w., 1690-91 cap. Alveringhem.
- De Quidt Regin., 1689 tons. m.o. 1691 tit., 1691 nogmaals tons. m.o. subd. (I. 59, 132 r, 193 r, 201 r).
- De Ravig Paschasius, 1664 Fil.
- de Reing..., 1689 past. Poperinghe, voorlopig dec. christ. Nieuwpoort.
- de(s) Remaulx Regin-Rochus, 1688 tit., subd.
- de Riche (= de Rijcke) Jacobus, 1671 -73 hum., 1678 Th. Hennin.
- de Rijcke Ant. 1677 Th. Ieper, diaken (Dossier Steyaert), 1687-89 cap. Alveringhem, 1691 cap. Leyssele.
- de Rijcke Dionysius, 1691 past. Dikkebus.
- de Rijcke Johannes, S.T.L., 1689 past. Wulverghem + des. Sint-Niklaas Ieper.
- de Rijcke Jos. 1676 hum., 1679 Fil., 1689 past. Hondschote.
- de Rijn Guill., 1689, 1690 past. Beveren.
- De Roo Armandus, 1671 Fil.
- De Roo Cyprianus, 1644 beurs.
- De Roo Polycarpus, 1644 beurs.
- De Roo Johannes, 1689, 1691 cap. Dranoutre.
- De Roo ..., 1688 hum.
- De Rood, 1700-01 Th. Iep.
- De Roode Aegidius, 1642 po., 1657 Th. Iep.
- (De) Roode..., 1653 Th. Iep.
- De Ros Ferd., 1688-88 Th., 1688 tons. m. o. subd. + tit., 1690 pr. w. de Roy Joh., 1662 Fil.
- De Reuse Car., 1687 pr. Wytschaete.
- Desbarlieux Mart., 1640-41 Th. Iep.
- Deschepen Carolus, 1639-40 hum.
- De Schodt Franc. Matheus, 1689 tons. m.o., 1690 tit., subd.
- Desmadryl Petrus, 1688, cap. Elverdynghe, tit. subd. 1690 diaken, 1691 cap. Elverdinghe.
- Desmet Jacobus, 1691-92 Fil.
- Desmedt Johannes, 1637 Th. Iep.
- De Smidt Johannes, van Hoogstade, past. Terdeghem omstreeks 1640.

- De Smidt Petrus, 1691 tons m.o.
 Desombre ..., 1694 sem. Ieper.
 De Soutter Laur., 1671-73 hum.
 De Soutter..., 1701 sacell. Leyssele.
 De Souttere Petrus, 1687 cap. Ledeghem, 1688, 1689 cap. Beveren.
 De Springher Guill., 1678-83 Th. Hennin.
 De Stuynder Polyc., 1671-73 Th., 1676 past. Bierne, 1676-1691 past. Sint-Pieter Bergues.
 De Veltre Willem, 1687 tit. tons. m. o. subd., 1688 diaken, pr., Sint-Maarten Ieper, 1696 toel. tot preken.
 De Vicq Patricius, 1687 tons. m. o., 1688 tit. en subd., 1689 diaken.
 De Vinck Phil., 1651 po.
 De Vinck..., 1690 past. Uxem en des. Coudekerke.
 (De) Voet Paschasius, 1630-40, past. Neerwaasten.
 De Vos Gregorius, 1712 beurs.
 De Voldere Franc., 1644-46 hum., 1646 Fil. Iep., 1650 Th. Iep.
 De Vos Johannes, 1635-37 Th. Ieper.
 De Vos Joh., 1639 rel. in Waasten.
 De Vos Leopold Augustinus, 1688 tit., tons. m. o. subd., diaken, 1690 koster - Sint-Niklaas Veurne mag biecht horen dus priester norb.
 De Vrie Everard, 1690 sacell. Nieuwpoort.
 De Vynck Nicolaas, 1647-51 Th. Iep.
 De Was Petr. Ign., 1683, 1684 fig., 1686 hum., 1690-92 Fil., 1692-93 Th. Hennin, ziek.
 De Wicke Quintinus, 1632 Th. Iep., past. Watou.
 De Wignes Servatius, 1690 past. Duinkerke.
 De Wilde Jacobus, 1650 hum. po ?
 De Wilde Jacobus, 1651-54 Th. Iep.
 De Wilde Jos., 1709 sem. Iep.
 De Wilde..., 1688 deken Meessen, vervanging tit. in Waasten.
 De Witte Jacobus, 1633-34 hum., 1635-37 Fil., 1637-42 Th. Iep. Sub-regent.
 De Witte J.-B., 1684 Th. Iep., 1689 cap. Westvleteren, 1687 diaken (11r.).
 De Witte Phil., 1690 pr.
 De Witte..., 1687 cap. Nipkerke.
 De Wolf..., 1665 hum.
 De Wulf Antonius, na 1632, van Belle.
 De Wulf Bart., 1689 subd. en tit., 1690 pr. w., cap. Ghyvelde.
 De Wulf Gerardus, 1640-44 Th. Iep. daarna des. Rubroeck.

- De Wulf Josephus, 1673 Th. Iep.
 De Wulf Petrus-Jos., 1688 past. Leffrinckhoucke.
 De Wulf Valentinus, 1711 sem. Iep.
 De Wyntere Franc., 1650 Fil.
 De Wynter Franc., 1689 past. Pervyze, Norbertijn.
 De Wynter Ignatius, 1689 pr.
 De Wynter Ferd. Corn., 1684-86 Fil.
 De Zittere Guill., 1688 tons. m. o., tit., subd., 1689 pr. w.
 De Zomere Johannes, 1689 pr. in gevangenis te Ieper.
 De Zouteren Jacobus, 1678-83 Th. Hennin, 1690-91 past. Wijtschate.
 Diedeman Jac. Paul., 1687, 89, 90 cap. Pollinckhove.
 Dienen (Deynen) Arnoldus, 1650-52 Th. Iep.
 Dierix Petrus, 1665 Th. Iep.
 Dierycx Petrus, 1690 pastoor St.-Joris Nieuwpoort, Norbertijn, 1691 past. St.-Niklaas Veurne.
 Donaes Livinus, 1641-42 hum., 1643 gram.
 Do(e)nse Henricus, 1637 Fil.
 Do(e)nse Henricus, 1652-55 Th. Iep.
 Donche Reginald, 1689, 1691 past. St.-Niklaas Veurne (Norbertijn ? † 1691).
 Dresselaer Georgius, 1665 Fil., 1690 cap. Kathedraal Iep.
 Dresseler Jacobus, 1637 ret.
 Dresseler Petrus, na 1632, vóór 1640 sacell. O.L.V. Brielen.
 Du Flos..., 1687 cap. Westcappele.
 Dugourque Jacobus, 1704 Th.
 Dunewal Car., 1665 Th.
 Du (De) Hamers Mart., 1688 cap. Hazebroek, ook 1689 = Duhamel
 Dupont Georgius, 1660-62 Fil., 1662 Th. Hennin.
 Duramel Petrus, 1687 pr. w.
 Duscillier Judocus, 1657 Th. Iep.
 Du Suens of Du Siens..., 1665 beurs hum ?
 Ecbert Nicolaus, 1688 pr., 1690 cap. Duinkerke.
 Egmond Carolus, 1660 hum., 1664, 1665 Fil.
 Ellebode Joh., 1690 cap. Hondeghem.
 Ellebout..., 1688 pr. Bikschote.
 Elynck Petrus, 1688 tit., tons. m. o. subd., 1689 diaken, 1690 pr. w.
 Enten Joh., 1670 Th. Iep.
 Esther Anselmus, van Diksmuide, vraagt beurs nov. 1681, krijgt be-
 taling in 1689, 1688, 1689 cap. Eessen.
 (L') Estienne Antonius, 1682 Fil., 1690 pr. Ieper.
 Everard Vincentius, 1688.

- (L') Evesque Angelus, 1689 Fil., 1691 Th. Iep.
 Eynen Arnoldus, 1650 Th. Iep.
 Faulcon..., 1643, 1644 hum.
 Ferou Franc., 1687, 1689, 1690 cap. Godtsvelde.
 Fierman Georgius, 1688, 1691 cap. Staple.
 Finet Laur., 1700 vraagt beurs.
 Florisone Simon, 1689, 1691 cap. Geluwe.
 Florizone Christ., 1665 Fil.
 Fontaine Marinus, 1687 Fil.
 Fontaine Carolus (= Fonteyne) 1671 hum., 1671-73 Fil., 1674 Th.
 1687-91 des. Sint-Jacob Ieper, 1691 confrater van Kalenden van
 O.L.V. aldaar.
 Fonteyne Jacobus, 1688, 1689 cap. Dadizele.
 Fonteyne Lambertus-Joh., 1685 Fil., 1686 Th. Hennin, 1687 tit. +
 subd., 1688 diaken, 1690 pr. cap. Moorslede + Dadizele, Passen-
 dale, Becelare.
 Forse Car. Andr., 1673-75 Fil.
 Foubert Lud., 1709 Fil., 1709 Th.
 Francke Nicolaas, 1687, 1688 cap. Ghyvelde.
 Franquet Jacobus, 1690 cap. van Baron van Winterssel te Nieuwpoort.
 Fremault Johannes, 1638, 39 Fil., 1640-42 Th., 1642 pr.
 Fremault..., 1712 priester.
 Gallant..., 1697-99 Fil., 1699-1701 Th. Iep.
 Gالياert J.-B., 1673 Th.
 Gardeyn Franc., 1660-63 Th. Iep., 1662 portier.
 George..., 1671 hum.
 Gerssen (Gheerssen) Bald., 1664-65 Fil., 1668-70 Th.
 Ghazeran Franc., 1682 po., 1684 Fil.
 Gheersen Bald., 1683 sem., 1688 cap. Winnezele, 1689 cap. Arem-
 baldscapelle.
 Gieren (Cieren ?) Car., 1639 po., 1640 ret., 1641 Fil., 1644 Th.
 Ghijs Jos., 1689 past. Winnezele.
 Ghijsdael Guill. Theod., 1698-1700 Th. Iep.
 Ghijselen Petrus, 1688, 1689 des. Hondschote, 1689 cap. Wijngaard
 Brugge verwisselt met Joh. Dammaert past. Klerken, wordt past.
 Klerken 1689.
 Gillis Petrus, 1634 Fil., 1637-42 Th., 1641 tit. sem.
 Gillis Petrus, 1652-53 ret., wil daarna Recollet worden.
 Gillis Petrus, 1656 Fil.
 Gobert..., 1688 pr., cap. Hondschote.
 Godtschalk Jacobus, 1637-41 Th., 1640 tit. sem.

- Godtschalk Judocus, 1706-1709 Th. Iep.
 Goecier J.-B., 1694 Th. Hennin.
 Goetghebeur Petrus., 1665 hum.
 Goethals Jud., 1687 diak., 1690 pr. w. student Leuven bij M. Steyaert.
 Gourlay Jacobus, 1645-47 fil. rec. Iep., 1647-50 Th. Iep.
 Grammon Rob., 1687, 1688 cap. Socx, 1689 past. Socx.
 Grandelle (Grandet) Fred., 1650 ret., 1650-52 Fil., 1653 Th.
 Gravier..., 1699 hum. Iep.
 Grison Steph., 1653 hum.
 Grymonpré..., 1688, visitator of cap. St. Maarten Ieper.
 Guns Dominicus, 1690, 91 cap. Alveringem.
 Haeghebaert Franc., 1650 hum., 1652 Fil., 1657 Th. Iep.
 Haeghebaert J.-B., 1658-59 po., 1660 ret., 1661-62 Fil., 1663-65 Th.,
 1666 vraagt o.p. te worden.
 Halewijn Vinc., 1690, past. Oostduinkerke (Norbertijn ?).
 Hamelton..., 1665 hum.
 Hames J.-B., 1687, 88 cap. Rubroek, 1688 cap. Oudecappelle wordt
 past. Blauwcappelle of Wemaerscappelle.
 Hancx Michael, 1687 pr. w.
 Hans Car., 1639-41 Fil., 1641-43 Th. Iep.
 Handpoorter = Ampoorters.
 Hardsesone Joh., 1677 pr. 1691 past. Sylvestercappelle.
 Hardinoy Ignatius, 1678-80 Fil., 1680 Th. Iep.
 Harduyne Franc., 1690 pr. cap. Wormhout.
 Hardy Andreas, 1650 synt., 1654 Fil., 1656 Th. Iep., 1658 id. telkens
 ook portier.
 Hardy Jacobus, 1689 onderkoster St.-Maarten Ieper, t. m. o.
 Hardy Steph., 1687, 88 Fil., 1689 Th. Iep.
 Hardy..., 1671-1673 Fil.
 Harynghe = van Harynghe Franc.
 Hatting Ignatius, 1676 Th.
 Hautpas..., 1688 past. Piermont.
 Helinck..., 1673 Th. Iep.
 Hemsens Car., 1687 cap. Zegherscappelle.
 Hendrysen Joh.-Nic., 1690 tit., t. m. o., subd.
 Heneman Joh.-Franc., 1689 tons.
 Herbault Jacobus, 1654 hum., 1657 synt., 1658 po., 1690 pr. Ieper.
 Hermel Franc., 1684 Fil.
 Heurlebout Ign., 1678-80 Fil., 1680 Th. Iep.
 Heurlezbaut Corn., 1688 Th. Iep., 1690 tit., subd., 1691 diaken.
 Heyndricx Jacobus, 1687 past. Alveringem.

- Heyndricx Petr. Franc., 1673 Th., 1687 can. St.-Maarten Ieper.
- Hidde Christianus, 1683 beurs, 1686 Fil., 1688 Th. Iep., 1690 tit., diaken.
- Hochart Joh., 1688, 1689 cap. Ledegem.
- Hollander Adr., 1638, 39 Fil., 1640-44 Th. ; is van Hondschote.
- Hooft Franc., 1637-42 Th. Iep.
- Houcke Gislenus, 1692 hum., is van Belle.
- Hoybant Henr. Ign., 1689 tit., subd.
- Huyghe Mich., (Norbertijn), 1689 past. Pervyze, 1689 past. Stavele en St.-Catharinakapelle, 1691 past. St.-Niklaas Veurne.
- Inghels Petrus, 1638, 39 Fil., 1640-42 Th. Iep.
- Isenbrant Franc., 1639 hum., 1642 po.
- Isenbrant Judocus, 1656 synt., 1657 po., 1658 ret.
- Isenbrant J.-B., 1674 hum., 1675 gram.
- Isenbrant Vinc. Ign., 1641-42 gram.
- Isenbrant..., 1659-60 Th. (= Judocus ?).
- Issen Jac. Leop., 1688, 89, 91 cap. en des. Ramscapele.
- Janssone Jacobus, 1691, past. Zuytschote.
- Janssone Nicolaas, 1683-87 Th. Hennin, 1688 t. m. o., 1691 tit., diaken, pr. w.
- Jennyns Guill., uit Dranoutre, na 1632 Th., 1642 past. Westkapelle (Brugge).
- Jonaert Phil., 1688 past. Bulscamp.
- (de) Jonckheere Guill., 1639 fig., 1642 synt.
- Jonckheere Guill., 1680 ret.
- Judoci (Joos) Jac., 1656 synt., 57 po., 58 ret., 61 Th. Hennin.
- Judoci J.-B., 1665 Fil., 1666 Th. Hennin.
- Kellenaar Ant., 1687 Th.
- Keerlynck Georgius, 1687, 1691 past. St.-Janscapele.
- Keybus Ant., 1632 Th. confrater Kalenden. O.L.V. Ieper als tit. voor 1637.
- Keynaert J.-B., 1688. t. m. o., subd., diak., 1689 pr. w.
- Kiecken Lud., 1687 pr. w., 1688, 89, 90 cap Caester.
- La Francq Balth. Andr., 1687 t. m. o.
- La Haussoye Corn., 1678 reeds 6 j. te Douai.
- (de) La Haussoys J.-B., 1698 Fil. ; 1700 Th. Iep.
- Lambrecht Th., vóór 1650.
- Lammens Jac., 1657 Th. Iep.
- Lammers Corn., 1637 fig., 1642 po.
- Lamer Jac. Franc., 1690 tit., subd. student Leuven in Driutiuscollege.
- Lamer Joh., 1688 cap. Slyps (Moorslede).

- Lamoere Joh., 1688 t. m. o.
 Lamoot Car., 1641 sem., 1642 ret.
 Lamoot Joh., 1637-40 Th. Hennin, 1640 tit. Sem., 1642 past. Wyt-
 schate.
 Lamoot Petrus, 1687 cap. St.-Pieter Ieper.
 Lamour Jac. Franc., 1687 past. Izenberge.
 Lamour Phil. Guill., 1688, 90 cap. Haringe.
 Langrez Jos., 1664, 65 Fil.
 Lansheere Jac., 1653 gram.
 La rue..., 1689 Fil., 1691 Th. Iep.
 La rue J.-B., 1689 t. m. o.
 Laureins Jeremias, 1673, 74 Fil.
 Lauwers J.-B., 1673 Fil.
 Lebouck..., 1700 Fil. of Th. Douai.
 Le Chien Franc., 1651 Th. Iep., zijn broer is dan past. te Bootshoeke.
 Le Cocq Car., 1641 Fil., 1644 Th. Douai sem. regium.
 Le Cocq Hugo, 1647 Fil., 1650 Th.
 Le Cocq Phil. Jac., 1665 Fil.
 Le Cointe Franc., 1663 Fil.
 Le Coint Lud., 1694 Th. Hennin.
 Le Cointe Lud., 1657 gram.
 Le Dent, 1660 Th.
 Le Dey Jac., van Bergues, 1680 hum.
 Lefebure Jud., 1650-53 Th. Iep., 1653 pr.
 Lefebure..., 1695 Fil., 1699 Th.
 Le Gai(s)ne J.-B., 1671-73 Th. Iep.
 Le Grand Franc., 1672 Fil.
 L'Hoste (Loste)..., 1630 can. St.-Maartens Iep., cap. van St. Petrus
 Elverdinge, vervangen door Jud. Taelman cap. St.-Niklaas Ieper,
 1630-34.
 Leensone Joh. Th., na 1632, daarna past. St.-Jan Popernige, 1642 past.
 Elverdinge.
 Le Lay (Le Leu) Florus (Floritus, Florentius), 1671-73 Th., 1689
 past. Oostcappele.
 Le Maire Petrus, 1647, 48 Fil., 1650-53 Th.
 Le Maistre Judocus, 1657 gram., 1659, 60 hum.
 Lemmens Chrisost., 1637 Fil., 37 Th.
 Le Pez Adr., 1659 beurs.
 Le Play..., 1704 Fil.
 Leppens Adr., 1636-38 Fil., 38-42 Th., 1641 tit. Sem.
 Le Quointe Guill., 1673, 74 Fil.

- Le Quinte J.-B., 1692 hum.
 Le Quinte Lud. Septumus, 1668 hum., 1670 synt.
 Le Quinte Victor, z. van Ant., 1660 hum., 1664,65 Fil.
 Le Rouen Jac., 1637 po.
 Le Rou Guill., 1657 synt.
 Le Rouge Georgius, 1639-41 Fil., 41-44 Th. Iep., 44 pr.
 Le Roy Car., 1691 tit.
 Le Roy Jac., 1689 tit., 1690 diak.
 Le Roy Guill., 1689 t. m. o.
 Le Roy Joh., 1637 hum.
 Le Roy Marinus, 1687 diak., 1688 pr. w.
 Le Roy Valentinus, 1637 hum.
 Le Secq Ant., 1640 Th. Hennin.
 L'Espe Maximiliaan, 1652 hum.
 Lestens Ant. Franc., 1678 hum.
 Libert..., 1669 Th. Hennin.
 Liebaert Jos., 1689, t. m. o., 1690 tit., 1691 diak.
 Liefhooghe Franc., 1669 Th. Hennin.
 Liot Franc. Jos., 1689 aalm. Duinkerke.
 Lobé Gaspar, 1698, sinds 1685 aalm. op zee.
 Lohem Christianus, 1671 Th. subd. van Menen.
 Lombaert Franc. Absolon, 1687 diaken, 1688 pr. w.
 Looten Thomas, van Belle, 1638-42 Th. Hennin.
 Loys Fredericus, 1688 cap. Izenberge, 1689 past. Steene bij Bergues.
 Loys Theod., 1687 cap. Steenkerke, 1688, 1690 cap. Izenberge.
 Loyseul (Leysene ?) J.-B., 1676 beurs.
 Loyseau J.-B., 1690 cap., pr. Ieper verwisselt met Pollet Lud. cap.
 Hondschote.
 Luriau..., 1703-05 Th. Iep.
 Maerschalk Bern., 1687 pr. w., 1688, 89, biechthoren Kaaskerke en
 Oostkerke.
 Maertens Jos., 1688, 89, 90, 91 cap. Elverdinge.
 Maertens..., hum.
 Maes Ant., 1645-47 hum., 47 Fil. Rec. Iep., 1650 Th. Iep.
 Maes Jud., 1643-46 hum., 1647 Fil. Rec. Iep.
 Maes Petrus, 1688 pr.
 Maesen Bald., 1631-36 hum., 37-38 Fil. bij O.P., 1639-42 Th. Iep.
 Maigron..., 1688 pr.
 Makereel Alb., 1688, 89 cap. Herzeele.
 Malbaut Alb., 1637 hum.
 Mariaval Petrus, 1674 beurs.

- Marieval Franc., 1679-1682 Fil., 1688, 89, 90 sacell. Houtkerke.
 Marissal (Marichel) Franc., 1685-86 Th. Hennin.
 Marissel..., 1676 neef van pastoor van Terdegghem.
 Marsilles Franc., 1688, 89 past. Adinkerke.
 Marsyles..., 1690 can. Meessen.
 Martinet(z) Joh., 1650-51 po., portier, 1653 hum.
 Martins Petrus, 1656 Fil.
 Martin Car. Franc., 1687 past. Kaaskerke.
 Martin Gaspra, 1673 Th. Iep.
 Martin Valentinus, 1688, tit., 1689 diak., pr. w., 1690 preken Hond-
 schote.
 Maseman Franc., 1698 Fil.
 Maseman Guill., 1690, 91 cap. Belle.
 Masseau J.-B., 1688 Fil., 1690 t. m. o.
 Masseau..., 1690, past. van Caester.
 Massue Guill., v. Poperinge, 1635 hum., 1636-37 Fil., 1642 Th. Hen-
 nin.
 Mattheuwe J.-B., 1688 can., past. St.-Pieter Ieper.
 Mattoy..., 1676 Fil.
 Matthoy Cornelius Petrus, 1687 cap. St.-Pieter Cassel verwisselt met
 Adam Petrus pastoor van Zoutcote.
 Merghelynck Jac., S.T.L., 1688 can. St.-Maarten Ieper.
 Merghelynck Guill., 1688 can. deken St.-Maarten Ieper.
 Merghelynck Petrus, 1637 Th. Hennin.
 Merelbeke Ludovicus, 1650 Fil., 1652, 53 Th. Iep.
 Mergaert Jac., 1671 hum.
 Merleu Mart. Jos., 1687 subd. can. Meessen, 1690 diaken, pr. w.
 Merlier..., 1712 beurs.
 Merlevede..., 1660 Th.
 Merlin Ign., 1671 gram., 1673 hum.
 Merlin..., 1634 Th. Hennin.
 Mesthaghe..., 1700 Th. Iep.
 Metersys (Medicis)..., 1673, 74 Fil., 1676 Th.
 Metsu..., 1704 sem. Th.
 Meulenaere Andr., 1691 cap. Reninghelst.
 Meulendyck Nicolaas, 1636 Fil., 1637 Th. Hennin.
 Meulendyck Joh., 1635 aanbevolen voor beurs.
 Meut..., 1681 sem.
 Michiels Mattheus, 1687 t. m. o.
 Michiels Petrus, 1688 past. Arembaldstempel.
 Misson Petrus, hem wordt in 1654 een beurs geweigerd.

- Moenen (Mones) Georgius, 1669-73 Th. Iep.
 Moenen Joh., 1647 beurs.
 Moens Angelus, 1690 †, Norbertijn, past. St. Joris bij Nieuwpoort.
 Moens Petrus, 1665 beurs hum.
 Moens..., cap. Noortpeene 1687, 1688 past. Noortpeene †.
 Mollet..., 1665 hum.
 Mombrey Petrus, 1688 pr.
 Mortier J.-B., 1690 t. m. o.
 Mortier Phil. Jac., 1683-87 Th. Hennin, 1688 mag naar ander bisdom, is S.T.B., 1687 pr. w., 1688, 89, 90, 91 tweede visitator St.-Maarten Iep.
 Naelde Jac. Th., na 1630, in 1642 †.
 Navigheer Aegidius, 1688 can. Iep.
 Navigheer Jac., 1641 Th.
 Navigheer Mich., 1688 can. Ieper.
 Nevejans..., 1688 hum.
 Nicole Franc., 1688-92 Th. Hennin, 1690 tit., t. m. o., subd., 1691 diaken.
 Nieuville..., 1669 hum.
 Nieuens Petrus, 1650 beurs (Fil.?).
 Niphens Petrus, 1653 Th. (= Nieuens?)
 Obyn J.-B., 1688 cap. Beveren, 1691 cap. Hondschote.
 Odent Joh., 1663 hum., 1665 po.
 Onraet J.-B., 1692 Fil.
 Oosten Rol., 1640, 41 hum., 42 gram.
 Oostland (Oustland) Car., 1636-38 Fil., 39-42 Th. Iep.
 Otton Franc., 1684 schulden betalen aan sem., 1685 past. Waescappel.
 Outterssone Leonardus, 1690 cap. Nieuwcapelle.
 Paesschezone Petrus, 1658 po., 59 ret., 60 Fil.
 Paesschezone Rogerius, Th. na 1632, daarna past. Waescappel, 1642 past. Eecke.
 Pannecoucke Ant., 1689, 90 past. Ghyvelde.
 Panneel..., 1712 b.
 Pape-Grietens Ign., 1653 Th.
 Papegay Mattheus, 1640 Fil., Th.
 Papegay Mattheus, 1640 Fil., Th.
 Pattheet Jud., 1690 past. Oostduinkerke (Norbertijn).
 Parmentier Henricus, 1644 Th. Hennin.
 Pauwels Jac. Franc., 1690 t. m. o.
 Pauwels Franc. Xav., 1688 pr. w., cap. Rubroek.
 Pauwels Jac. Phil., 1687, 88 Fil., 1689 Th. Iep.

- Pauwels Petrus, 1637 po., 1639-41 Fil., 41-44 Th.
 Perez (de) = de Prez ? Franc., 1664, 65 Fil.
 Persyn Franc., 1642 hum.
 Persyn Jac., 1637 hum., 1653-55 op sem. Iep.
 Peusson Petrus, 1650 po., 51 ret., 52-54 Fil., 54-59 Th. Iep.
 Petit..., 1671 beurs.
 Phenix, van Bergues, 1650 Th.
 Picquavet Nicolaus, v. Borre, Th. na 1630, in 1640 past. te Borre.
 Piel Lud. David (= Pyl), 1687 pr. w.
 Pierrins Guill., 1688, 90 cap. Vlamertinge.
 Pintaflour Michael, 1707 hum.
 Pinte Phil., 1687, 1688 cap. Zandvoorde.
 Poblé Jacobus, 1689 cap. St.-Maarten Iep. = tit., 1690 diak., 1691 pr. w.
 Plovyts Joh., 1642-43 hum., 1654 Th.
 Plumeon..., 1699 sem.
 Plumyoen Petr. Jac., 1 synt. weg, in 1709 terug op seminarie na 2 j.
 Pollet Georgius, 1689 Fil., 1701 Th. Iep.
 Pollet Lud., 1690 cap. Hondschote komt naar Ieper als cap. i. p. v. Loyseau ; deze cap. = tit., 1690 t. m. o. subd., 1691 diaken.
 Pondieu, 1703 po. i. p. v. br. religieus.
 Ponty..., 1650 past. Noordschote moet dan schulden betalen voor vroeger seminarieverblijf.
 Poot J.-B., 1688 past. O.L.V. Poperinge.
 Pottey Petrus, 1637 Th. Hennin.
 Pottier J.-B., 1671-73 Fil.
 Poullie (Van Poillie, Van de Poele ?) Petrus, 1662 hum., 65 Fil., 68-70 Th.
 Priem Nic., 1639 synt., 42 po.
 Provoost Andreas, 1637 hum.
 Provoost (Prévoost) Nic., 1678 Fil., 1688 past. Dranoutre.
 Provoost Josephus, 1679 Fil.
 Provoost Norbertus, 1688, 1691 cap. Wulveringem.
 Pyl Petrus, 1687 pr. w. 1688, 89 cap. Waescappel, 1690 cap. Nieuwcapelle.
 Quarré (Carré) Albertus, 1688, 90 cap. Stavele.
 Quekebyl Car., 1688 tit., 1689 diak.
 Queval (Quanael) Aegidius, 1642 synt., 43 po., 44 rit., 45-47 Fil.
 Rec. Iep., 47-50 Th. Iep.
 Rabaut (Rebaut) Joh., 1633-35 hum., 35-36 ret., 36-38 Fil., 38-44 Th. 1642 diaken.

- Raepe Simon, 1689 cap. Quaedypre, 1690 past. Coudekerke.
- Ragelvoon (Rakelboon) Adr., 1697, 98 Fil.
- Rakelboom Oliv. Ign., 1683 Th. Iep.
- Rape..., 1671 Fil.
- Razoïr (e) = Scheers, 1642 hum.
- Raule Phil. Joh., 1687 tit., subd., 1688 diak., pr. w., 1689 preken te Poperinge.
- Ravenbrouck (van) Fr., 1653 hum.
- Ravenbrouck Fr., 1677 religieus afkomstig van Diksmuide die beurs Wouters kreeg op het Iepers sem.
- Rebault Petrus, 1656 hum., 57 po.
- Rebault Petrus, 1635 beurs, 1637 po., 1640 moet wet uit sem. is cap. van Kalenden van St-Niklaas.
- Renard, 1701 Fil.
- Renier Bald., 1688 past. Steene bij Bergues.
- Renty Cornelius, 1641, 42 Fil., 43-45 Th., 45 pr.
- Reuse Jac., 1689 past. Nieuwpoort (religieus ?).
- Reynier (Renier, Regnier) Petrus, 1671-73 Fil., 1677 Th. en pr.
- Ribeville Jac., 1640 hum., 1641 po., 42 ret. wordt dan Trinitariër.
- Richaert Gislenus, 1639-41 Th.
- Riem (de Rym) Gabr., 1669, 70 Th.
- Robays, 1712 beurs.
- Robecq J.-B., 1690 pr. cap.
- Robert Rob., 1686 Th. Hennin, 1690 tit. diaken, pr. w.
- Roelandt Guill., 1671 hum., 73 gram., 76-78 Fil., 78-81 Th. Iep., 1684 geeft les aan koorknepen van Ieper, 1687 visit. St.-Jacob Ieper, 1691 confr. van Kalenden van O.L.V. in Sint-Jacob Ieper.
- Roelandt Joh.-Bapt. Thomas, 1642-44 Th.
- Roelant Rob. Th., na 1632, 1642 reeds past. te Bamebeke na past. te Eecke.
- Rogier Mattheus, 1678 Th. Iep., 1688 past. Staple.
- Rogier Thomas, 1688, 89 past. Warhem en dec. christ. v. St.-Winokbergen, verwisselt in 1689 zijn pastorij met Thomas van den Houcke cap. van Hondschote, † 1690.
- Rogier, v. Grevelingen, 1665 Th.
- Rommelaere Guill., 1690 Th. Iep., daarna 90-94 Th. Hennin, 1690 t. m. o.
- Rooms Jacobus, 1688 † past. Zandvoorde.
- Roose Franc., 1664 Th.
- Roothaen Jac., 1665 hum.
- Rossums Joh., 1689, 91 cap. Ledegem.

- Rousseel Petrus, 1643 Th.
 Ryckewaert..., 1689, past. Nieuwpoort (religieus ?).
 Sallaert..., 1665 Th. Hennin.
 Santus Godefridus, 1659 ret., 1660 Fil.
 Santus..., 1665 beurs (hum ?).
 Scellenaere Steph., 1665 hum.
 Scelpe (Schepe)..., 1700 Th. Iep.
 Scheerlynck Ant., 1557, 58 Th. Iep.
 Schelpe Joh., 1698 Fil.
 Schelstraete Jac., 1636 Th. Iep. subregent, 1642 past. Oostvleteren.
 Scherrier Jac., 1686 hum., 1690 Fil.
 Schepens Petrus, 1691 tit., t. m. o. subd.
 Schoerrier..., 1700 ret./Fil.
 Schoemaeker Franc., 1688, 90 tweede visit. St.-Maarten Ieper, 1690
 past. Rexpoede.
 Schoneclay (Schonecladys) car., 1663-65 Fil., 1665 Th.
 Schoneclay..., 1689, pr. Belle.
 Schotte Jud., 1642-43 Th. Iep.
 Schottey Ant., 1688 tit., subd., diak., 1689 pr. w., 1691 preken.
 Schoutteeten Jac., 1650 fig., 53 synt., 54 po., 55 ret., 56-57 Fil., 58 Th.
 65 Th. doch dan ook reeds des. te Loker.
 Schroy Franc., 1651-53 Th. Iep.
 Senesal J.-B., 1668 can. Ieper.
 Seneschal..., 1669-70 Th. Iep.
 Senesar Petrus, 1671 sem.
 Seyle(r)s Jac. Phil., 1671, 72 Fil.
 Seys Guill., 1690, pr. Iep.
 Sier Bened., 1690 can. reg en sacell. van Lo.
 Siers Car., 1644 Th.
 Simons Bonus, 1684 Fil.
 Simons Guill. Franc., z. v. Jacob, 1676 synt., 1681-82 Fil.
 Sinmons Guill., z. v. Adr., 1677 hum., 78 synt.
 Sinmons Guill., 1688, 90 pr. can. Meessen.
 Simons Jos. (Brugge), 1701 synt.
 Simons Petrus, 1688 cap. St.-Janshospitaal te Lo verwisselt met Co-
 masse H. I. cap. Hondschote.
 Simons Petrus, z. v. Guill., 1676-82 hum., 82-84 Fil., te Kortrijk,
 1684 Th. Iep., 1687 pr. w.
 Simons Rochus, z. v. Lud., 1669-70 hum.-ret., 70-72 Fil., 73 Th.
 Simons Toussanus, 1687 Fil?, 1685 intrede bij Capucijnen.
 Simons Valentinus, 1705 Th. Hennin.

- Simons..., van Armentiers, 1680 Fil.
 Simons..., br. van vorige, 1680 hum.
 Simons..., van Ieper, 1703-04 Fil. Leuven.
 Six Martinus, 1669-70 Th. Iep., 1690, 91 cap. Ghyverinckhove.
 Sloove Franc., z. v. Car., 1684 Fil., 85-89 Th. Hennin, 1687 tit. t. m.
 o. subd., 1688 diak., 1690 past. Steenkerke
 Smagge Petrus, 1653 synt., 54 po., 55 ret., 56-58 Fil.
 Smet..., 1709 sem.
 Snijder Petrus, 1679 hum.
 Soyaveine Ant. Th., na 1632, 1642 past. Gits.
 Spannuyt Guill. Aug., v. Waasten, 1665 hum.
 Spillebeen Herman Jos., 1690 des. Oostduinkerke, 1691 past. aldaar
 (Norbertijn?).
 Spillebout Joh., 1642 po.
 Spilliaert Petrus, 1640-42 Th. Iep.
 Staes Guill., 1683 tit., 1688 exoneratio tituli.
 Stalpaert Eduardus, 1665-70 hum., 70-71 ret.
 Stappens Marcus, 1653-54 po.
 Steven..., 1698, 99 Th. Leuven.
 Strobbe Forentius, 1690 past. van Lo vervangen door Petrus de Mare
 religieus van Lo zoals hijzelf.
 Stuvaert Jac., 1670-71 Fil., 1688 cap. Slyps, daarna past Ledegem.
 Suxx J.-B., † 1688 deserv. Arembaldcapelle.
 Swaels Joh., 1665 b. (hum?).
 Swanckaert Oliverus, 1669-75 Th. Iep., daarna naar Hondeghem als
 deservitor zeker nog in 1690, was in 1675 als des. ook subregens.
 Swels (Yewels?)..., 1687 past. Terdeghem, 1688 can. Ieper.
 Swyngedauw Rob. Ign. 1690, tons.
 Symonneau Franc., S.T.B., 1689, pr. deken en can. St.-Walburga
 Veurne.
 Sys Nicolaas, 1664, 65 Th. Iep.
 Taelman Jud., 1630-34 Th. Iep. 1630 cap. St.-Niklaas Ieper, wordt in
 1634 cap. St.-Petrus en Georgius Elverdinge, is in 1659 pr. organist
 te Duinkerke.
 Tanbré Car., 1669 hum.
 Tandt Car. Franc., 1688, 89, 90 cap. Warhem.
 Tassaert..., 1637 hum.
 Tassin..., 1672 vermeld, 1677, 78 Th., 1691 biechtvader Benedictines-
 sen Poperinge.
 Taverne Car., 1669, 70 hum.
 Tayhals Nic., 1688 pr. des. Noortpeene.

- Thevelin Petrus, 1691 pr. can. Komen.
- Thomas Phil., 1706 beurs.
- Thorout..., 1687 cap. Eecke.
- Thorus (Tores) Phil. Jos., 1695, 96 Fil.
- Tonion Nic., 1644 hum.
- Torrout..., 1676, 77, 78 Th.
- Torrout Henricus, 1637 po., 1639 Fil., 0-42 Th.
- Torrout (van) Henricus, in 1674 en 1678 vermeld als schuldig voor tafelkosten aan het seminarie.
- Triestan Jac., 1652 gram.
- Trioen Mattheus, 1688, past. Killem.
- Trosse Nic., 1662, 63 Fil., 64 Th. Iep.
- Troye J.-B., 1654-58 Th. Iep. subregent.
- Troy..., 1666 past. Langemark schulden aan het seminarie voor onderhoud.
- Tughe J.-B., 1690 t. m. o.
- Tullier Jac., 1642 po.
- Tyrant Petrus, 1644 Th. Iep.
- Vaerman..., 1699, 1700 Fil.
- Valcke Simon, 1632-34 hum.
- Valcke..., 1687 cap. Waasten.
- Van Bavinckhove Franc., 1690, tit., 1691 subd.
- Van Belle Jac., 1687 pr. in St.-Pieter St.-Winoksbergen.
- Van Belleghem Livinus, 1671 synt., 73 po.
- Van Belleghem Petrus, 1665, 66 beurs.
- Van Bellinghem Jac., 1678, 80 hum.
- Van Blavenbergh..., 1687, 1688 des. Nieuwerkerke, 1688, 1691 visit. St.-Niklaas Ieper.
- Van Bremersch Joh., 1690, t. m. o., 1691 diaken student sem. Gent.
- Van Caester Petrus Ign., 1690 tit., diaken.
- Van Clichthove Jac., 1687, 1689 cap. Houthem.
- Vande, Vanden, Vander*
- Abeele Christianus, 1689 t. m. o., 1690 tit., subd., diaken.
- Abeele Gaudentius, 1673 Th., 1687 biechthoren Eversam, St.-Rikiërs, Hoogstaden (religieus?).
- Beecke Nic., 1647 hum., 1650 ret.
- Beke..., z. van Valentinus, 1660 hum., 62 Fil., 64, 65 Th.
- Berghe Jos. Bern., 1701 synt.
- Berghe Jud., 1651 Th. pr., 52 Th.
- Berghe..., 1710 hum.
- Berghe..., 1706 beurs.

Vande, Vanden, Vander

- Brielen..., 1665 beurs.
 Brielen..., 1695 Th. Hennin.
 Broeck..., 1671, 73 Th. Iep.
 Broucke Andreas, 1689 t. m. o.
 Broucke Ferd., 1656-57 synt., 60 Fil., 62-65 Th.
 Broucke Joh. Alb., 1673 beurs, 1674, 75 Fil.
 Broucke Joh., 1678 b.
 Broucke..., 1688, past. Wulverghem.
 Bussche..., 1659, 60 Th.
 Cruce Joh., 1688 pr. w. can. St.-Pieter Cassel.
 Cruce Paulus Ant., 1688, 89, 90 91 cap. biechthoren Boeschepe.
 Donck Petrus, 1712 b.
 Eecke Elias, 1649-54 Th. Iep.
 Eecke Elias Franc., 1684 hum., 88 Fil., 90-94 Th. Hennin, 1690
 t. m. o.
 Eecke Aeg., 1646-49 sem. Iep., 50-51 Th. sem. Iep. (Vereecke Aeg?)
 Eedt Dan., 1690 pr. cap. Houthem.
 Fosse Guill., S.T.B., 1688 o. past. Steenvoorde.
 Fosse Joh., 1654 synt.
 Fosse Valentinus, 1654 fig.
 Haeghe Franc., 1652-55 hum.
 Haeghe Franc., 1677 hum.
 Haeghe Jacobus, v. Tielt, 1679, 80, 81 Fil.
 Heede Joh. (Van Eede), 1688 hum., 1692 Fil.
 Houche Thomas, 1687, 88 cap. Warhem, 1689 past. aldaar.
 Lynde Petrus, 1651-52 hum.
 Meersch Aug., 1643 dec. christ. Waasten.
 Meersch Franc., 1691 t. m. o.
 Meersch Oilv., 1642 Th. Hennin.
 Meersch Walter, 1689 past. Stavele (Norbertijn).
 Meersch..., pr. S.T.L. 1687, 88.
 Meersch..., 1660 Th.
 Meulen..., 1673 Fil.
 Moere Alb., 1665 Th.
 Poele Petrus, 1656 Fil.
 Poele (Poullie) Petrus, 1668 Th.
 Putte..., 1665 Th.
 Sonne..., 1647-50 Th. Iep.
 Steene..., 1665 b. nepos pastoris de Terdeghem.
 Steene Petrus, 1687, 89 cap. Teteghem.

Vande, Vanden, Vander

- Straete..., 1638 cap. Hondschote.
 Staete Aug., 1637 hum., 1641-42 Fil. Rec. Iep.
 Straeten Georgius, 1650-52 Fil., 1653 Th.
 Velde Franc., 1654 hum., 55 Fil.
 Velde Franc., 1664 Th., 65 Th. Hennin.
 Velde..., 1695 Fil.
 Voorde Joh., 1662 Fil.
 Vijvere Georgius, 1650-53 Th. Iep.
 Vyvere Jac., 1654-58 Th. Iep.
 Weerde Jac., 53-54 Hum.
 Weere Car., 1688, † dec. christ. Diksmuide.
 Zande J.-B., 1687 m. o. subd., 1689 diak., 1690, 91 cap. Poperinge.

Van

- Dolre..., 1665 hum.
 Dycke..., 1653 Th.
 Eele Corn., v. Antwerpen, 1639-40 Fil. Leuven, 1641-44 Th. Iep.
 44 p.
 Graefshepe..., 1675 Th., 1688, 89 past. Woesten.
 Haeringhe Franc., 1634-36 Fil., 38-42 Th. Iep., 42 pr.
 Haeringhe..., 1689, Rome.
 Houcke Joh., 1650 po.
 Hove..., 1660-63 Th. Iep.
 Hove Joh., 1689 Fil., 91 Th. Iep.
 Hove..., 1693 Fil.
 Hoven Andreas, b. hum., 1698 Fil., 1700-02 Th. Iep.
 Hove Mich., 1687 † past. Coudekerke.
 Hussem Guill., 1672 vraagt beurs.
 Kellenae Ant. Bern., 1689 tit., t. m. o. subd., 1690 diak., pr. w.
 Lommel Ant., 1689-94 Th. Hennin, 1691 tit.
 Maercke Jud., 1649-51 Th. Iep.
 Middeltem Bald., 1688 pr. kerk van Crombeke.
 Middeltem Christ., 1690 cap. Leysele.
 Middeltem Lud., Th. na 1632, pr. vóór 1640.
 Middeltem Petrus, 1630 dec. christ. Poperinge.
 Oost..., 1680 ret.
 Osch Petrus, 1652-54 Th. Iep.
 Osch Phil., 1687, 88, 89 past. Qaedypre.
 Pamele Fr. Ign., 1684-89 Th. Hennin.
 Ravensberghe Franc., 1643 religeus geworden, oud seminarist.
 Ravenbrouck Franc., 1651, 1653 beurs.

Van

- Ravenbrouck, S.T.L., 1690 past. Woumen.
 Thielcke Petrus, 1688 pr.
 Torhout (Foorhoudt)..., 1673 Fil.
 Thorout Laur., 1688 Th. Iep., tit., diaken, 1690 pr. w., cap. Wyt-
 schate.
 Tourrout Franc., 1690, cap. Eecke.
 Tourrout..., 1651 † cap. Leysele.
 Trecht Joh. Franc., 1687, 88 Fil., 88-92 Th. Hennin, 1690 tit.,
 1691 diaken.
 Troyen J.-B., 1689, 90, 91 cap. Hazebroek.
 Troyen Jud., 1641, 52 po.
 Veer Ant., 1650-52 hum., 53-54 Fil., 55-56 Th. Leuven.
 Veer Dominicus, 1656-59 hum., 1661 beurs.
 Veer Dominicus, 1691-92 Fil.
 Veer Nic., 1681 synt., 1685 Fil., 1686 Fil./Th.
 Veer Ign., 1685 Fil.
 Vergeloo Mattheus, 1671 Fil. Rec. cassel, 1673 Th. Iep., mag in
 1678 naar bisdom St.-Omaars gaan, is echter in 1682 past. Zuyt-
 peene.
 Waescappel Jac., 1650-51 Fil. 52-54 Th. Iep.
 Waescappel Lud., 1689, 1691 cap. Sylvestercapelle.
 Waescappel Petrus Winnoc., 1689 tit., subd., 1690 diaken.
 Watervliet Alexius, v. Poperinge, 1691, t. m. o.
 Wervicke Aeg., 1669 Fil., 71-73 Th. Iep., 1677 diaken.
 Wervicke Lud., 1688 can. St.-Pieter Cassel.
 Zande..., 1639 past. Hondeghem.
 Zandi(j)ke Petrus, 1688 tit., 1689 diak., pr .w., 1689, 91 cap.
 Eessen.
 Zandvoorde..., 1641-42 Th. Iep.
 Varon Aeg., 1688, 89, 90 cap. Waasten, Neerwaasten, Caester.
 Vastenavont Ferd., 1688 hum.
 Velle Christ., 1656-58 Th. Iep.
 Velle Franc., 1653 hum., 1659 Th. Iep.
 Velle J.-B., 1640-43 hum., 41-42 po.
 Veraes (Verraes, Verhaest) Gabr., 1665 po., 1669-71 Th.
 Verbaerne Joh. Franc., 1688, 1689 cap. Rexpoede.
 Verbecq Joh. Franc., 1652-54 hum., 53 synt.
 Verbeke Jac., 1688 cap. Bambeke.
 Verbeke Mich., 1640-42 Fil., 1642 Th. Hennin.
 Verbeke Petrus, v. Belle, Th. na 1632, 1640 reeds sacel. Wormhout.

- Verbeke Petrus, 1654 Th.
 Verborch Car., 1693 Th. Hennin.
 Verdegans Theodorus, 1652 b.
 Vereecke (Van der Eecke ?) Aeg., 1649-50 Th.
 Vereecke..., 1650 po.
 Verhaeghe Franc. Th., na 1632, uit Noortpeene, in 1642 sacel. Noortpeene.
 Verhaeghe Rol., 1692 Th. Leuven.
 Verhille Jac., 1678 Th. Iep.
 Verhoeven..., 1650 po.
 Verlevre Joh. Lud., 1689 pr.
 Vermeersch Joh., 1676 hum.
 Vermeersch Petrus, 1638 Th., 1642 Th. Hennin, dan pr.
 Vermeersch..., 1653 synt.
 Vermeulen Petrus Henricus, 1691 tons.
 Vermeulen Mattheus, 1678 Fil.
 Vermeule..., 1673-75, Fil., 1675-77 Th. † 1677.
 Vermeulene..., 1637 Fil.
 Vernaelde Cornelius Jos., 1689-90 Fil., 90 Th.
 Verpoort Petrus, 1637 Th. Hennin.
 Verraes Guill., 1690 b., 1694 Th. Iep.
 Verschueren Phil., 1665 Fil.
 Verschueren Walter, 1668 Fil., 1669 Th.
 Versonne Jac., 1689 past. Steenkerke.
 Versonne Joh., Th. na 1632, daarna sacel. Hondschote reeds in 1642.
 Vertegans Jud., 1652 po., 55-58 Th. Iep.
 Vertigans Petrus, 1665 po., 1671-73 Th. Iep., 1688 biechthoren Adinkerke.
 Veys Ign. Franc., 1680 fig., 1686-88 Fil. 1690 Th.
 Vieren Ign. Lud., 1688 t. m. o., 1689 tit., diaken.
 Villiot Sigismund, 1701, 04, 05 sem.
 Johannes Vilius Vinitoris, 1676 hum.
 Vivains Joh. Jos., 1698 sem.
 Vlaminck Mich. Jos., 1706 sem.
 Vlaminck Guill., 1705-06 sem.
 Vleeschhauwer Adr., 1691 cap. Kimmel.
 Voet Car., 1675-76 Th., 1678 Th. Hennin † 1679.
 Voole..., 1673 Th. Iep.
 Voorcruyce Petrus, 1699, 1700 Th. Iep.
 Voormeersch (Vormes) Ign., 1669 Fil., 1671-73 Th. Iep.
 Voorschepe Jac., 1703 Th. Iep., 1704 id., subregent.
 Waes..., past. Hondegem 1634-35.

- Waela Christ., 1637 hum.
 Wagner (du Waquier)..., 1690 cap. major van Heer de Bournonville.
 Walewijn Franc., 1665 Th.
 Wallaert Joh., 1636-37 Fil., 1638-42 Th. Iep.
 Wallet Lud., 1652-53 Th. Iep., 53 pr.
 Walmaere (Wemaere) Georgius, Th. na 1632, reeds gestorven vóór
 1642 als sacel. van Hondschote.
 Wampe Jac., 1628 Th. Iep.
 Waquernier Jac., vóór 1691 hum.
 Waresquel Franc., 1688 tit., subd., 1689 diaken, pr. w.
 Warneys Jacobus, 1642 past. Stvaele.
 Wauten Ant., 1687, 88 Fil., 1689 Th. Iep.
 Wauten Petrus, 1690, cap. O.L.V. Poperinge.
 Wecksteen Mich., 1687 cap. Belle.
 Werkin J.-B., 1661 Th. Hennin.
 Werlijn Nic., 1656 po., 1657 ret.
 Werkijn Bened., 1663, 64 Fil.
 Werveke (van) Bern., 1642 gram. 1643 hum.
 Werveke Jac., 1688 cap. pr. Bambeke.
 Wické Jac., 1688 des. Zandvoorde.
 Wigner (Winneron) Aug., 1688-89 cap. Steenvoorde.
 Wildemeersch Mart., 1683-86 Th. Hennin.
 Willaert Franc. Joh., 1691 can. St.-Pieter Cassel.
 Willaert Jud., 1690 pr. can. Veurne.
 Willems Jac. Lamb., 1690 cap. Dadizele.
 Winck (de Vinck ?, Coninck ?) Phil., 1678, 79 Fil., 79-81 Th. Iep.
 Woestine Mart. Franc., 1688 t. m. o., 1689 tit., subd.
 Wolant Jac., 1676 hum.
 Wijnants Adr., 1704-05 Th. Leuven.
 Wynants Henricus, 1695 Fil. Leuven.
 Wynants Henricus, 1702 Fil. Leuven, 1703 Th. Leuven.
 Wyncker Franc., past. O.L.V. Nieuwpoort † 1687 voorzeker Norber-
 tijn zoals zijn opvolger Ryckebusch Aeg.
 Zannequin Petrus, 1683-86 Th. Hennin.
 Zwanckaert (Swanckaert) Franc. broer van Swanckaert Oliverus,
 1664-1666 Th.
 Zyde Carolus, 1647-50 Th. Iep.

III. Naamlijsten van seminaristen uit de jaren 1709-1717.

Onderstaande naamlijsten, waarvan in de inleidende nota van Bijlage II gewag gemaakt werd, zijn bewaard op het Archief van het Bisdom

te Brugge, Fonds Bisdom Ieper, nr. I, 88 bis, not. IV. Het zijn losse aantekeningen van omstreeks 1900, en bevatten ongetwijfeld de namen van Ieperse seminarieleerlingen. Daar de namen niet zeer talrijk zijn, kunnen ze zonder groot tijdverlies overlopen worden. We hebben derhalve gemeend ze in de volgorde van de afschriften te mogen afdrucken.

De namen in kursief zijn die van leerlingen die op meer dan een lijst voorkomen.

1. Jaren 1709-1710.

Depuis le premier octobre 1709 - treizième janvier 1710.

Recepte des commensaux qui ont été redevables à ce séminaire après leur départ, et de ceux qui y ont demeuré jusques à présent et dans l'année de ce compte.

Jean de Bois	Matthieu Aug. Paresys a quitté le
Josse Benoist	15 décembre 1708
Ignace <i>Lefebvre</i>	Chery
Jean Spillebout	Le Dent a quitté le 20 décembre
Pierre Joseph Debrière	1709
Cormide	<i>Le Febure</i>
J.-B. Sabbe	De Flo a quitté le 19 mai 1709
Buyck	Tailleul
Vermeersch	Pierre Ignace <i>Van Remyngbe</i>
Wurfrijn	De Noire (= <i>De Swarte</i> ?)
J.-B. Wartijn a quitté le 2 juillet	Charles Van Bussche
1709.	Huys
Jacques Robert Elleboud a quitté	<i>Schepman</i>
le 15 août 1709.	<i>De Jonghe</i>
Allaert a quitté le 15 août 1708	Charles Louis <i>Devos</i>
Suppeene a quitté le 15 août 1709	Deman a quitté le 15 août 1709
Jean François Lynd a quitté le	<i>Vancostenoble</i>
27 juillet 1708	<i>Terlynck</i>
Jacques Philippe Beaso a quitté	<i>Declercq</i>
le 2 juillet 1709.	<i>Decarpentier</i>
Bultée a quitté le 15 août 1709	<i>Hyacinthe Deconinck</i>
Godtschalk	<i>Loys</i>
Joseph <i>Beaugrand</i>	Deblauwe a quitté en 1709, le
<i>De Hoorne</i>	5 juillet
Pierre <i>Boussaert</i>	<i>Marten</i>
Jean Bapt. Haeuw	<i>Navegbeer</i>
Philippe de Schacht	<i>Gadenne</i>

2. Van 1 januari tot 13 maart.

Depuis le premier janvier - 13 mars.

Compte des commensaux, de ce qu'ils sont redevables à ce séminaire pour leur pension.

Martin Van Schaebrouck	Schipman	De Jonghe
Pierre Six	Boussaert	Costenoble
Van Bogaerde	Loys	Navygbeer
Chastelet	De Carpentier	Gadenne
Capelle	Terlynck	Huys
Maerten	Dehoorne	Boeteman
Fr. Deswarte	Porvillon	Dominique Sissau
Blanquaert	Verbaeghe	Dattau
Nicolas Louis Loys	Declercq	Hyacinthe Deconinck
Howenaghe	Delattre	Dewilde
Deman	Le Dent	Buyck
Vaestren	Beaugrand	Adrianse
Ch. Devos	Serriez	
Lefebvre	Van Renynghe	

Payements pour assistences données aux étudiants allants de ce séminaire dans les universités de Douay et de Louvain.

A Monbinos 33 fl.

3. Jaar 1711.

Compte du séminaire d'Ipres arrêté le 23 mai 1712 ; dépense 1711.

Ignace Defebure	Terlinck	Bastion
Cornue	Verbaeghe	De Wulf
Schaeckbrouck	Declercq	Ign. Costenoble
Six	Delattre	Vanvyndel
Boogaerde	Van Costenoble	Anceel
Capelle	Navigher	Maemaken
Maerten	Gadenne	Folrisone
Swarte	Voormeersch	Schodt
Blanquart	Dessein	Calliet
Loys (Seys)	Dewilde	Sansen
Deman	Adriaensen	Gontier
Vasquesz	Coninck	Cobert
Keerle	Boeteman	Boucholt
Devos	Vandewalle	Habeel
Loys	De Aney (De Mey)	Costenoble J.-B.
Carpentier	Coem	

Autres paiements faits aux boursiers de ce séminaire étudiants dans l'université de Douai et de Louvain.

Au sieur Michel Joseph Dominicy Vlamincq	115 fl.	10 0
Au sieur Jean François Lust	60	0 0
Au sieur Gaspar François Comtoir	37	10 0
Au sieur Jean François du Rez	66	0 0

4. Jaar 1712.

Compte du séminaire d'Ipres arrêté le septième juin 1715 ; dépense 1712.

Recepte des commençaux qui ont été au séminaire.

<i>Ignace de Febure</i>	<i>Dewulf</i>	<i>De Keerle</i>
<i>Cornu</i>	<i>Costenoble</i>	<i>Voormeersch</i>
<i>Schaeckbrouck</i>	<i>Canceel</i>	<i>Ghys</i>
<i>Six</i>	<i>Van Elslander</i>	<i>Vandevijvere</i>
<i>Capelle</i>	<i>Van Berghe</i>	<i>Dewulf</i>
<i>Bogaerde</i>	<i>Schaeck</i>	<i>Visch</i>
<i>Swarte</i>	<i>Graefscheppe</i>	<i>Verraest</i>
<i>Blancquaert</i>	<i>Michee</i>	<i>Wylant</i>
<i>Loys</i>	<i>Florisonne</i>	<i>Vieren</i>
<i>Vasquis</i>	<i>Schodt</i>	<i>Bulckaert</i>
<i>Dedastre</i>	<i>Caillet</i>	<i>Mallebeque</i>
<i>Costenoble Pierre</i>	<i>Sansen</i>	<i>Stevuden ?</i>
<i>Sissau</i>	<i>Gontier</i>	<i>Promien</i>
<i>Adriansen</i>	<i>Colbert</i>	<i>Coninck</i>
<i>Vandewalle</i>	<i>Bouchault</i>	<i>Poybens</i>
<i>Demey</i>	<i>Hatteel</i>	<i>Van Berghe</i>
<i>Coem</i>	<i>Costenoble</i>	<i>Ghys</i>
<i>Bastion</i>	<i>Costenoble</i>	

Autres paiements faits aux boursiers de ce séminaire étudiants dans l'université de Douai et Louvain.

Jean Fr. Loust 120 fl.

Bonaventure Desmedt 66 fl.

5. Jaar 1716.

Compte du séminaire d'Ipres de la récolte de 1715, arrêté le 23 décembre 1717 ; dépense 1716.

<i>Costenoble</i>	<i>Gronnier (Promien)</i>	<i>Robays</i>
<i>Schacht</i>	<i>Mantier</i>	<i>Roubaix</i>
<i>Cailliet</i>	<i>De Veltere</i>	<i>Wichijn (Werfrijn)</i>
<i>Dewulf</i>	<i>Moncomble</i>	<i>Camerlynck</i>
<i>Mullebeque</i>	<i>Douzinelle</i>	<i>Colbert</i>

<i>Coninck</i>	<i>Le Dieu</i>	Cordier
Verschelle	Dupuy	Vanheede
<i>Vande Walle</i>	<i>Valckenare</i>	<i>Esnault</i>
Demeestere	<i>Terninck</i>	De Bruyne
<i>Landsweerd</i>	<i>Paresys</i>	Sas (humaniste ?)
<i>Sanly ?</i>	Berten	<i>Rousseau</i>
Vanderheyde	<i>Develtere Guill.</i>	

Payements faits aux boursiers de ce séminaire étudiant dans l'université de Douay et Louvain.

Au sieur Louis <i>Cyssau</i> à Douai	132. 0. 0.
Au sieur Emmanuel <i>Van Berghe</i> à Douai	id.
Au sieur Laurent à Douai	id.
Au sieur J.B. De Vriendt	33. 0. 0.
Au sieur <i>Lust</i>	30. 0. 0.
Au sieur de Lieure	132. 0. 0.

6. Jaar 1717.

Compte du séminaire de l'année 1717 et de la récolte 1716, arrêté le 21 avril 1722 ; dépense 1717.

Recepte des commensaux qui ont été au séminaire.

<i>Schacht</i>	<i>Valkenaere</i>	Heens
<i>Cailledts</i>	<i>Terninck</i>	Walwein
<i>Dewulf</i>	<i>Paresys</i>	De Wavrans
<i>Mullebeque</i>	<i>Develtere Guill.</i>	Heenttein
<i>Promien</i>	<i>Idnault</i>	Vriz
<i>Mansien</i>	<i>Rousseau</i>	Gentil
<i>Douzinelle</i>	Gardien	Debien
<i>Roubaix</i>	Allaert	Portebois (humaniste)
<i>Werfrijn</i>	<i>Costenoble</i>	L'Evêque
<i>Landsweerts</i>	Verhaeghe	<i>Moncoble</i>
<i>Saulu</i>	Pillet	
<i>Le Dieu</i>	Bollaert	